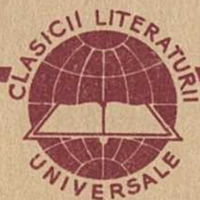
SCHILLER

TEATRU

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

DON CARLOS
INFANTE DE SPANIA

POEM DRAMATIC
In romîneşte de AL. PHILIPPIDE

P E R S O A N E L E

FILIP AL II-LEA, *regele Spaniei*
ELISABETA DE VALOIS, *solia lui*
DON CARLOS, *prinţul moştenitor*
ALESSANDRO FARNESE, *prinţ de Parma, nepotul regelui*
INFANTA CLARA EUGENIA, *o fetită de trei ani*
DUCESA DE OLIVAREZ, *mare maestră de ceremonii*

MARCHIZA DE MONDECAR -
PRINŢESA DE EBOLI---------- *doamne de onoare ale reginei*
CONTESA FUENTES-----------

MARCHIZUL DE POSA, *cavaler de Malta*-------
DUCELE DE ALBA-------------------------------
CONTELE DE LERMA, *colonel al gărzii regale*-
DUCELE DE FERIA, ------------------------------ *granzi de Spania*
cavaler al Linei de Aur
DUCELE DE MEDINA SIDONIA, *amiral*--------
DON RAMON DE TAXIS, -------------------------
ministru al poştelor

DOMINGO, *duhovnicul regelui*
MARELE INCHIZITOR AL SPANIEI
STAREŢUL UNEI MĂNĂSTIRI
UN PAJ AL, REGINEI
DON LUIS MERCADO, medicul reginei
Doamne şi granzi, paji, ofiţeri, garda regelui
şi diferite personaje mute

A C T U L Î N T I I

S C E N A 1

Parcul regal din Aranjuez. *Carlos, Domingo*

DOMINGO

Frumoasa vreme din Aranjuez S-a isprăvit. Alteţa voastră, însă, Nu pleacă mai senină de aici. Am stat aici degeaba. Rupeţi dară Această enigmatică tăcere. Spre părinteasca inimă, alteţă, Descliideţi-vă inima. Monariiul Va da oricît să-l vadă mulţumit Pe fiul său, pe unicul său fiu. ***(Carlos pune ochii în pămînt şi tace)*** Nici o dorinţă nu-i, pe care cerul Să n-o fi-ndeplinit celui mai drag Din fiii lui. Am fost şi eu de faţă Cînd Carol, Ia Toledo, a primit Omagiul de credinţă. Prinţi de seamă Se-nghesuiau ca să-i sărute mîna

Şi, prăbuşite, dintr-o dată şase Regate îi căzură la picioare. Vedeam cum sîngele-i trufaş şi tînăr I se urca-n obraji; vedeam cum pieptul Ii tresărea de hotărîri domneşti; Şi ochiul său, aprins de bucurie, Zbura triumfător peste mulţime. Şi ochiu-acesta glas prindea spunînd: Sînt mulţumit. ***(Carlos întoarce capul în altă parte.)***

Mîhnirea asta gravă, Solemnă, şi pe care noi, alteţă, Opt luni în şir în ochi v-am urmărit-o, Enigma-ntregii curţi, îngrijorarea întregului regat, pe suveran Atîtea nopţi de grijă l-au costat, Pe mama voastr-atîtea lacrimi!

CARLOS ***(se***

întoarce repede către el)

Mam

O, Doamne! dă-mi putere ca să iert Pe-acela care mi-a făcut-o mamă!

DOMINGO

Alteţă!

CARLOS

(luîndu-şi seama şi ducîndu-şi mina la frunte)

Eu, părinte, n-am avut
Noroc cu mamele. Chiar prima faptă
A mea pe lume-a fost să-mi ucid mama.

DOMINGO

Alteţă, este oare cu putinţă Mustrarea asta să vă stea pe suflet?

CARLOS

Şi mama mea cea nouă: n-arn pierdut
Iubirea tatii din pricina ci?
Prea mult ri-am fost drag tatii niciodat
Atîta merit doar aveam şi eu:
Că eram singurul lui fiu. Dar ea
I-a dat acum o fiică. Cine ştie
Ce zace-n hăul vremii viitoare?

DOMINGO

Glumiţi cu mine-alteţă! Toată Spania Adoră pe regină. De ce numai Alteţa voastră s-o vedeţi cu ură Şi glasu-nţelepciunii s-ascultaţi Cînd o priviţi? Alteţă, cum? Femeia Cea mai frumoasă de pe

tot'pămîntul, Regină... ea care v-a fost cîndva Logodnică? Nu, nu se poate-alteţă. E cu putinţă Carlos să urască Ceea ce toţi iubesc? Atît de straniu Nu poate Carlos să se contrazică. Băgaţi de seamă-alteţă să nu afle Că fiul ei o vede cu dispreţ: Aceasta ar îndurera-o.

CARLOS

Crezi?

DOMINGO

Vă amintiţi, alteţă, de turnirul
Din Saragosa-n care suveranul
A fost rănit de-o aşchie de lance...
Cu doamnele-i regina sta-n tribuna
Din mijloc. Şi deodată s-auzi
Un strigăt: „Regele-i rănit!" Tumult!
Şi zvonu-n şoapt-ajunge la urechea
Reginei. „Prinţul?" strigă ea şi vrea...

Vrea să se-aruncc jos de la tribună. „Nu, regele", răspunde cineva. „Atunci aduceţi repede un medic", Rosteşte ea trăgîndu-şi răsuflarea...

(După cîteva clipe de tăcere.) Pe gînduri staţi, alteţă?

CARLOS

Da. Admir
Pe veselul duhovnic al maiestăţii sale: Ce priceput e-n povestiri hazlii!

(Graf şi sumbru.) Am auzit spunîndu-se mereu Că cei ce iscodesc şi clevetesc Pe lume au adus mai multe rele Decît aduce-otrava şi pumnalul. Părinte, osteneala ţi-i degeaba. De vrei răsplată, du-te-acum la rege.

DOMINGO

Alteţă, bine faceţi că sînteţi
Prudent cu oamenii... Dar — cu măsură!
Nu alungaţi de-a valma pe prieteni
Cu bîrfitorii şi cu ipocriţii.
Eu numai bine vă doresc.

CARLOS

Atunci,

Vezi să nu bage tatăl meu de seamă Că altfel purpura de cardinal s-a dus!

DOMINGO

(tresărind)

Cum?

CA&LGS

Chiar aşa. Nu ţi-a iăgăduit El oare primul jilţ de cardinal Vacant în Spania?

DOMINGO

Alteţă, rîdeţi
De mine.

CARLOS

Mă ferească dumnezeu Să rîd de-un om temut care pe tata îl poate binecuvînta şi-1 poate Afurisi.

DOMINGO

Nu vreau să mă încumet, Alteţă, să pătrund cumva misterul Mîhnirii voastre-adînci şi respectate. Atîta doar vreau să v-aduc aminte Că sufletelor roase de durere Biserica le dă un adăpost La care n-are cheie nici un rege Şi unde chiar pe-o faptă rea s-aşază Pecetea grav-a unei Sfinte Taine. Pricepeţi ce anume vreau să spun.

CARLOS

Departe e de mine orice gînd De-a ispiti pe cel ce are-n paza-i Pecetea asta.

DOMINGO

Dar de ce, alteţă, Ne'ncrederea aceasta? Nu cunoaşteţi Pe slujitorul vostru devotat.

CARLOS

(îl ia de mînă)

Atunci, mai bine lasă-mă! Toţi ştiu
Că eşti om sfînt. Dar drept să-ţi spun, eu cred
Că eşti prea copleşit de treburi. Drumul
Pînă la scaunul papal, părinte,
E lung; şi dacă ştii prea multe lucruri
Eşti şi mai copleşit. Du vorba asta
La rege — care te-a trimis aici.

DOMINGO

Trimis aici...

CARLOS

Da, da! O! Ştiu prea bine, Prea bine ştiu c-aici, la curtea asta, Eu sînt trădat... Da, ştiu că zeci de ochi Plătiţi sînt să mă urmărească. Ştiu Că regele feciorul şi-a vîndut Celui mai rău din slujitorii săi Şi fiecare vorb-a mea e prinsă Şi-aducătorului mai scump plătită Decît a fost vreodat-o faptă bună. Mai ştiu... Dar nu mai spun. Inima mea S-ar revărsa şi am vorbit destul.

DOMINGO

Chiar astă-seară regele doreşte
Să fie la Madrid. Şi curtea-i gata.
Deci daţi-mi voie-alteţă...

CARLOS

Da, da, vin.

(Domingo iese. După o pauză.) O, Filip, vrednic eşti de plîns cum vrednic De plîns e fiul tău. Văd de pe-acum

Cum veninosul şarpe-al kâiiuieLii îţi muşcă inima. Nefericita Ta curiozitate-acura grăbeşte Cea mai cumplită din descoperiri Şi mînios vei fi cînd ai s-o faci.

S C E N A 2 ***Carlos, marchizul te Pasa.***

CARLOS

Dar cine vine? O, puteri cereşti! Rodrigo!

POSA Carlos!

CARLOS

Chiar aşa să fie? E-adevărat ce văd? Tu eşti?... Eşti tu! Te strîng la inimă şi simt cum bate Şi inima-ţi o dată cu a mea. O, totu-i iarăşi bine. în această îmbrăţişare, inima-mi bolnavă Se vindecă la pieptul tău, Rodrigo.

POSA

Bolnavă inima? Şi de ce „iarăşi E totul bine"? Ce anume-avea Nevoie ca să fie iarăşi bine? Mă miră tot ce-aud.

CARLOS

Dar ce te-aduce
în chip neaşteptat de Ia Bruxelles?
Cui datoresc plăcerea asta? Cui?
Dar ce să mai întreb? Sublimă providenţă,
Pe cel ce-i beat de bucurie iartă-1
Şi iartă-i şi această pîngărire!
Cui altui' decît ţie, milostivo?
Ştiai că n-am un înger păzitor;
Mi-ai dat pe-acesta; iar eu stau şi-ntreb!

POSA

Iertare-alteţă scumpă, că răspund
La bucuria asta cu mîhnire.
Nu m-aşteptam să-1 văd aşa pe fiul
Lui Filip. O roşeaţă nefirească
Pe-obrazul vostru palid se aprinde
Şi buzele vă tremură ca-n friguri.
Ce trebuie să cred, iubite prinţ?
Acesta e viteazul către care
Am fost trimis de-un asuprit popor?
Căci eu aici nu sînt Rodrigo, nu-s
Tovarăşul de joacă al lui Carlos.
Vă-mbrăţişez ca sol al omenirii
întregi; cu mine plîng la pieptul vostru
Provinciile Flandrei şi vă roagă,
Stăruitor şi-adînc, să le salvaţi.
S-a isprăvit cu-această ţară, care
Vi-i scumpă, dacă ducele de Alba,
Călău mînat de fanatism, va merge
Cu pravili spaniole la Bruxelles.
Această ţară nobilă îşi pune
Suprema ei speranţă în nepotul
Destoinic al lui Carol împăratul.
Ea piere dacă inima lui uită
Să bată pentru omenirea-ntreagă.

CARLOS

Ea piere, dai

POSA Vai mie! Ce aud?

CARLOS

Vorbeşti de vremuri care nu mai sînt.
Şi eu visam odinioar-un Carlos
Ce s-aprindea vorbind de libertate.
Acela însă a murit de mult.
Cel care-1 vezi acum nu-i Carlos care
S-a despărţit de tine la Alcala
Şi care şi-a închipuit că poate
Fi creatorul unor vremi de aur
în Spania. O, ce închipuire
Naivă dar zeieşte de frumoasă!
S-au dus acele visuri...

POSA

Fost-au oare
Doar numai visuri?

CARLOS

Lasă-mă să plîng Să plîng la pieptul tău amare lacrimi, Tu singuru-mi prieten. N-am pe nimeni Pe nimeni n-am în toată lumea asta. Departe se întinde sceptrul tatii, Departe merg corăbiile noastre, Şi totuşi nici un loc pe lume n-am, Nu, nici un loc decît doar lîngă tine, Unde să plîng nestingherit de nimeni. Rodrigo, pentru tot ce-odinioară Sperat-am amîndoi, nu m-alunga.

POSA

(s-apleacă asupra lui cu emoţie adincă)

CARI,OS

Gîndeştc-te c-aş fi un biet orfan Pe care-n preajma tronului, cu milă, Tu l-ai ales. Nu ştiu ce-nseamnă tată; Sînt fiu de rege...De-i adevărat Ce-mi spune inima, că dintre toţi Tu singur eşti sortit să mănţelegi, Dacă cumva natura creatoare L-a repetat pe Carlos în Rodrigo Şi-n sufletele noastre-aceleaşi coarde Au răsunat în lăsăritul vieţii Şi dac-o lacrimă de-a mea îţi este Mai scumpă ca bunăvoinţa tatii...

POSA

Decît orice mai scumpă!

CARLOS

Am căzut Atît de jos, atît sînt de sărac Că trebuie acum să-ţi amintesc Copilăria noastră, să te rog Ca să plăteşti o veche datorie, De mult uitată, pe care-ai făcut-o Cînd încaveai hăinuţe de copil, Pe vremea cînd, zburdalnici amîndoi, Hălăduiam frăţeşte împreună, Cînd singuru-mi necaz era acela De-a mă vedea întunecat de tine. Atunci m-ara hotărît cu vitejie Să te-ndrăgesc nemăsurat de mult Fiindcă nundrăzneam să te ajung, Şi-am început să nu te las în pace Cu dezmierdări şi dragoste frăţească. Tu, suflet mîndru, mi-ai răspuns cam rece.

De multe ori — dar fără să mă **Vezi —** Mi se umpleau de grele lacrimi ochii Cînd tu nu mă băgai în seamă şi îmbrăţişai copii de-un rang **mai** mic. De ce numai pe ei? strigam **eu** trist. Nu-ţi sînt şi eu Ia fel de drag? Tu însă îngenuncheai în faţă-mi, grav, solemn, Spunindu-mi c-aşa cere cuviinţa Să stai de vorbă cu un fiu de rege.

POSA

O, las' alteţă, aceste întîmplări Copilăreşti, de care şi-acuma mi-i ruşine.

CARLOS

Nu eram încă vrednic să-ţi fiu drag.
Şi totuşi n-ai putut să-ndepărtezi
De tine inima-mi dispreţuită
Şi sfîşiată. De trei ori pe prinţ
L-ai alungat, de trei ori el s-a-ntors,
Rugîndu-te să-1 îndrăgeşti, smulgîndu-ţi
Iubirea cu de-a sila. întîmplarea
A-nfăptuit ce nu putuse Carlos.
La joac-odată mingea ta lovi
în faţă pe mătuşă-mea, regina
Boemiei. Ea a crezut că tu
Făcuseşi asta înadins. S-a dus
La rege şi s-a plîns. Şi iat-acum
Că toţi copiii de la curte sînt
Chemaţi să spuie cine-i vinovatul.
Şi regele se jură că amarnic
Va pedepsi această faptă rea,
Chiar dacă fiul său ar fi făcut-o.
Tu tremurai; cînd te-am văzut aşa,
în faţa regelui m-am aruncat
Şi am strigat: «Eu sînt cel vinovat.
Pe fiul tău acuma te răzbună!»

POSA

Ce-mi amintiţi, alteţă **1 CARLOS**

Şi pedeap S-a-ndeplinit în faţa-ntrcgii curţi înduioşate. Ca un sclav a fost Cruit pedepsit prietenul tău Carlos. Eu mă uitam la tine. Nu plîngeam Şi de durere dinţii mei scrîşneau. Dar nu plîngeam. Şi sîngele-mi domnesc Curgea sub lovituri în chip nemernic. Dar nu plîngeam şi mă uitam la tine. Pe urmă ai venit şi la picioare Mi te-ai zvîrlit în lacrimi şi mi-ai spus: „Mîndria mea acuma e învinsă; Cînd vei fi rege am să mă plătesc".

POSA ***(îi întinde mîna)***

Da, Carlos. Jurămîntul de copil Acuma, ca bărbat, îl înnoiesc. Vreau să plătesc. Şi poate ceasul meu Odată va suna.

CARLOS

A şi sunat. E vremea să plăteşti. Nu zăbovi, îmi trebuie iubire. Şi o taină Cumplită-mi arde pieptul. Dar eu vreau, Vreau să ţi-o spun. Pe palida ta faţă Citi-voi condamnarea mea la moarte. Ascultă-nmărmurit, dar nu răspunde. Eu sînt. îndrăgostit de mama.

POSA

Doamnei

CARLOS

Nu! Nu vreau să mă cruţi. Vorbeşte! Spune
Că nu-i pe lumea asta vreo durere
Care să semene cu-a mea. Vorbeşte.
Dar tot ce poţi să-mi spui eu bănuiesc.
Un fiu îndrăgostit de mama lui!
Moravurile, legile naturii
Şi pravilele Romei, tot condamnă
Această pasiune. Ce vreau eu
Loveşte groaznic drepturile tatii.
Ştiu — şi-o iubesc. Pe calea asta mergi
La nebunie ori la eşafod.
Iubesc fără speranţă, pătimaş,
Cu spaima morţii şi primejdia vieţii.
Ştiu asta, totuşi o iubesc.

POSA

Regina
Cunoaşte-această dragoste?

CARLOS

Cum oare
Puteam să-i spun ceva? Doar e soţia
Lui Filip şi regină; şi aici
Sîntem în Spania. Păzită straşnic
De gelozia tatii şi-ngrădită
De eticheta curţii, cum puteam
De dînsa să mă-apropii fără martori?
Opt infernale luni s-au împlinit
De cînd am fost chemat de tata de la şcoală,
De cînd sînt zilnic condamnat s-o văd
Şi mut să fiu într-una, ca mormîntul.
Rodrigo, sînt opt luni îngrozitoare

De cînd în pieptu-mi focu-acesta arde. Demii de ori mi-a fluturat pe buze Cumplita taină şi de mii de ori S-antors mereu în inimă, sfioasă. Rodrigo, de-aş fi singur două clipe Cu dînsa...

POSA

Vai! Dar tatăl vostru-alteţă? **CARLOS**

De ce mi-aduci aminte iar de dînsul? Vorbeşte despre remuşcări şi spaime, Numai de tatăl meu să nu vorbeşti!

POSA

Urîţi pe tatăl vostru?

CARLOS

Nu! 0, nu! Eu nu-1 urăsc pe tata, dar fiorii Şi-o spaimă de răufăcător m-apucă La numele acesta-ngrozitor. Ce pot să fac dac-a stîrpit în mine O creştere slugarnică sămînţa Cea gingaş-a iubirii? Şase ani Aveam cînd am văzut întîia oară Pe omu-acesta înspăimîntător Şi care mi s-a spus că-i tatăl meu. Era-ntr-o dimineaţă-n care tocmai Semnase patru condamnări la moarte. Iar dup-aceea nu l-am mai văzut Decît atunci cînd îmi primeam pedeaps Pentru-o greşeală oarecare... Doamne! Simt că mă copleşeşte-amărăciunea. Destul! Destul cu-acestea toate.

no

POSA

Nu!

Acuma trebui' să vorbiţi, alteţă, Căci inima prin vorbe se descarcă.

CARLOS

Mult m-am luptat cu mine însumi, mult.
Cînd garda mea dormea, în miez de noapte,
De multe ori, plîngînd amar, în **faţa**
Fecioarei prea curate m-aruncam
Şi mă rugam să-mi dea un suflet simplu!
Dar mă rugam zadarnic. 0, Rodrigo,
Dezvăluieşte-mi tu enigma asta
A providenţei. Din atîţia taţi
De ce acesta tocmai mi-a fost dat?
Iar lui, din mii de fii mai buni, de ce
l-am fost dat tocmai eu? Natura două
Firi mai deosebite.n-a găsit.
Cum a putut ea două mari extreme
Ale-omeneştii firi să le-mpreune
Printr-o atît de sfîntă legătură?
Cumplită soartă! De ce e oare-aşa?
De ce doi oameni care sc resping
Se întîlnesc cumplit într-o dorinţă?
Tu vezi aici, Rodrigo, două stele
Vrăjmaşe, care-n lungul mers al vremii
0 dată numai, cutremurător,
S-ating şi se despart pe veşnicie.

POSA

Presimt un mare nenoroc.

CARLOS

Şi eu.

Ca Furiile iadului m-alungă Cumplite visuri. Duhul meu cel bun

Se luptă, şovăind, cu negre gînduri. Nefeiicitu-mi cuget se tîrăşte, Sucit prin labirintice sofisme Şi-ajiinge-n faţa unei largi prăpăstii... Rodrigo dacă uit vreodată — văd Din ochii tăi că ştii ce vreau să spun Dacă vreodată uit că-i tatăl meu, O să-mi mai pese-atunci de rege?

POSA ***(după o scurtă tăcere)***

Pot
Să-i fac lui Carlos oare-o rugăminte? Orice-aţi avea de gînd, făgăduiţi-mi Că n-o să faceţi fără sfatul meu. Făgăduiţi?

CARLOS

Da! Totul, totul, Tot ce prietenia ta îmi cere. Voi face cum vei spune.

POSA

Suveranul Se-ntoarce astăzi în oraş. Nu-i vreme Prea multă. Dacă vreţi să staţi de vor în taină cu regina, nu puteţi Decît aicea în Aranjuez. Singurătatea locului şi felul De viaţă mai nestingherit de-aici Prielnice-s...

CARLOS

Aşa speram şi eu Dar vai, degeaba-mi fu speranţa.

POSA

Nul
Eu chiar acum mă-nfăţişez la dînsa.
Dac-a rămas aceeaşi ca la curtea
Lui Henric şi în Spania, atunci
Mă va primi deschis şi sincer. Dacă-i
Citesc în ochi speranţele lui Carlos
Şi văd c-ar vrea această întîlnire
Şi dacă doamnelc-i nu sînt de faţă...

CARLOS

Cele mai multe
Din ele mai cu
Băiatul ei mi-e
sînt de partea mea; seamă Mondecar; paj.

POSA

Cu-atît mai bine.
Atunci, alteţă, fiţi pe-aproape, gata La semnul meu îndată să veniţi.

CARLOS

Da, du-te şi grăbeşte-te.

POSA

Nu vreau Să-ntîrzii nici o clipă. Deci, alteţă, La revedere, în curînd.

(Pleacă fiecare în altă direcţie.)

S C E N A 3

Curtea reginei, din Aranjuez. O grădină cu o alee, în apropierea pavilionului reginei.

***Regina, ducesa de Olivarez, prinţesa de Eboli* şi *marchiza de Mondecar* vin pe alee.**

REGINA *(către marchiză)*

Stai lingă mine, Mondecar. Prinţesa Cu ochii ei voioşi m-a necăjit într-una toată dimineaţa asta. De-abia îşi poate-ascunde bucuria Că pleacă de la ţară.

EROLI

Maiestate,
E drept, mă bucur că revăd Madridul.

MONDECAR

Şi maiestatea voastră nu? Atît de greu Vă despărţiţi acum de-Aranjuez?

REGINA

Da... cel puţin de locurile-acestea.
Aici sînt parcă-n lumea mea. Mi-e drag
Să stau aici. Natura cîmpenească,
Prietena copilăriei mele,
Mă-ntîmpină cu blînde adieri.
Găsesc aici copilăreşti petreceri
Şi acrul iubitei mele Franţa.
Să nu-mi luaţi în nume de rău asta.
Pe toţi ne trage inima mereu
Spre patrie.

EROLI

Dar nu vedeţi ce triste Şi singuratice-s aceste locuri? Sîntern aici chiar ca la mănăstire.

REGINA

Ba dimpotrivă cred. Madridu-i trist... Ducesa noastră oare ce ne spune?

DUCESA DE OLIVAREZ

Eu, maiestate, ştiu că-i obiceiul
Să stăm aici o lună, şi o lună
La Prado, iară iarna la palat.
A fost aşa de cînd sînt regi în Spania.

REGINA

Ducesă, ştiţi că eu am renunţat
Să mai discut ceva cu dumneavoastră.

MONDECAR

Şi în Madrid ce bine-o să petrecem! Se fac în Piaza Mayor, pentru-o luptă Cu tauri, pregătiri. Ni s-a promis Şi-un autodafe.

REGINA

Ni s-a promis! Aşa vorbeşte blînda mea marchiză?

MONDECAR

Şi de ce nu? Vedem cum ard de vii Doar nişte eretici!

REGINA

Sper că prinţesa De Eboli gîndeşte altfel.

EROLI

Eu?
Din suflet rog pe maiestatea voastră Să nu mă creadă o mai rea creştină Decît marchiza Mondecar.

REGINA

Ah, da!
Uitasem unde sînt... Dar ce vorbeam? Sorbeam de viaţa noastră-aici la ţară. Ce repede-a trecut şi luna asta! Credeam că mă va bucura mai mult Şederea mea pe locurile-acestea Dar cc sperasem totuşi n-am găsit. Aşa-i cu orişice speranţă oare? Nu pot de loc să aflu care-anume Dintre dorinţe nu s-a-ndeplinit.

OLIVAREZ

Prinţesă Eboli, nu ne-aţi spus încă De are Gomez vreo speranţă şi Dacă veţi fi-n curînd mireasa lui.

REGINA

Da, bine că mi-aţi amintit, ducesă. ***(Către prinţesă.)***

Am fost rugată să vorbesc, dar nu ştiu într-adevăr ce pot să spun. Bărbatul Pe care i l-aş hărăzi prinţesei Ar trebui să fie un om vrednic.

OLIVAREZ

Aşa şi este chiar, om foarte vrednic; Şi c ştiut că suveranul nostru I-a dăruit înalta sa favoare.

REGINA

Asta-1 va face foarte fericit.
Noi'însă vrem să ştim dacă el poate
Iubi şi poate fi iubit,.. Prinţesă, Eu asta te întreb.

EBOLI

(stă cîteva clipe tăcută şi încurcată cu ochii 1 pămînt, apoi cade la picioarele reginei)

Regină bună, Fiţi milostivă şi nu mă lăsaţi Să fiu o jertfă.

REGINA

Jertfă? Nici nu vreau Să ştiu mai mult. Ridică-te. E-o soartă Amarnică şi grea să fii jertfit. Te cred. Ridică-te. E mult de cînd Ai refuzat pe conte?

EBOLI

(ridicîndu-se)

O, de mult, De-atunci sînt luni de zile. Prinţul Carlo Era la studii...

REGINA ***(tresare şi o priveşte cu atenţie)***

Nu te-ai întrebat Din ce pricină oare?

EBOLI

(cu o oarecare tulburare)

Maiestate, Nu vreau cu nici un preţ şi niciodată Din mii şi mii de pricini.

REGINA ***(cu gravitate)***

Una numai Şi e pi-eâ mult. Nu-l preţuieşti. Mi-ajunge Şi-acuma să vorbim de altceva. ***(Către celelalte doamne)***

Azi, încă n-am văzut-o pe infanta. Marchiză, adu-mi-o, te rog, aici.

OLIVAREZ ***(se uită la ceas)*** Dar nu e ceasul încă, maiestate.

REGINA

Nu-i ceasul cînd am voie să fiu mamă? îmi pare rău. Vedeţi să nu uitaţi Să m-anunţaţi cînd va suna...

(Un paj intră şi vorbeşte încet ducesei de Olivarez, care se întoarce apoi către regină.)

OLIVAREZ

Marchizul De Posa, maiestate...

REGINA

Posa?

OLIVAREZ

Da. Din Franţa şi din Ţările de Jos Soseşte-acum şi cere-ngăduinţa Să înmîneze cîteva scrisori De la regenta-mamă.

REGINA

Asta-i voie?

OLIVAREZ ***(pe gînduri)***

In protocolul meu nu se vorheşte De cazu-acesta unic cînd un grande De Spania venind de la o curte Străină cu-o scrisoare o-nmînează Reginei în grădină.

REGINA

Foarte bine. Iau *eu* asupra mea orice pericol.

OLIVAREZ

Atunci cer voie maiestăţii voastre Să mă retrag...

REGINA

Veţi face cum veţi crede, Ducesă.

(Ducesa pleacă. Regina face semn pajului, care iese imediat.)

S C E N A 4

Regina, prinţesa de Eboli, marchiza de Mondecar, marchizul de Posa.

REGINA

Fii binevenit, Marchize, pe pămîntul spaniol.

POSA

De care n-am spus încă niciodată, Cu-atîta bine-ndreptăţită falã Cum spun acum, că-i ţara mea.

REGINA ***(către cele două doamne)***

Marchizul De Posa, care-ntr-un turnir la Reims Cu tatăl meu a rupt o lance şi Culoarea mea de trei ori a purtat-o învingător. Din naţiunea lui El cel dintîi mi-a dat prilej să simt Ce glorie-i să fii regina Spaniei.

(Către marchiz.) Cînd cea din urmă oară ne-am văzut, La Luvru, cavalere, v-aţi fi spus Că în Castilia îmi veţi fi oaspe?

POSA

Nu, maiestate, căci nu mă gîndeam Că de la Franţa noi vom cîştiga Un preţios odor, singurul care îi rămăsese şi i-l mai rîvneam.

REGINA

Ce spaniol trufaş! „Singurul care îi rămăsese!"... Şi-asta unei fiice A casei de Valois!

POSA

Da, maiestate **1** Pot spune asta, pentru că acum Sînteţi a noastră.

REGINA

După cum aud, Aţi avut drum prin Franţa. Ce-mi aduceţi Din partea veneratei mele mame Şi de la mult iubiţii fraţi ai mei?

POSA ***(îi dă strisorile)***

Regina mamă e bolnavă. N-are In lumea asta altă bucurie Decît să ştie doar că fiica ei Pe tronul Spaniei e fericită.

REGINA

Cum să nu fie oare amintindu-şi De-atîtea rude scumpe; amintindu-şi De-atîtea... Cavalere, cred c-aţi fost Prin multe ţări şi pe la multe curţi Şi-aţi cunoscut tot felul de-obiceiuri. Acum se spune că v-aţi hotărît Să staţi în ţară şi să fiţi un prinţ Mai mare între zidurile'voastre Ca regele pe tron... Un filozof Şi un om liber!... Mă-ndoiesc profund Că viaţa din Madrid o să vă placă... E foarte multă... linişte-n Madrid.

POSA

Mai multă chiar decît îi trebuieşte Europei ca să fie mulţumită.

REGINA

Aşa aud şi eu... Am cam uitat De treburile-acestei lumi; păstrez Aproape numai amintirea lor.

(Către prinţesa de Eboli.)

Prinţesă Eboli, uite-o zambilă. N-ai vrea cumva să mi-o aduci?

(Prinţesa de Eboli se duce. Regina către marchiz, cu o voce mai scăzută.)

Sdilllor — Teatru voi. II **33**

Marchize,
De au mă-nşel, sosirea dumitale A mai înveselit pe cineva Aici **la** curte.

POSA

Da. Am întîlnit Un om mîhnit pe care-n lumea asta Nu l-ar înveseli decît...

(Prinţesa se întoarce cu floarea.) **EBOLI**

Marchizul Care-a văzut atîtea ţări străine Desigur ne va spune o mulţime De lucruri minunate.

POSA

Negreşit. Să caute- aventuri e datoria Oricărui cavaler şi cea mai sfîntă-i Să apere pe doamne.

MONDECAR

De giganţi!
Acuma nu mai sînt giganţi.

POSA

Puterea
Asupritoare este un gigant
Pentru cei slabi.

REGINA Ce spune cavalerul

E-adevărat. Mai sînt giganţi pe ***lume*** Dar nu mai sîut pe lume cavaleri.

POSA

Cînd mă-ntorceam din Napoli, am iest
De faţă la o tristă întîmplare
La care-am **fost** şi eu părtaş prin sfîntul
Prieteniei legămînt. Şi dacă
Nu mi-ar fi teamă c-am s-o plictisesc
Pe maiestatea voastră...

REGINA

Am de-ales?

Vedeţi, .prinţesa nu-şi mai află locul De curiozitate. Povestiţi.

yi 1"""" "u—" *^"v----

POSA

Două familii nobile-n Mirandola, Sătule de o lungă duşmănie Păstrată de la Guelfi şi Ghibelini De-a lungul veacurilor, hotărîră Prin blînde legături de înrudire Sâ se unească şi să se împace. Fernando, aşadar, nepot de soră Al falnicului Pietro, şi Matilda, Frumoasa fiic-a lui Colonna, fură Sortiţi să-ncheie-această legătură. Natura niciodată două inimi Mai potrivite una pentru alta N-a zămislit. Şi n-a fost niciodată Mai fericit-alegere. Fernando Logodnica-şi văzuse pîn-atunci Doar în portret. Şi se-ntreba cu grijă De-i oare chiar aşa cum o arată

Portretul, căruia speranţa lui
înflăcărată mai că nu-ndrăznea
Să-i dea crezare. Şi acum, in Padova,
Unde era la studii, aştepta
Cu nerăbdare fericita clipă
Cînd va putea, căzîndu-i la picioare,
Să-i spuie-ntîia oară c-o iubeşte.

(Regina devine mai atentă. După o scurtă pauză, marchizul continuă povestirea adresîndu-se, atît cit îi îngăduie prezenţa reginei, mai mult prinţesei de Eboli.)

în vremea asta iată că soţia Lui Pietro moare. Şi cu tineresc Avînt, bătrînul soarbe ce se spune Despre Matilda. Vrea s-o vadă. Vine. O vede. 0 iubeşte. Pasiunea Sugrumă slaba voce a naturii. Şi unchiul ia nepotului logodnica ŞI-şi consfinţeşte furtul la altar.

REGINA Ce

face-atunci Fernando?

POSA

Neştiind
De-această groaznică schimbare, pleacă
Pe-aripile iubirii la Mirandola.
Spre seară calu-n goană îl aduce
La porţi. Aude un bacantic vuiet
De dansuri şi de muzici în palat.

în grabă urcă treptele şi iată
Că-n sala nunţii vede printre oaspeţi
Pe Pietro-n fruntea mesei. Lîngă dînsul
E îngerul la care nopţi de-a rîndul
Fernando a visat şi care-n visu-i
N-a fost nicicînd atît de strălucit.

Dintr-o privire vede tot ce-a fost Al lui şi ce-a pierdut pe totdeauna.

EBOLI

Nefericit Fernando!

REGINA

Cum? Povestea S-a isprăvit, marchize? O-ncheiere Tot trebuie să aibă!

POSA

Nu, nu încă.

REGINA

Ne-aţi spus doar că Fernando vi-i prieteni **POSA**

Da, cel mai scump.

EBOLI

Atunci urmaţi, vă rog,
Urmaţi cu povestirea, cavalere!

POSA

E foarte tristă şi-amintirea ei
Mă doare. Daţi-mi voie să nu spun
Cum se încheie.

(Toţi tac.)

REGINA ***(se întoarce către prinţesa de Eboli)***

Cred că în sfîrşit
Am voie-acum să-mi strîng copila-n braţe.
Prinţesă, adu-mi-o, te rog.

(Prinţesa iese. Marchizul face semn unui paj care stătea in jund şi care dispare imediat. Regina deschide scrisorile pe care i le-a dat marchizul şi pare mirată citindu-le. în vremea asta, marchizul vor-

beşte-în şoaptă cu marchiza de Mondecar. Regina a cititscrisorileşi se întoarce întrebătoare către Posa.)

N-aţi spus
Nimic despre Matilda. Poate ea Nu ştie ce mult suferă Fernando.

POSA

In inima Matildei nimeni încă N-a izbutit să vadă ce se-ntîmplă. Dar sufletele mari în taină sufăr.

REGINA

Priviţi în jur? Pe cine căutaţi? **POSA**

Tot mă gîndesc ce fericit ar fi
Un om al cărui nume nu-1 pot spune
De-ar fi în locul meu.

REGINA

A cui e vina
Că nu-i aici?

POSA

(cu

putere)

Cum? Pot să îndrăznesc Să cred tot ce-aş dori? Oare-ar găsi Iertare dacă ar veni acum?

REGINA

(speriată)

Acum, marchize/ acum? Ce viei să spui? **POSA**

Oare-ar putea să spere?

REGINA ***(tot mai tulburată)***

Mă-nspăimînţi,
Marchize... Cred că n-o să vie...

POSA

Iată-1.

S C E N A 5

***Regina, Carlos. Marchizul de Posa* şi *marchiza de Mondecar* se retrag în fund.**

CARLOS ***(îngenunchind în faţa reginei)***

O, iată în sfîrşit sosită clipa,
Pe care-atîta vreme am dorit-o,
Cînd pot s-ating această mînă scumpă!

REGINA

Ce îndrăzneală... Şi ce nebunească Surprindere... Ridică-te, te rog. Ne vede lumea. Curtea mea e-aici.

CARLOS

Nu mă ridic. Vreau veşnic în genunchi

Să stau aici ca fermecat, să prind în locu-acesta rădăcini.

REGINA

Nebun!
Ce cutezanţă, datorită numai
Bunăvoinţei mele! Nu-ţi dai seama
Că vorbele acestea îndrăzneţe
Le spui reginei, mamei? Nu-ţi dai seama
Că regelui chiar eu... chiar eu voi spune
Aceasta...

CARLOS

Chiar dac-aş muri, nu-mi pasă! Pot să mă duc de-aici la eşafod. O clipă petrecută-n paradis Cu moartea nu-i de loc prea scump plătită!

REGINA Şi-

atunci regina ta?...

CARLOS ***(se ridică)***

O, doamne! Plec... Da, trebuie să plec numaidecît Odată ce-mi ceri asta! Mamă! Mamă! Ce groaznic joc cu mine joci! Un

semn, 0 şoaptă, o jumătate de privire îmi poruncesc să mor sau să trăiesc. Ce vrei cu mine să se mai întîmple? Ce lucru oare-a mai rămas pe lume Pe care nu ţi l-aş aduce jertfă Dac-ai dori?

REGINA Să

fugi de-aici!

CARLO S

0, doamne!

REGINA

Atîta numai eu îţi cer cu lacrimi: Să pleci pin' nu vin doamnele, să pleci Pîn' nu vin temnicerii mei să vadă Că sîntem împreună şi să- spună Tatălui tău!

' **CARLOS**

Nu! Soarta mi-o aştept Aicea, fie viaţă, fie moarte. De-aceea oare pusu-mi-am eu toate Speranţele în clipa asta care Mi-ai dăruit-o între patru ochi, Pentru ca nişte-nchipuiri deşarte Să mă alunge? Nu, regină. Lumea In jurul polilor se va-nvîrti De sute şi de mii de ori, norocul Acesta însă nu va mai veni.

REGINA

Şi nici nu trebuie în veci să viei Nefericite! Ce vrei de la mine?

. **CARLOS**

Regină! M-am luptat cu mine însumi Aşa cum nici un om nu s-a luptat. Mi-e martor cerul. Totul în zadar! Curajul meu s-a dus! Şi sînt răpus!

REGINA

Nu! Pentru liniştea mea, taci, o, taci!

CARLOS

Erai a mea; în faţa lumii, mie De două tronuri mari făgăduită, De cer şi de natură hărăzită. Şi Filip, Filip, el mi te-a răpit!

REGINA

E tatăl tău!

CARLOS Şi soţul

tău!

REGINA

Cel care
Drept moştenire-ţi va lăsa regatul Cel mai frumos din lume.

CARLOS

Şi pe tine
Drept mamă!

REGINA Dumnezeule! Ce spui?

CARLOS

Dar ştie oare ce bogat e? Are
El inimă s-o simtă pe a ta?
Nu, nu mă tîngui. Vreau să uit acum
Ce fericit puteam să fiu cu tine
De-aş şti că el e fericit. Dar nu e!
Şi-acesta-i chinul iadului, cumplit!
Nu-i fericit, nu va fi niciodată,
Tu mi-ai luat cu sila paradisul
Şi l-ai zdrobit în braţele lui Filip.

.REGINA

Ce gînd îngrozitori

CARLOS

Ol ştiu prea Line Cine-a urzit căsătoria asta. Ştiu cum iubeşte Filip, cum te-a luat! Ce eşti tu în acest regat? As cu hi I Regentă? Nu! Dacă ai fi regenta Cum ar putea să mai ucidă Alba? Şi Flandra-n sînge nu şi-ar apăra Credinţa. Eşti lui Filip tu soţie? Nu, nu pot crede. 0 soţie este Pe inima bărbatului stăpînă. A cui e însă inima lui Filip? Şi dac-un gest mai gingaş poate-i scapă El repede-1 socoate că nu-i vrednic De sceptrul lui, de părul lui cărunt.

REGINA

Dar cine-ţi spune oare că aş fi Nefericită?

CARLOS

Inima mi-o spune, Fiindcă simte cît de fericită Ai fi cu mine.

REGINA

Ce-ncrezut mai eşti! Dar dacă inima *mea* spune altfel? Şi dacă dragostea lui Filip, plină De-adînc respect şi ochii lui vorbind în limba mută a privirilor Mă mişcă mult mai mult câ elocvenţa

Cutezătoare-a fiului său mîndru? ■ Şi dacă stima unui om în vîrstă...

CARLOS

Atunci, e altceva... Atunci... mă iartă. Eu nu ştiam că îl iubeşti pe rege.

REGINA

Vreau să-1 resjîect şi-mi place să-1 respect.

CARLOS

Iubit-ai tu vreodată?

REGINA

Ce-ntrebare!

CARLOS

Iubit-ai tu cîndva?

REGINA ... Nu mai iubesc.

CARLOS

Te-**opreştC'** inima sau jurămîntul? **REGINA**

Te rog să pleci. Te rog să nu mai vii Cu astfel de cuvinte niciodată.

CARLOS

Te-opreşte inima sau.jurămîntul?

REGINA

M-opreşte datoria... Dar de ce

Această tristă eercetare-a sorţii La care trebuie să ne supunem?

CARLOS Să ne

supunem? Trebuie?

REGINA

Ce vrei

Să spui cu tonu-acesta grav, solemn? **CARLOS**

Atîta: Carlos nici nu se gîndeşte Supus s-asculte glasul datoriei Cînd poate să-şi arate dîrz voinţa. El nici nu se gîndeşte să rămînă Cel mai nefericit om din regat Cînd ar putea doar să răstoarne legea Ca să ajungă cel mai fericit.

REGINA

Pricep eu bine? Tot mai speri? Cutezi Să speri cînd totul, totul e pierdut?

CARLOS

Numai pe morţi eu îi socot pierduţi. **REGINA**

La mine speri s-ajungi? La mama ta?

Se uită lung şi pătrunzător la el. Apoi gravă şi demnă.)

Şi de ce nu? O! nou alesul rege
Mai mult chiar poate... Poate-orînduiala
Unui defunct s-o nimicească-n foc,
Portretele să i le sfarme, chiar
Mumia mortului — cine-1 opreşte? —
Din tihna ei de la Escurial
S-o scoată iarăşi la lumina zilei
Şi pîngărita-i pulbere s-o ia
Şi-n cele patru vînturi s-o arunce
Şi-apoi, pentru ca vrednic să sfîrşească...

CARLOS

0, nu mai spune, pentru dumnezeul **REGINA**

Şi-apoi cu mama lui să se însoare. **CARLOS**

Fiu blestemat!

(Stă o clipă cu ochii ţintă în gol.)

Da! S-a sfîrşit! Acuma E gata tot. Văd limpede tot ceea Ce pîn-acum mi-era nelămurit. 0, te-am pierdut, pierdut, pierdut Pe veşnicie. Sorţii au căzut. Pe veci pierdută! 01 în sentimentul Acesta-i iadul! Iad ar fi şi dacă Ai fi a mea! Vai, nu mai am putere Şi nervii mei încep să se destrame!

REGINA

Sărmane, scumpe Carlos! Simt adînc,
Simt nemaipomenita ta durere
Ce inima ţi-o roade. Fără margini,

Ca dragostea, li-i chinul. Fără margini Ar fi. şi gloria de-a ţi-] învinge, încearcă s-o cîştigi ca un erou. Răsplata-i demnă de-un viteaz ca tine. Tu, în aî cărui suflet se adună Virtuţile atîtor regi strămoşi. Fii curajos, o! nobil prinţ!... Nepotul Marelui Carol prinde dîrz să lupte Acolo unde alţii, slabi, se-opresc.

CARLOS

E prea tîrziu **1**

REGINA

Să fii bărbat? O, Carlos, Virtutea noastră-ntr-adevăr e mare Cînd inima din pricina-i se rupe! Destinul sus te-a aşezat, mai sus Ca milioane de alţi fraţi de-ai tăi. Te-a părtinit, ţi-a dat tot ce-a luat De la ceilalţi. Şi mulţi acum se-ntreabă: „Demn a fost el să fie preţuit, Din sînul mamei chiar, mai mult decît, Noi, ceilalţi muritori?" Curaj ! Fii vrednic De bunătatea cerului! Fii vrednic De-a sta în fruntea lumii şi jertfeşte Ceea ce nimeni încă n-a jertfit.

CARLOS

Pot asta, da! Putere uriaşă
Am ca să te cîştig, nu să te pierd!

REGINA

Mărturiseşte, Carlos, că sfidarea Şi ciuda şi trufia te îndeamnă
Spre mama ta cu-atîta foc. Iubirea
ŞL inima pe care mi-o jertfeşti
Este-a imperiilor peste care
Ai să domneşti cîndva. Deci risipeşti
Averea dată ţie spre păstrare.
Iubirea-i marea ta dregătorie.
Dar pîn-acum greşit s-a îndreptat
Spre mama ta. îndreaptă-ţi-o mai bine
Spre viitparele-ţi imperii. Simte
în loc de ghimpii cugetului rău
Plăcerea de-a fi zeu! Elisabeta
A fost iubirea ta dintîi. A doua
Să fie Spania! Ce bucuroasă
Voi fi, o, scumpe Carlos, să fac loc
Acestei noi iubite mult mai bune.

CARLOS

(se aruncă, copleşit de emoţie, la picioarele ei) Ce suflet mare ai! Aşa voi face. Voi face tot ce-mi ceri. Va fi cum vrei.

(Se ridică.) în mîna providenţei sînt şi jur... îţi jur, îţi jur pe veşnicie că... O, doamne, nu! Jur veşnică tăcere Dar veşnică uitare, nu!

REGINA

Cum pot
Să cer lui Carlos ceea ce nici eu Nu sînt în stare...

POSA ***(vine repede pe alee)***

Regele!

REGINA

0, doamne!

POSA

Plecaţi de-aiei, numaidecît! Plecaţi, Alteţă!

REGINA,

Bănuiala lui ar fi Cumplită dacă te-ar vedea...

CARLOS

Nu plec!

REGINA Şi cine-

atunci va fi jertfit?

CARLOS ***(trăgîndu-l pe marchiz de braţ)***

Plecăm!
Rodrigo, hai!

(Pleacă şi se întoarce imediat.)

Ce pot să iau cu mine?

REGINA

Prietenia mamei.'

CARLOS

Prietenie! Mamă! **REGINA**

Şi-aceste lacrimi care vin din Flandra.

(îi dă cîleva scrisori. Carlos şi Posa ies. Regina se uită neliniştită să vadă unde îi sînt doamnele care nu se zăresc nicăieri. Face un pas către fundul scenei. Intră regele.)

S C E N A 6

Regele, regina, ducele de Alba, contele de Lerma, Domingo, elteva doamne şi cîţiva granzi, **care rămîn deoparte.**

REGELE

(se uită mirat împrejur şi o clipă nu spune nimic)

Ce văd? Ce-i asta? Singură aici? Cum? Nici o doamnă nu te însoţeşte? Mă miră... Unde-s doamnele şi curtea?

REGINA Slăvite

soţ, te...

REGELE

Singură? De ce? ***(Către suită.)*** De-această grea, de neiertat greşeală Să mi se dea întocmai socoteală'. Cu protocolul cine-i la regină? Al cui e rîndul astăzi s-o servească?

REGINA

O, soţul meu! să nu fii supărat. A mea e toată vina! Pe prinţesa De Eboli eu însămi am trimis-o.

REGELE De ce-ai

trimis-o?

REGINA

Ca să cheme doica.
Voiam s-o iau în braţe pe infanta.

REGELE

Şi pentru asta a plecat suita? Aceasta scuză doar pe-ntîia doamnă. Dar undeva fost a doua?

MONDE CAR

(care în vremea asia s-a întors* ji *s-a amestecai printre celelalte doamne, iese în iată)

Maiestate,
Simt că sînt vinovată...

REGELE

De aceea, Va
hărăzesc un timp de zece ani Să meditaţi, departe de Madrid, • La toate-aceste lucruri, pe-ndelete.

(Marchiza se retrage cu ochii înlăcrimaţi. Tăcere generală. Toţi cei de faţă se uită consternaţi la regină.)

REGINA

Pe *cine* plîngi, marchiză?

(regelui)

Dacă eu, Slăvite
soţ, greşit-am cu ceva, Atunci coroana-acestei ţări, pe care Nu mi-am dorit-o, ar fi trebuit Să nu mă facă să mă înroşesc. E-o lege-n ţara asta care cheamă Pe fiicele de regi la judecată? în Spania doar paza ocroteşte Femeile? Le apără un martor Mai bine chiar decît virtutea lor? Şi-acum, iertare, soţul meu! Nu sînt

Deprinsă să dau drumu-n lacrimi celor Ce m-au slujit cu bucurie. Mondecarl

(îşi scoate cingătoarea şi o dă marchizd.) L-ai supărat pe rege, nu pe mine. Ia **de** la mine

amintirea asta; Un semn al clipelor **de**-acuma. Du-te. Greşeala dumitale nu-i greşeală Decît în Spania. în Franţa mea Cu bucurii se şterg astfel de lacrimi.

(Se sprijină de marea maeslră de ceremonii şi-şi acoperă faţa.)

Ah! Totdeauna îmi aduc aminte Că-n Franţa era altfel!

REGELE ***(cu oarecare emoţie)***

Dar se poate Ca o mustrare a iubirii mele Să te jignească şi-un cuvînt, pe care Pe buze mi 1-a pus cea mai duioasă îngrijorare, să te tulbure?

(Se întoarce către nobili.) Vasalii tronului îmi sînt de faţă! Mi-a copleşit vreodată somnul ochii Fără să număr, seară după seară, Cum bate inima popoarelor Din cele mai îndepărtate Unghere ale-mpărăţiei mele? Mai mare grijă să am eu de tron Decît de soaţa sufletului meu? Căci de poporul meu răspunde spada-mi Şi... ducele de Alba. De iubirea Soţiei mele numai ochii mei.

REGINA

De te-am jignit cumva, o! soţul meu...

***UE*GELX**

Se spune]>retutindeni că. sînt omul Cel mai bogat din ţările creştini*. N-apune soareLc Iri statal meii;. Dar toate-acestea Ie-a. a\ut la fel Şi altul înaintea mea şi toate Au să le ail)ă dujă rnine alţii. Pe cînd ce ara aici e bunul meu. Ce are rege le-a]) arţine soartei. Elisabeta numai e-a lui Filip, Aici e pimctnl unde-s muritor'.

REGINA

>Ţi-i teamă?

REGELE

O! De pârul meu cărunt? Cînd am purces odată să mă tem Am şi-ncetat de-a mă mai teme.

(Către nobili.)

Număr

Curtenii... Cel dintîi din ei lipseşte. Infantul meu, don Carlos, unde-i?

(Nimeni nu răspunde.)

Carlos

De la o vreme mă cam necăjeşte. De cînd s-a-ntors de la înalta şcoală De la Alcala, parcă se fereşte De mine. Are sîngele fierbinte; De ce privirea lui e-atît de rece? Purtarea lui atît de măsurată Şi de solemnă? Cu luare-aminte Să fiţi mereu. De veghe staţii

DUCELE DE ALBA

Eu stau! Cît bate-o inimă sub zaua asta Don Filip poate liniştit să doarmă. Ca heruvimul la intrarea-n rai Stă ducele de Alba lîngă tron.

LERMA

Pot să-ndrăznesc, cu toată umilinţa,
Să contrazic pe cel mai înţelept
Din regi? Slăvesc prea mult şi prea adînc
Pe suveranul nostru ca să pot
Pe fiul său să-1 judec cu asprime.
De sîngele-i fierbinte, da, mi-i teamă,
De inima lui, nu!

REGELE

Conte de Lerma, Vorbeşti cum trebuie ca să-1 îndupleci Pe tatăl lui don Carlos. însă reazem Al regelui e ducele de Alba... Atît.

(Sc întoarce spre suită.)

Şi-acum plec la Madrid. Mă cheamă Regala-mi slujbă. Ciuma ereziei Se-ntinde molipsindu-mi tot mai tare Popoarele. Răscoala creşte-n Flandra. Nu-i vreme de pierdut. Şi un exemplu Cumplit va converti pe rătăciţi. Chiar mîine eu voi face jurămîntul Cel mare-al regilor creştinătăţii. Va fi o judecată fără seamăn, întreaga curte e solemn poftită.

(Pleacă conducînd pe regină. Ceilalţi îl urmează.)

S C £ IN A ***1***

***Don Carlos,* cil aîjte soiisoii *ia* nn.inS.si *mz.i€h£:nl de Pesa* vin di.» dine ţii diferite.**

CARLOS

M-am hotărît. Va fi salvata Flanclra, ***Ea*** vrea — fi asta mi-i destul.

J"OSA

O clipă
Nu-i de pierdut. Căci ducele de Alba Se zice c-a şi fost de pe acum Numit guvernator.

CARLOS

Chiar mîini voi cere Audienţă tatii. Şi voi cere Această slujbă pentru mine. Este întîia rugăminte ce i-o fac. Nu poate să refuze. El de mult Mă vede în Madrid cu neplăcere. Ce bun prilej ca să mă-ndepărteze! Şi-apoi — mai trebuie să-ţi spun, Rodrigo — Sper chiar mai mult. Poate voi izbuti Ca între patru ochi cu el să-i capăt Din nou bunăvoinţa. Niciodată N-a auzit el vocile naturii Şi-acuma vreau să văd, Rodrigo, dacă Le poate asculta prin gura mea.

POSA

Acuma, în sfîrşit, l-aud pe Carlos
Al meu. Acum sînteţi din nou voi înşivă.

S C E N A 8 ***Aceiaşi, contele Lerma.***

LERMA

Monarliu-a părăsit Aranjuezul Şi eu am ordin...

CARLOS

Bine, conte Lerma. îndată plec şi eu.

POSA

(vrea să plece; ceremonios) Alteţa voastră Mai are a-mi împărtăşi ceva?

CARLOS

Nu, cavalere. Vă doresc s-ajungeţi Cu bine la Madrid. Şi îmi veţi spune Acolo încă multe despre Flandra.

(Către Lerma, care aşteaptă.) îndată vin şi eu.

(Lerma pleacă.)

S C E N A 9 ***Don Carlos, Posa.***

CARLOS

. Te-am înţeles,
îţi mulţumesc. Constrîngerea aceasta E bună cînd e-al treilea de fată.

Nu snrrtem fiaţi? Această mascaradă
A **rangului** să Fie-a viitra
Din legă tuia noastră izgonită !
Să-ţi spui «â amîrjdoi ne-ani întilnlt
Cu măşti ye laţi la ui. bal, ln-n haine
De sclav iar eu îa. purpură. Atît a
Cît ţine balul să păstrăm minciuna.,
Jucînd un 10I, ridicol de serioşi,
Spre-a nu trezi mulţimea ameţită.
Dar eu prieteneşte îţi fac semn
Prin mască, tu în.treacăt îmi strîagi mina,
Şi ne-nţelegem.

POSA

■ Visu-i minunat!
Dar oare va dura? E sigur Carlos De el pînă-ntr-atîta-ncît ispita Neţărmuritei maiestăţi s-o-nfrimte? Căci va veni o zi... o zi în care Acest eroic gînd — să ştiţi, alteţă — O să vă pună la o grea-ncercare. Don Filip moare. Carlos moşteneşte împărăţia cea mai mare din Creştinătate. între el şi oameni Se cască o prăpastie adîncă. Şi, azi e zeu cel care ieri fu om. Acuma nu mai are slăbiciuni, îndatoririle eternităţii îi amuţesc simţirea. Omenirea — O vorbă încă mare pentru el — Sevinde singură şi se tîrăşte în faţa idolului. Mila lui Se stînge-o dată cu durerea lui. Virtutea lui în voluptăţi se stoarce. Peru-i dă aur pentru orice pofte. Şi doarme îmbătat în raiu-acesta Pe care sclavii lui l-au înjghebat.

Divinitatea lui dureaz-atîta Cît îi durează visul. Vai de-acela Ge-ar vrea prieteneşte să-1 trezească. Ce-ar face-atunci Rodrigo? Prietenia Axe curaj; bolnava maiestate Nu suferă cumplitele ei raze î N-aţi izbuti, alteţă, să răbdaţi Curajul cetăţeanului, nici eu Mîndria regelui.

CARLOS

Tablou-acesta Al suveranului, cum îl faci tu, e groaznic Şi-adevărat. Te cred. Dar către viciu Numai plăcerea sufletu-1 deschide. La douăzeci şi trei de ani eu sînt Curat. Ce alţii înaintea mea Au risipit în voluptăţi, vigoarea Trupească şi puterea clar-a minţii, Eu am păstrat domniei viitoare. Afară de femei ce te-ar putea Goni din inima-mi?

POSA

Chiar eu pe minei Cum aş putea să vă mai fiu prieten Cînd mi-ar fi teamă de alteţa voastră?

CARLOS

N-o să se-ntîmple asta niciodată! Nevoie ai de mine? Ai tu patimi Cerşind favoarea tronului? Vrei aur? Eşti un supus mult mai bogat decît Voi fi vreodată eu ca rege. Vrei Onoruri? Tu de tînăr ai avut

Cîte-ai dorit— şi le-ai respins pe ţoale. Deci care dintre noi -va *ii* datornic Şi care creditor? Nu spui? Ţi-i te a mi De ispitire? Şovăi? Nu eşti sigur De tine însuţi?

POSA Bine. Mă Înduplec

Dau mîna.

CARLOS

Eşti cu mine?

POSA Pe vecie

Şi-n cel mai strîns al vorbei înţeles. **CARLOS**

Fidel şi cald ca astăzi cu infantul Vei fi deci şi cu regele cîndva?

POSA

Vă jur că da.

CARLOS

Atunci cînd vechiul vierme Al linguşirii se va-ncolăci In jurul inimii, fără de veste, Cînd ochii mei uita-vor că odată Au plîns şi ei şi cînd urechea mea Se va închide rugăminţii—tu, Străjer al cugetului meu cel bun, Ai să mă scuturi zdravăn deşteptîndu-mi Din nou porniri înalte-n suflet?

POSA

Da.

CARLOS

Mai am o rugăminte. Spune-mi „tu". Urechea-mi de-acest „tu" frăţesc se-ncîntă Şi inima prin el mi se-amăgeşte Cu-o presimţire de egalitate. Nu, nici o vorbă! Ştiu ce vrei să spui. Ce-i pentru tine-un fleac e pentru mine, Ca fiu de rege, mult de tot. Vrei frate Să-mi fii?

POSA

Da, frate-ţi sînt!

CARLOS

Şi-acum la rege! • Nu mă mai tem. Şi braţ la braţ cu tine înfrunt întreaga lume-a vremii mele! ***(Pleacă amindoi.)***

A C T U l AL DOILEA

S C E N A 1

Palatul regal din Madrid. *RegeleFilip* sub un baldachin. La oarecare distan ţă de rege, *ducele de Alba* cu capul acoperit Car Jos.

CARLOS

Regatul are-ntîietate. Carlos
Se dă-napoi în faţa ministrului. Acesta
Vorbeşte pentru Spania. Iar eu
Sînt fiul casei.

(Se dă înapoi, cu o plecăciune.)

REGELE

Ducele rărnîne Aici; infantul poate să vorbească.

CARLOS

(întorcîndu-se către Alba) Atunci, eu bunătăţii voastre, duce, Voi cere să mi-1 dea acum pe rege. Ştiţi doar că un copil tatălui său

Are de spus atîtea lucruri care Nu-s pentru un al treilea. Monarhul E-al dumneavoastră. Eu nu vreau decît ***C u lata*** să vorbesc cîteva clipe.

REGELE E-

amicul regelui.

CARLOS

N-am meritat Să cred că este şi amicul meu?

REGELE

Ai încercat să meriţi? Nu-mi prea plac Copiii care-aleg mai bine Decît părinţii lor.

CARLOS

Cavalereasca Mîndrie-a ducelui de Alba poate S-asculte ce se spune-acum aici? Cu nici un preţ eu n-aş putea primi Să joc pe indiscretul care -între Un fiu şi-un tată-ncearcă să se vîre, Neruşinat, şi-n nesimţirea lui Se blestemă să stea-nrădăcinat. N-aş face asta nici pentru-o coroană!

REGELE

(se scoală, cu o privire mînioasă către prinţ)

Retrageţi-vă! ***(Alba vrea să iasă pe uşa principală pe care a intrat Carlos. Regele ii arată alta.)***

Nu, în cabinet, Pînă vă chem.

S C I S I 2

fiajrle, ***iifn Ce-rlts.***

CAULOS

'îndată ce iese ducele, czde la plciocnk jegeliii; cu ad **i itcS** ***emoţie)***

Aeuin eşti tata] meu Din nou, al meu din nou, şi pentru asta îţi mulţumesc admc. Dă-ini nuna, tată. O, dulce clipă! Fiul tău de mult Nu mai putuse să-ţi sărute mina. De ce m-ai alungat atîta vreme Din inima ta, tată? Ce-am făcut?

REGELE

Nu te pricepi în astfel de tertipuri. Nu-mi plac. Scuteşte-mă.

CARLOS

(se ridică)

Ah! Asta este!
Parcă aud vorbind curtenii... Tată, Nu-i tot adevărat, o, nu e totul Adevărat din ce vorbeşte-un preot Sau creatura lui. Eu nu sînt rău. Am sînge-aprins, aceasta-i răutatea Mea toată; crima mea e că sînt tînăr. Dar nu sînt rău, chiar dacă uneori. De-un crîncen clocot inima-mi se umple. Dar inima mi-i blîndă...

REGELE

Ştiu, curată Aşa cum
e şi rugăciunea ta.

CARLOS

Acum sau niciodată! Sîntem singuri. Peretele meschin al etichetei Nu se mai'nalţă între fiu şi tată. Acum sau niciodată! îmi luceşte Speranţa şi o dulce presimţire îmi umple inima. Tot cerul parcă Cu îngeri veseli peste noi s-apleacă Şi cel de trei ori sfînt cu-nduioşare Priveşte-acest frumos spectacol. Tată, împacă-te cu mine!

(îi cade la picioare.)

REGELE încetează!

Ridică-te!

CARLOS împacă-te cu mine!

REGELE

(vrea să se smulgă de lingă el)

Prea îndrăzneaţă tinde să ajungă Această comedie...

CARLOS

Prea-ndrăzneaţă
Iubirea fiului tău?

REGELE

Cum? Şi lacrimi? Nedemn spectacol! Fugi din ochii mei!

Acum sau niciodată... **[nnpSeare** l **KEGILB**

Să fugi din oclii raeil Chiar de-ai reni De la război învins în **chip** nevrednic Eu te-aş primi «u **Liaţele** deschise. Acum te-alung. O Tină laşă numai Se spală poate-n astfel de izvoare. Cel care nu roşeşte de căinţa Nu va fugi de fapte care dau Mustrări de cuget.

CARLOS

(cUlie sine)

Cine-i oare-acesta? Prin ce> eroare s-o fi strecurat S-ajungă printre oameni? Plînsul este Mereu adeverinţa omenirii. Dar ochii lui sînt reci şi sînt uscaţi... Nu din femeie s-a născut...

(lare)

O, lasă-ţi ochii niciodată umezi Să-nveţe plînsul cît mai este timp, Căci dacă nu, silit ai să**-1** înveţi în cine ştie ce greu ceas al vieţii!

REGELE •

Crezi poate c-ai să zdruncini îndoiala Tatălui tău cu vorbe?

CARLOS

îndoială ? Eu îndoiala asta vreau s-o şterg. De inima părintelui meu vreau

Schflirt — Teutni »«J II fif,

Să mă atîrn; şi inima aceasta
S-o scutur vreau, s-o scutur cu putere,
Să cadă de pe ea pietroasa coajă
A îndoielii. Cei ce m-alungară
Din sufletul monarhului meu cine-s?
în schimbul fiului ce dădu tatii
Călugărul? Şi Ducele de Alba
în schimbul unei vieţi fără copii

Ce poate să-i ofere?... Vrei iubire?
Aici în pieptu-mi este un izvor
De dragoste mai limpede, mai proaspăt
Ca în haznalele băltoase, tulburi,
Deschise doar de aurul lui Filip.

REGELE

Nesocotitule, destul! Aceia Pe care tu-ndrăzneşti să-i ponegreşti Sînt slujitorii mei bine-ncercaţi Şi deci ai să-i respecţi!

CARLOS

Nu, niciodată! Eu simt şi ştiu că tot ce face-un Alba De-al tău şi eu pot face, chiar mai mult, Ce-i pasă unui mercenar de-o ţară Ce niciodată nu va fi a lui? Ce-i pasă lui că părul lui Filip cărunţeşte? Lui Carlos însă drag tu i-ai fi fost. Cu groază mă gîndesc cît eşti de singur, De părăsit pe tronul tău...

REGELE

(mişcat de vorba asta, stă cîleva clipe pe gînduri; după o pauză)

Sînt singur.

CAKLOS

(inainlind căirt tl, cu pziiere ǈ ***cătiurâj*** Ai fost, nu eşti. Q, an mă mii uri. Te voi iubi cu foc, coj ilăieste, Dar nu inî mai uiî. Ce minunat Şi dulce-i să t« simţi slăvit ele-an suflet Frumos, să ştii că bucuria ta Aprinde alţi obraji, că teama ta Cuprinde şi alt pi«pt si că durerea-ţî Adîncă umple şi alţi ochi de lacrimi. Frumos şi minunat e naînă-n nnnâ C-un fiu iubit să te întorci din nou Pe drumul plin de îcze-al tinereţii Şi visul vieţii iarăşi să-1 visezi. Măreţ şi dulce-i sâ durezi mereu, Nemuritor în marile virtuţi Care vor creşte în copilul tău, Şi pentru veacuri binefăcător I Să semeni ceea ce un fiu iubit Odată va culege, să aduni Comoară pentru dînsul, să presimţi Recunoştinţa lui adîncă... Tată, De paradisu-acesta pe pămînt, Prudenţi, călugării tăi niciodată N-au spus nici un cuvînt.

REGELE ***(cu***

oarecare emoţie)

O, fiul meu, Te-
nvinuieşti tu singur. Zugrăveşti O fericire care nu mi-ai dat-o.

CARLOS

Mi-i martor cerul că m-ai izgonit, La fel ca din simţirea ta de tată,

Dc lingă sceptrul tău. Şi pînă azi, Da, pînă azi — şi bine a fost asta? — Am trebuit eu, prinţ moştenitor Al Spaniei, să fiu pe-acest pămînt Un venetic, captiv în ţara asta în care-odată voi fi domnitor. Drept a fost asta? O, de cîte ori Roş de ruşine, ochii mi-i plecam Cînd de la vreun ambasador străin Sau din vreo foaie zilnică aflam Ştiri de la curtea din Aranjuezl

REGELE

Prea iute-ţi curge sîngele prin vine. Mai mult ai tulbura.

CARLOS

Dă-mi, tată, dă-mi
Ceva să tulbur. Sîngele mi-i iute, Am douăzeci şi trei de ani şi n-am Făcut nimica pentru nemurire. M-am deşteptat.şi ştiu ce pot. Chemarea-mi De rege strigă ca un creditor, Trezindu-mă din amorţeală; toată Pierduta vreme-a tinereţii mele Mă-mpunge ca o datorie veche Şi iat-acum frumoasa, marea clipă în care trebuie să plătesc dobînda înaltelor virtuţi pe care soarta Mi le-a împrumutat. Mă cheamă Istoria şi slava strămoşească Şi trîmbiţa răsunătoare-a Faimei. Acum e vremea să pornesc şi eu Pe drumuri glorioase. Maiestate, Pot spune rugămintea pentru care Sînt azi aici?

BX GELB

Ce? [ar a rugănuaU? Poţi s-o
rosteşti,

CARLOS

Răscoala din Biaiamb Se-
ntinde. '""împotriva înlirjiiii Rebelilor e grabnică nevoie De-o apărare tare şi-nţeleaptă. Ca să-i Snfiîrgâ, ducele de **Alba** Aud că merge eu-o aimată-n. Flandra, De rege învestit cu suverane Puteri. E-o-nsărcinare de onoare Şi tocmai potrivită **ca** să**-1** ducă în templul gloriei pe fiul tău... O, daţi-mi nnie-armata-aceea, sire. Flamanzilor li-s drag. Sîngele meu Mi-1 pun ohezaş pentru credinţa lor.

REGELE

Visezi! E-o-nsărcinare care cere Un om matur şi nu un tînăr.

CARLOS

Cere
Numai un^om şi-atît, adică tocmai Ceea ce Alba n-a fost niciodată.

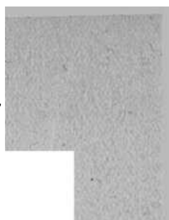
REGELE

Nu pui răscoalei frîu decît cu spaima. Să fii milos aici e-o nebunie, Tu eşti prea bun la suflet, fiul meu, în timp ce ducele-i temut. Deci Iasă Această rugăminte.

f>9

LRLOS

Trimite-mă în Flandra. îacrede-te în sufletul meu bun. Chiar numai numele-mi care-o să zboare, Luînd-o steagurilor înainte, Va cuceri acolo unde zbirii Lui Alba pustiesc şi nimicesc. Eu în genunchi te rog, te rog fierbinte. E-ntîia rugăminte-a vieţii mele. tncreclinţează-mi Flandra.

REGELE

(cu o privire pătrunzătoare)

Şi, **o** dată Cu Flandra, setei tale de putere Să-ncredinţez armata-mi cea mai bunăl Şi celui care vrea să mă ucidă Să-i dau chiar eu pumnalul.

CARLOS

Doamne sfintei N-am izbutit nimic. Deci iată roadă Acestor clipe-atît de mult dorite! ***(După o clipă de gîndire, cu blinda gravitate.)*** Răspunde-mi mai domol. Nu m-alunga. Nu m-alunga aşa. N-aş vrea să plec Cu-acest răspuns urît. N-aş vrea să plec Cu inima îngreuiată. Asta-i Nevoia mea adîncă, o-ncercare A deznădejdii — şi e cea din urmă! Nu pot pricepe, **nu** pot îndura Să nu-mplineşti nimic din ce te rog. Şi-acum dă-mi drumul. Ne'nţeles de nimeni, **De** presimţiri frumoase înşelat, Eu plec din faţa ta. Acum **Domingo** Şi Alba vor trona victorioşi

Acolo und« *U n]* tău a jlîris, Grandezza laşi, lagina iicălca&j. A-ntunecaţilar călugări, şleahta Curtenilor, toii mi văzuiă cînd Mi-ai dăruit solemn-audienţă. O, nu mă umili! Nu mă lăni De moarte, tată! Nu rnâ arunca, Nu mă lăsa să fia nemernic pia<La Batjocurii slugoilor de curte. Să nu se bucure numai străinii De bunătatea ta, în timp ce Carlos Nu poate-avea nimic. Drept chezăşie Că vrei să mă cinsteşti, tiimite-mâ în Flandra.

REGELE

Nu mai pomeni de asta, Mînia regelui să n-o stîmeşti!

CARLOS

înfrunt mînia regelui şi iată, Te rog o dată pentru totdeauna, încredinţează-mi Flandra. Vreau să plec Numaidecît din Spania. Să stau Aici înseamnă să trăiesc în mîna Călăului; şi cerul din Madrid Atîrn-asupra mea ca amintirea Unui omor. Şi pentru mine nu-i Alt leac decît o repede schimbare A cerului. De vrei să mă salvezi Trimite-mă ne'ntîrziat în Flandra.

REGELE

(se sileşte să jie calm) Bolnavi aşa ca tine au nevoie De-o bună îngrijire chiar sub ochii

Atenţi ai medicului. Tu rămîi
Tar ducele de Alba pleacă-n Flandra.

CARLOS

(scos din fire) Păziţi-ma, puteri divine!

REGELE ***(face un pas înapoi)*** Stai!
Ce sînt aceste gesturi?

CARLOS ***(cu voce șovăitoare)***

Tată, asta E
hotar îrea ta nestrămutată?

REGELE

E-a regelui.

CARLOS.

Atunci, am isprăviţi ***(iese, agitat.)***

S C E N A 3

Regele **rămîrie cîtva timp cufundat în gînduri, apoi faee cîţiva paşi încoace şi încolo.** ***Alba ae*** **apropie de el, stingherit.**

REGELE

Fii gata de plecare'la Bruxelles.

al **BĂ**

Sînt gata, sire,

-REGILE

Iir;p ut e mic ire> & ***E****-n*
cabinetul meu, je cetluită.. Şi înainte de pLecare, ia-ţî De la regină Lan. rămas şi-apoi Infantelui te-niăţişeai de-asemeaî,

ALIA.

Chiar adineauri **1** -ani **Taznt** ieşind Grăbit de-aici cu gesturi furioase... Şi maiestatea voastră pare de-altfel Să fie tulburată. Din pricina Subiectului acestei convorbiri?

REGELE

(după ce se plimbă cîteva clipe încoace şi încolo)

Subiectul a fost ducele de Alba. ***{Se opreşte, privindu-l cercetător, întunecat.)***

Eu bucuros aş auzi că prinţul *Mi-urăşte* sfetnicii; dar aflu-acum, Cu supărare, *că-i dispreţuieşte.*

ALBA

(Se face palid şi vrea să răspundă.)

REGELE

Nu, nu-mi răspunde. Iţi îngădui, duce, Să-mpaci pe prinţ.

ALBA

Dar, maiestate!.

BEGELE

Spune,
De veste cine oare-ntîi mi-a dat
Că fiul meu ar unelti ceva?
Te-am ascultat atunci pe *dumneata*
Nu însă şi pe *el.* Acuma, duce,
La încercare vreau să-1 pun. Deci Carlos
De-acum va sta de tronu-mi mai aproape.

(Regele intră în cabinetul lui. Alba iese pe altă uşă.)

S C E N A 4

O anticameră la regina. *Don Carlos* intră vorbind cu *un paj,* pe uja din mijloc. *Curtenii* care se aflau în anticameră se împrăştie la sosirea lui prin încăperile învecinate.

CARLOS

Scrisoarea-i pentru mine? Şi o cheie?
Şi înmînate cu atîta taină?
Vin' mai aproape. Cine ţi le-a dat?

P

AJ

U

L

(

misterios)

Am înţeles că doamna-ar vrea să fie Mai mult ghicită decît zugrăvită...

CARLOS ***(tresărind)***

O doamnă? Cum? ... Ce spui?

(Privin£v.-l nt. | <T< ***4-,} leape*** pe ***paj)***

lu cuie ***(iii?***

PAJUL

Eu **sînt un** paj al maiestăţii sale

CARIOS

(speriat, se <u>rspi-.it</u> la el şi ii «.stupă gura)

Mori, <le mai voileşti! Destul!

(Smulge repede peceAea scriserii şi ie <u>lu.ee</u> sS citească în celălalt capăt al sălii. In vremea csIn ducele de Alba vine, trece prin. jaţn prinţului care nu-l vede şi intra la regina. Carlos începe si tremure din tot trupul, clni înrcşindit-se, eîni îngălbenindu-se. După ce sfirşeşle de

eitit, stâ cîtva-timp tăcut, cu, ochii pe scrisoare. în sjîrşit, se in toarce către paf.)

CARLOS

Chiar ea ţi-a dat scrisoarea?

PAJUL

Da, chiar ea.

CARLOS

Chiar ea ţi-a dat scrisoarea?... Nu glumi! Eu niciodată nu i-am văzut scrisul, Aşa că te voi crede dacă juri. Dar spune drept, nu e vreo păcăleală? Nu mai glumi cu mine...

PAJUL

Să glumesc?

CARLOS

(s$ mlă din nou in scrisoare, apoi la paf, cu îndoială; face apoi cltiva paşi)

Ai tată? Mamă? Da? Şi tatăl tău
Slujeşte regelui? E spaniol? De
smde-i?

PAJUL

A căzut la Saint-Quentin. Era în călărimea ducelui Savoiei colonel şi îl chema Alonso conte de Henarez.

CARLOS

(luîndu-l de mînă şi privindu-l cercetător) Nu ţi-a dat regele scrisoarea asta?

PA
JU
L
(ji
g
ni
t)

De ce mă bănuiţi aşa, alteţă?

CARLOS ***(citeşte scrisoarea)*** „Deschizi cu cheia asta odăile din fundul Pavilionului reginei. Intri Şi mergi pînă ajungi la cea din urmă. Alături este o cămăruţă-n care Nici umbră de spion n-a străbătut. Aici iubirea va rosti în voie Tot ce-arătase pînă azi prin semne. Sfiosul o să fie ascultat Şi cel ce pîn-acum a aşteptat Va dobîndi frumoasă răsplătire."

(Trezindu-se ca dinir-o ameţeală.) Nu, nu visez... nu aiurez... Acesta Mi-i braţul drept... şi asta-i spada mea...

Şi-acestea sînt sîLale ssrise. ***Tot*** Ce văd aici «-aievea. iul«şfe. Da, mă iubeşta! Da,' ea mă. Lubeşt* ! ***(Aleargă încoace $i încolo, cu.brtiţsle ridicate*** **c A**

PAJUL

Veniţi, alteţă, ara să vă **conduc. CARLOS**

întîi să-mi vin in lire. Fericirea Aceasta mă cutremură de spaimă. Speraţ-am asta eu cîndva? Nici ctiai în vis n-aş fi crezut-o! Unde-i omul Ce s-ar obişnui atît de iute Să fie zeu? Ce-arn fost? Ce sînt acum? Alt cer e-acum deasupra mea, alt soare îmi dă acum lumină... Mă iubeşte!

PAJUL ***(crea***

să-l ia cu dînsul)

Alteţă, alteţă... Nu aici... Uitaţi...

CARLOS

(încremenind deodată)

Pe tatăl meu... pe rege!

(Lasă braţele în jos, se uită sfios împrejur şi începe să se liniştească.)

E cumplit! Da, ai dreptate şi îţi mulţumesc. Am fost cam tulburat. Dar groaznic este Să nu pot spune asta, să îngrop în pieptul meu atîta fericire **1** ***(Luîndu-l pe paj de mînăşi ducîndu-l deoparte.)***

Tot ce-ai văzut — auzi? — şi n-ai văzut Ca un sicriu să fie-n pieptul tău. Şi-acuma du-te. Vin şi eu. Hai, du-te. Să nu ne vadă nimeni stînd aşa De vorbă împreună!

(Pajul vrea să plece.)

Stai! Ascultă!

(Pajul se întoarce. Carlos îi pune o mînă pe umăr şi îl priveşte drept în faţă, grav şi solemn.)

Tu iei cu tine o cumplită taină Şi care-asemeni cu o otravă tare Sfărîmă sticla-n care e închisă. Să-ţi stăpîneşti orice mişcare-a feţei Şi capul să nu-ţi afle niciodată Ce ai în inimă. Să fii la fel Cu un cornet care primeşte-un sunet Şi-1 trece mai departe dar n-aude. Eşti un copil, rămîi aşa mereu. Aceea care-a scris nici nu putea Găsi un sol al dragostei mai bun. Şi regele aici nu se gîndeşte Să-şi caute năpîrcile.

PAJUL

Şi eu,
Alteţă, voi fi mîndru să mă ştiu Stăpîn pe-o taină care n-o cunoaşte Nici regele.

CARLOS

Nesocotit ce eşti! De asta tocmai să te temi! Vreodată De mă-ntîlneşti cînd alţii sînt de faţă Să fii supus cu mine şi sfios. Să nu te laşi momit de vanitate

Şi să-toi taci senme, «aricii sx ***ti*** ix fax tul De tun cu tine. Şi să ştii, greşeala Cea mai grozavă ce-ai putea s-» !a<i E să-mi placi ***mîs.*** Tot ce ai a-ini spune Să hu **losteşli** «u v«ile niciodată. Şi vestea ce-nii adaei să xu păşească Pe calea gmlului, clisnuitâ. Vorbeşte cu. pleoapeLe, c-an deget; Eu cu privirile am să te-aui. Văzduliul şi lumina în jurul nostru sfat în slujba regelui, pereţii surzi în solda lui.., Dar vine ciaeva...

(Uşa de lc odaia reginei se deschide şi apare ducele de Alba)

La **revedere!** Fugi!...

PAJUL

Vedeţi, alteţă, Să nu greşiţi cumva odaia...

(Iese.)

CARLOS

Nu... E ducele... Nu, nul Da, bine, bine... Găsesc eu, las'!

S C E N A 5 ***Don Carlos, ducele de Alba.***

ALBA

(tăindu-i calea)

Alteţă, două vorbe...

CARLOS

Da, da, desigur, altă dată...

(Vrea să plece.)

ALBA

T_____1

UUCUJt

Ku-i cel mai potrivit. Dar poate că Alteţa voastră va binevoi Să mă asculte în odaia sa.

CARLOS

De ce? Se poate şi aici. Dar scurt Şi repede.

ALBA

Ce mă aduce-aici E prea supusa-mi mulţumire pentru Cele ştiute...

CARLOS

Mulţumire? Mie? De ce?... Şi de la ducele de Alba?...

ALBA

Fiindc-abia aţi părăsit odaia Monarhului şi mi s-a spus să plec în Flandra...

CARLOS Da? în Flandra?

ALBA

Cui, alte
Deeît stăruitoarei voastre vorbe Pe lîngă rege pot să-i mulţumesc?

8<j
CâISLC S

O, mie nu, <Le loc **SKTÎE**-
adevăr.,. Plecaţi?.,, Atunci, irarm
buci

A~LBÂ

Numai
attts ***1*** Mă miră mult,.. Alteţa voastia i-aie Să-mi dea nimica pentru Flanciaî

CARLOS

Eu?...
Ce-annme?... Ce-i pe-acolo?

ALBA

Nu de mult
Destinu-acestor ţări părea să ceară Prezenţa chiar a lui don Carlos...

CARLOS

Cum?
A! da... da, da... A fost cîndva... Da, bine.. Şi-aşa e bine... bine, chiar mai bine...

ALRA

Ascult aceasta uluit...

CARL

OS

(fără

ironie)

Sînteţi

Un mare general... toţi ştiu... şi chiar
Invidia mărturiseşte asta...
Iar eu... eu sînt prea tînăr. De părerea
Aceasta e şi regele. Şi are
Dreptate regele, dreptate-ntocmai.
Acuma văd şi eu şi-s mulţumit...
Aşa că..', vă urez drum bun... Nu pot
Acuma—cum vedeţi — să stau mai mult...
Am treburi o mulţime... Mai vorbim
Noi mîine, sau cînd vreţi... sau, şi mai bine,
Cînd vă întoarceţi...

A

L

B

A

C

u

m

?

CARLOS

(după o pauză, văzînd că Alba nu pleacă)

Aveţi o vreme
Plăcută... O să treceţi prin Milano, Lorena şi
Burgundia şi prin Germania... Germania? Da,
da, Pe-acolo lumea vă cunoaşte bine... Sîntem
acum în april... mai... iunie... **In** iulie, să zicem
la-nceputul Lui august veţi ajunge la Bruxelles.
Vom auzi-n curînd, nu mă-ndoiesc, Despre
victoriile dumneavoastră. Veţi fi prea vrednic
de înalta noastră încredere...

ALRA ***(cu***

înţeles) Cu

nesimţirea mea?

CARLOS

(după o pauză, cu mtndră demnitate)

Sînteţi jignit cu drept cuvînt. Am fost,
Mărturisesc, fără cruţare cînd

y-am înfruntat cu arma eu cere IMJ
sînteţi In stare să-nai răspundeţi,..

ALB J.

Hu-s. In **si sie?**

CARLOS

(î i ***Znlindt ximbini mina)***

Păcat că n-ara acuma timj să lupt Cum trebuie ou ducele de Alba... Pe altă dată.,.

ALBA

Ne-nşelârn, alteţa,
Dar fiecare altfel. Dumneavoastră Vă-nchipuiţi cu douăzeci de ani De viaţă mai tîrzhi, iar eu Vă văd cu tot atîţia mai devreme...

CARLOS

Ei şi?

ALBA .

Şi mă gîndesc eu cîte nopţi N-ar fi răpit monarhul frumoasei lui soţii Numai să poată dobîndi un braţ Pentru coroana sa, cum e acesta... Ştia desigur că e mai uşor Să semeni şi să creşti monarhi decît Regate — şi că-i mai uşor să dai Un rege lumii decît unui rege, Să-i dai o lume.

CARLOS

Foarte-adevărat.

Dar, duce, ce-i cu asta?

ALBA

Şi cît sînge, Cît
sînge de-al poporului a curs Pînă cînd două-

alese picături Âu izbutit să zămislească-un rege.

CARLOS

Da, foarte drept. Şi-n două vorbe-aţi spus Tot ce mîndria meritului poate S-aducă împotriva îngîmfării Norocului. Şi-acum—la ce slujeşte Aceasta, duce? Spuneţi...

ALBA

Vai de pruncul Regesc ce chiar din leagăn poate rîde De doica lui! Ce dulce doarme el Pe pernele victoriilor noastre! Desigur, pe coroană strălucesc Doar perlele dar nu şi rănile Cu care au fost plătite. Spada asta A scris pentru popoarele străine Legi spaniole şi-a sclipit în faţa Drapelelor creştine şi-a săpat în partea ast-a lumii brazde-adînci De sînge pentru germenul credinţei. Cum dumnezeu în ceruri judeca Eu judecam aicea pe pămînt.

CARLOS

Ori dumnezeu ori dracul — dumneavoastră Aţi fost braţul său drept... Ştiu toate-acestea, Şi-acum destul, Vă rog. Sînt amintiri De care-aş vrea să mă scutesc. Respect Alegerea pe care-o face tata.

Avea nevoie de un Alia. — da* Eu nu-î invidiez eâ a găsit Pe-acesta tocmai. Mare om state ţi. Tot ce se poate. Mai c-aş er««U asta Şi eu. Mi-i teama însâ c-aţi v«:nit Cu cîteva milenii prea devreme. Un Alba, cred eu, tieluia s-apară. Tîrziu de tot, chiar la sfîrşitul l nrr.iî. Cînd îndrăzneala viciului va-ntreces Răbdarea cerului, ciad holda mar** A relelor va fi foogată-n spic Şi cînd va fi numaidecît nevoie De-un nemaipomenit secerător. Atunci veţi fi la locul dumneavoastră. O, Doamnei Flandra mea! 0, raiul meu! Să nu mă mai gîndesc. Destul I Se spun» Că duceţi o mulţime de sentinţe

Vta mnnTrtA , *A* - 'a 1 itr.
ssyi **11** ivxu [1] , vi. . li ii ! j i .... i **jl;.,**

O bună precauţie. Aşa
înlături orice uneltiri. 0, tată,
Ce rău te-am înţeles! Cum am putut

Să te cred aspru fiindcă nu mi-ai dat
O treabă bună doar pentru vreun Alba?...
A fost chiar o dovadă de stimă pentru mine.

ALBA

Alteţă, vorba ast-ar merita...

CARLO

S

(tresăr

ind)

Ce?

ALBA

Faptul că sînteţi fecior de rege
Vă apără...

CARLOS ***(cu mina la spadă)***

Aceasta cere sînge! Să scoateţi
spada, duce!

ALBA

(rece)

Contra cui?

CARLOS

(se vîră în el)

Să scoateţi spada! Dacă nu, să ştiţi Că vă străpung...

ALBA ***(scoate spada)*** Atunci,

voi fi silit... ***(Se bat.)***

S C E N A 6 ***Regina, Carlos,***

ducele de Alba

REGINA ***(ieşind speriată din odaia ei)***

Ce-i asta? Săbiile scoase?

(Către prinţ, supărată şi poruncitoare)

Carlos!

«ARLO S

(tulburat la. ve&eria reginei, Inia h-aţit-l za ***fes, rămîne o clipi nemiţM t***, ***apoi rt iute lepede- li dzueg*** yi ***îl săruţi***]

Să ne-mpăcam şi să uitară ce-a fosil ***(Se aruncă in tăcere ln pieioxrtle rsrinei, apoi se ridică repede şi, zbuciumat, iese in. jugă.)***

ALBA

(plin de mirare, uitlniv.se fin la anîndoi)

Ciudat! Ciudat de tot,..

REGINA

(Rămîne cîieva, clipe neliniştile şi nehot&rîta,; apoi ***se îndreaptă încet spre odaia ei; la uşă se întoarce,]***

Duce de Alba!

(Ducele intră după ea în odaie.)

S C E N A 7

Odaia prinţesei de Eboli. ***Prinţesa de Eboli,*** **îmbrăcată simplu dar cu gust, cîntă acompaniindu-se cu lăuta. Intră** ***pajul reginei.***

PRINŢESA EBOLI

(îi sare înainte)

Ei, vine?

PAJUL

(repede)

Singură sînteţi? Mă mir Că n-a venit; dar trebuie să vie Din clipă-n clipă.

a?

EBOLI

Trebuie? Atunci Enseamnă primeşte... Foarte bine.

PAJUL

E-n urma mea... Prinţesă, vă iubeşte Aşa cum nimeni n-a iubit vreodată. De-a ţi şti la ce-am fost faţă!

EBOLÎ *(tl*

ia Ue mînă)

Haide, spune I Hai, spune! Ai vorbit cu el? Ce-a zis? Ce vorbe a rostit? Şi ce-a făcut? S-a tulburat? Părea-ncurcat, uimit? A bănuit cine-a trimis scrisoarea Şi cheia? Spune: a ghicit ori nu? Sau s-a gîndit la alta? Cum? Răspunde! Stai şi nu scoţi nici un cuvînt. Ruşine Să-ţi fie! N-ai fost niciodată Aşa de bleg şi de nesuferiţi

PAJUL

Dar mă lăsaţi, prinţesă, să vorbesc? I-am dat în anticamera reginei Şi cheia şi scrisoarea. Tresărind, M-a pironit cu ochii cînd i-am spus Că m-a trimis o doamnă.

EBOLI

Da? Aşa? A tresărit? Bun. Spune mai departe.

VJLSWL

Voiam să-i spun mal **multe,** laur 3et»ăafc& S-a-ngălbenit, mi-a smuls **lin nriîi**.a**.L** scris«a**.f**«a Privindu-m-ameniriţătai şi-a. sjtis Că ştie tot. Pe urmă a citit Scrisoarea cu uimire şi-a-ceeput Să tremure..,

A spus că ştie tel? Aşa a spus?

PAJUL

Da; şi m-a întrebat De trei sau patru ori dacă mi-aţi dat Scrisoarea chiar domnia voastră.,.

EBOLI

Dacă Ţi-am dat chiar eu scrisoarea? Dar atunci Mi-o fi rostit şi numele, desigur...

PAJUL

Nu, numele nu I-a rostit. Zicea Că s-ar putea s-audă careva Şi regelui să-i spună...

EBOLI

(cu uimire)

Cum aşa?

PAJUL

Zicea că regele grozav ar vrea Să afle ce e cu scrisoarea asta.

EBOLI

Că regele ar vrea? Ai auzit Tu bine? Regele? Aşa a spus?

PAJUL

A spus că e o taină cu primejdie Şi mi-a spus cu vorba şi cu semne Să fiu foarte prudent, ca nu cumva Să cadă regele la bănuială.

EBOLI

(pe ginduri citeva clipe; apoi cu mirare) Se potriveşte totul. Nu se poate Să fie altfel. Trebuie să ştie Povestea-ntreagă! E de ne'nţeles. Cine-a putut să-i spună? Cine oare? Ei, cine altul vede-atît de-adînc Şi de pătrunzător decît iubirea Cu ochii ei de vultur?... Dar urmează. Scrisoarea a citit-o şi...

PAJUL

Scrisoarea Cuprinde, zice el, o fericire De care-i este frică şi lă care Nici n-a visat vreodată. Din păcate în clipa-aceea tocmai a intrat în sală ducele de Alba.

EBOLI

(mînioasă) Ce dumnezeu mai căuta pe-acolo Şi ducele?... Dar el de ce nu vine? Ce face? Unde stă atîta? Oare

Ou

De ce întîrzie? Ei, vezi tcii-ioa Că nu-i adevărat? Ce Fericit Ar fi putut să fie el în timpal Pe care tu I-ai petrecut **spiLaiiiu**-aai Că vrea să fie fericit!

PAJT1

Eu cred Că ducele...

EBOLI

Iar ducele? Ce treabă. Să aibă ducele aici? Ce-amestec Să aibă un ostaş ca **el** In fericirea mea?... N-avea decît Să-1 lase sau să-i spună că-i grăbit... Oricui poţi spune-aşa ceva. Dar prinţul La fel de bine se pricepe-n dragoste Ca şi în inimi femeieşti. Nu ştie Ce-nseamnă clipele. Dar parc-aud Pe cineva venind. Hai, fugi, E prinţul.

(Pajul se repede să iasă.)

Fugi! Fugi! Dar unde mi-i lăuta? Vreau Să mă găsească-aşa. Şi cîntecul Va fi un semn că sînt aici.

S C E N A 8 ***Prinţesa de Eboli, don Carlos.***

EBOLI

(se aruncă pe o sofa şi cîntă) **91**

CARLOS

(intriz repede; dă cu ochii de prinţesă şi rămîne ca lovit de trăsnet)

O! Doamnei
Ce-i asta? Unde sînt?

EBOLI

(lasă lăuta: ii ieseînainte)

Al Prinţul Carlos 1

CARLOS

Ce-i asta? Unde sînt? M-am înşelat Şi am intrat în altă parte.

EBOLI

Bine
Mai ştie prinţul să găseasc-odăi în care-s doamne singurel

CARLOS

Prinţesă,
Te rog să... să mă ierţi... dar am găsit Deschisă anticamera.

EBOLI

Se poate?

După cît ştiu, chiar eu am încuiat-o. **CARLOS**

Nu, vi se pare... sigur vi se pare... Vă înşelaţi... închisă, da, e drept, închisă... încuiată însă nu. „

Treeînd pe-aici am auzit, deviată Un sunet de lăuta... N-a fest care Lăută?...

. (Se uită cu îndoi sM împrejur.)

Da, aşa e, uite-o «cîo... Lăuta mie... ce să spun... lâuta îmi place nemaipomenit de mult, De-aud un cîntec de lăută sîat Ca fermecat şi nu mai ştiu de mine. Aşa şi-acum...

M-am năpustit s-o văd La faţă pe măiastră cînfcăreaţă Ce m-a mişcat şi m-a vrăjit âtţta Şi s-o privesc în ochii ei frumoşi.,.

EBOLI

0 delicată curiozitate
Pe care-ndată v-aţi şi potolit-o...

(După o clipă, cu înţeles.)

Eu preţuiesc pe-un om sfielnic, care Nevrînd să ruşineze o femeie, Se-ncurcă în asemenea minciuni.

CARLOS

Prinţesă, simt că stric mai râu aceea
Ce vreau să dreg. Dă-mi voie deci să 1;
Un rol pe care eu nu-1 pot juca.
Ai căutat să fugi aici de lume,
Ai vrut, departe de-oameni, să trăieşti
Cum îţi şopteşte inima. Şi iată
Că eu, nefericitul, vin deodată
Şi stingheresc frumosul vis. De-aceea
Voi şi pleca numaidecît...

(Vrea să plece.)

EBOLI

(uimită şi jignită, dar stăpînindu-se repede)

Don Carlos...
Cît eşti de rău...

CARLOS

Prinţesă, înţeleg Ce-
nseamnă în această încăpere 0 astfel de privire şi respect Această virtuoasă tulburare. Vai de bărbatu-acela care prinde Curaj cînd o femeie se-nroşeşte! Eu dimpotrivă-s mai sfios cînd văd Cum tremur-o femeie-n faţa mea.

EBOLI

Se poate? Pentr-un tînăr şi un fiu
De rege e un scrupul fără seamăn...
Acuma însă, prinţule, rămîi.

Te rog chiar. Lîngă-asemenea virtute
O fată e cu totul liniştită...
Cînd adineauri ai dat buzn-aici
Cîntam o arie ce-mi place mult...

(îl duce la sofa. Luînd lăuta.)

Şi-acum, don Carlos, aria aceasta
Am s-o mai cînt o dată... Drept pedeapsă
Ai s-o asculţi din nou...

CARLOS

(aşezîndu-se cam fără voie Ungă ea)

E o. pedeapsă
Plăcută ca şi vina mea. Şi-i drept, Mi-a mers la inimă atît de-adînc
Şi-atît de dralce-ncît aş au. ci-o
Şi-a treia oară...

EBOLC

Cum? Ai auzit-e Chiar toată? Vai, e gioaicnie... Era vcrba De dragoste...

CARLOS

O dragoste-rnjlinilă. Un text frumos spus de frumoase liuze, Mai mult frumos decît adevărat...

EBOLI

Cum, te-ndoiesti c-ar fi adevărat?

CARL

OS

(gra

v)

Da, mă-ndoiesc că s-ar putea-nţelege Prinţesa şi cu Carlos cînd e vorba De dragoste.

(Prinţesa tresare: el observă asta şi urmează cu o uşoară galanterie.)

Da. Cine-ar putea crede, Văzînd aceşti obraji trandafirii, Că-n pieptu-acesta

patimi clocotesc? -Ar fi-n primejdie prinţesa Eboli Vreodată să suspine în zadar? Ce-i dragostea numai acela ştie Care iubeşte fără de speranţă.

EBOLI

(cu toată veselia ei de mai înainte) O, taci! Ce spui e groaznic. S-ar părea Că dintre toţi tocmai pe *dumneata*

T« urmăreşte soarta asta crudă, Şi mai cu seamă astăzi şi aici.

(Lulndu-l de *mină, insinuantă.)* Nu eşti prea vesel, prinţule... Chiar suferi; Da, suferi. Dar de ce? Se poate asta? De ee să suferi dumneata pe care Natura te-a-nzestrat din plin cu daruri, Făcîndu-ţi drum spre bucuria vieţii Şi spre plăcerile acestei lumi? Cum? *Dumneata,* un fiu de mare rege... Şi, mult mai mult decît atît, din leagăn Ursit cu însuşiri ce adumbresc Chiar strălucirea rangului ce-1 ai; Cum? *Dumneata* ce chiar în tribunalul Femeilor găseşti judecători Părtinitori (căci cine alţii dau Sentinţe făr-apel cînd este vorba De meritul unui bărbat?) Cum? *Dumneata* ce cucereşti şi-aprinzi Doar cu-o privire — rece să rămîi Acolo unde-ar trebui să arzi, Să dăruieşti o fericire cum Nu-i nici în paradis, dumnezeiască? Cum? *Dumneata* pe care te-a-mpodobit natura Cu-aceleaşi daruri pentru fericirea Şi-a celor mulţi şi-a celor mai puţini, Cum? *Dumneata* să fii nenorocit? O, cerule, tu care i-ai dat totul **ne ce,**
Să-şi vadă biruinţa?...

CARLOS

(care tot timpul a stat cufundat în gînduri, se trezeşte-deodată din meditaţia lui, cînd tace prinţesa şi tresare)

Minunat!
Fără pereche 1 Dacă vrei, mai cîntS Pasaju-acesta înc-o dată...

9fi

EBOLI ***(p riv J ud***

v/- I ni ic ii)

C ailos,

Dar und«-ai fost cu gfac.ul?

^s «r< i ***]\- tvs)***

Da, aşa. e!

E bine că-mi aduci aminte. Plec... Chiar trebuie să plec. Şi-a grabă...

EDOLI

(oprindv-l)

Unde?

CA.RLO S

(cu

îngrijorare)

Am treabă... Lasă-mă, te rog, prinţesă... S-aprinde parcă lumea-n jurul meu, Şi-i tot văzduhu-n flăcări...

EBOLI ***(îl ţine***

cu jorţa)

Dar ce ai?

Ce-nseamnă toate-aceste ciudăţenii?

(Carlos rămîne cîteva clipe pe gînduri. Ea sc joloseşie de asia, îl duce la sofa şi îl aşaza lingă dînsa.)

îţi trebuie odihnă, dragă Carlos,
Eşti tulburat. Ia şezi aici şi lasă
închipuirile bolnăvicioase.
întreabă-te mai bine dacă mintea
Ta ştie ce-ţi apasă inima.
Şi chiar de-ar şti... Nu este oare nimeni
La curtea asta, nici un cavaler,
Sau nici o doamnă... să te lecuiască...

Să te-nţeleagă vreau să spun... nici una Care-ar fi vrednică?...

CARLOS ***(cu***

gîndul în altă parte)

Poate prinţesa
Dc Eboli...

EBOLI

(repede, veselă)
Adevărat?

CARLOS

Te rog
Dă-mi o scrisoare de recomandare
La tatăl meu. Dă-mi. După cît se spune,
Ai mare trecere...

EBOLI

Dar cine spune? ***(aparte)***
Ah! ***Asta-i*** bănuiala ce-1 făcea
Să nu vorbească...

CARLOS

Uite ce-i: mi-am pus
în gînd să plec în Flandra... să-mi cîştig Acolo
pintenii... Dar nu vrea tata. S-o fi temînd că
dac-am să comand Armate, o să-mi zdruncin
vocea...

EBOLI

Carlos,
Joci fals. Mai bine spune că ai vrea

Cu-acest«-ntortocheii să 5ca.pL de
Mine...
Făţarnicule, nită-te la **rai**ie ...
Ia spune, oare-ua om «sie visează
Numai isprăvi cavalereşti se Lasă
Ademenit să-mliaţe je ascuns
0 panglică pierduta ies o doamna?
Şi-apoi...

(de£f(ic\n&u-i repede guitrvl ie danttlâ $i scoţine o junie)

Cu-atîta grijă s-o păstreze?

CARLOS

(dîndu-se înapoi uimii)
Prinţesă... Nu, e prea mult... Sînt Irădat

Cu neputinţă să ascund ceva. Ai legături cu duhuri şi cu demoni.

EBOLI

Te miri? De ce? Am să-ţi aduc aminte Acum de cîteva-ntîmplări mărunte... Şi cînd astfel de fapte ne'nsemnate, Nevinovate glume, un cuvînt De-ahia şoptit şi amuţit în aer, Un zîmbet stins în clipa cînd răsare, Cînd chiar asemenea-ntîmplări şi gesturi In care nu puneai nici gînd, nici suflet, Nu le-am lăsat să scape nezărite, Poţi să-ţi închipui că am înţeles Aceea ce voiai să se-nţeleagă.

CARLOS

într-adevăr... Te-ai prinde deci, prinţesă, Să faci în inima-mi descoperiri Pe care chiar eu însumi niciodată Nu le-aşi fi bănuit?...

7* **99**

EBOLI

(uşor atinsă, gravă)

Cum? Niciodată? Gîndeşte-te. Priveşte împrejur. Nu eşti în vreo odaie de-a reginei In care trebuie să fii cu mască. Tresari? Te înroşeşti deodată? Sigur, Cine-ar fi oare-atît de iscusit Şi de-ndrăzneţ pe Carlos să-1 pîndească Atunci cînd Carlos nezărit se crede? Cine-a văzut că la un bal la curte A părăsit deodată pe regină, Cu care pîn-atunci dansase, şi într-o pereche ce dansa alături S-a repezit şi-n loc să-ntindă mîna Reginei, a întins-o principesei De Eboli? Fu o greşeală care Chiar suveranul a băgat-o-n seamă.

CARLOS

(zîmbind ironic)

Chiar *el?* Eu cred că pentru el, prinţesă, N-a fost greşeală.

EBOLI

N-o fi fost greşeală Nici altă dată-n paraclis... Ceva De care Carlos nu-şi mai aminteşte Desigur... La picioarele Madonei Stăteai şi te rugai... Deodat-auzi Foşnind o rochie... Şi-atunci, feciorul Viteaz al lui don Filip a-nceput Să tremure la fel ca un eretic în faţa sfintei judecăţi. Pe buze, înveninată, ruga i se stinge

Şi — ce duioasă comedie, alteţa!—-
Cu patimă ai apucat atunci
Mîna cea rece-a Maicii Domnului,..

CARLOS

Nu-i drept. Era evlavie, prinţesă, **EBOLI**

Atunci e altceva. Atunci desigur Că doar de teamă să nu pierzi la joc Cînd jucam cărţi odată, cu regina, Mi-ai luat cu minunată-ndemînare Mănuşa şi ai pus-o dup-aceea Pe masă-n loc de carte...

CARLOS

0 , Doamne! Doamne! Doamne! Ce-am

făcut? **EBOLI**

Cred că nimica rău. Cum m-am speriat (Mărturisesc c-a fost plăcută spaima) Cînd m-am trezit c-un mic răvaş pe care Il strecuraseşi în mănuşă. Carlos, Era romanţa cea mai mişcătoare...

CARLOS

(luîndu-i repede vorba din gură)

Doar poezie şi atît... Prin cap
De multe ori îmi umblă-astfel de gînduri
Care se sting cum s-au ivit. Atîta
A fost. Să nu mai pomenim de asta.

EBOLI

(mirata, se îndepărtează şi-l observă cîtcva clipe de la distanţă)

Cu neputinţă! Orice încercare
E în zadar cu omu-acesta straniu!

(Pauză.)

Dar nu cumva e numai o mîndrie Ce-o tăinuieşte iscusit sub masca Timidităţii — ca să facă haz?

(S-apropie de Carlos şi-l priveşte nedumerită.)

Dar spune-mi în sfîrşit ce este. Stau Ca-n faţa unui scrin închis de-o vrajă, La care nu pot să găsesc vreo cheie.

CARLOS

Cum stau şi eu în faţa dumitale. **EBOLI**

(îl lasă, se plimbă cîteva clipe încoace şi încolo prin odaie, pe gînduri: apoi, grav şi solemn)

Atuncea, fie! Trebuie o dată
Şi-o dată să mă hotărăsc. Te-aleg
Judecător. Eşti om mărinimos,
Eşti prinţ şi cavaler. M-arunc la pieptu-ţi.
Ai să mă scapi sau, dacă sînt pierdută
Fără scăpare, ai să-mi plîngi de milă.

(Carlos se apropie de ea, mirat.)

Un favorit al regelui, Rui Gomez De Silva, umblă ca să-mi ceară mîna. Monarhul vrea. Şi treaba-i ticluită. Şi sînt vîndută-acestui om.

CARLOS

(mijeai niîneJ

VînduiS? Iar o vînzare? şi e tot vestitul Neguţător din sudul Europei?

EBOLI

Nu. Stai. Intîi ascultă tot. Nu numai Că sînt politicii adusa jertfă; Chiar nevinovăţia mea e-n joc... Priveşte cum un sfînt îşi dă arama Pe faţă.

(li dă o scrisoare. Carlos o ia şi fără s-o citească ascultă cu interes mai departe.)

Unde să găsesc scăpare? O, Carlos, pîn-acum întotdeauna Mîndria mea îmi apăra virtutea ; Acuma însă...

CARLOS

Ai căzut? O, nu! Nu,
pentru dumnezeu...

EBOLI

(mîndră şi cu nobleţe)

Să cad? Prin cine?
Ciudată lipsă de pătrundere A spiritelor mari!
Să socotească Drept marfă dragostea unei
femei. Dar dragostea aceasta-nfăţişează
Singurul lucru pe pămînt ce n-are Cumpărător
decît pe sine însuşi.

Iubirea n-are preţ decît iubirea.
E diamantul minunat pe care
Il dăruiesc sau, neatins de nimeni,
Mai bine îl îngrop, ca negustorul
Acela mare, care, ncluînd
In seamă aurul de la Rialto
Şi regilor făcîndu-le în ciudă,
A. azvîrlit o perlă scumpă-n valuri
Şi-a dat-o îndărăt bogatei mări,
Prea rnîndru ca s-o vîndă fără preţ.

CARLOS

(aparte)

Dar ce frumoasă e femeia asta! **EBOLI**

Capriciu, vanitate, nu ştiu. Dar
Eu bucuria nu mi-o-mpărtăşesc
Decît bărbatului ce l-am ales.
Lui îi dau tot. Eu dăruiesc o dată,
O dată numai, dar pe veşnicie.
Iubirea mea va face fericit
Pe unul numai, dar pe-acesta unul
Ea îl va face zeu. Mîngîietorul
Acord al sufletelor — un sărut —
Plăcerile îmbrăţişării, vraja
Cereasc-a frumuseţii, toate sînt
Culori cuprinse în ***aceeaşi*** rază,
Petalele aceleiaşi corole.

Cum aş putea să dăruiesc eu oare
Doar o petală din această floare
Şi-nalta măreţie a femeii,
Această capodoperă a firii,
S-o ciopîrţesc ca să-ndulcesc cu dînsa
Amurgul vieţii unui desfrînat?

CARLOS

(aparte J

De necrezut! Asemenea. femti* Era-n Madrid şi eu... abia aeum Să aflu?..,

EBOLI

Aş ***ii*** părăsit de mult Această curte, lumea asta şi M-aş fi înmormîntat ***în*** ziduri sfinte. Mai este îns-o legătură care De lume mă mai ţine strîns legată! Este-o fantasmă poate, dar mi-i scumpa Iubesc şi... nu-s iubită.

CARLOS

(cu foc, ducîndu-se la ea)

O, nu! Eşti Aşa cum este de adevărat Că-n ceruri e un dumnezeu, ţi-o jur Că eşti iubită mult, nespus de mult.

EBOLI

Juri asta? Dumneata? O glas din ceruri Vorbeşte îngerul meu păzitor. 0, Carlos, dacă juri, atuncea cred Că sînt iubită, da!

CARLOS ***(o ia cu duioşie în braţe)***

Copilă dulce! Fiinţă vrednică de adoraţie! Sînt numai ochi! numai urechi! Şi sînt

Plin de-admiraţie şi de-ncîntare. Cine-ar putea privindu-te să spuie Că niciodată n-a iubit? Dar spune Ce cauţi tu la curtea lui don Filip? Ce cauţi, îngere, în adunătura Aceasta de călugări şi de popi? Nu-i Ioc aicea pentru flori ca tine. Dacă le rupe cineva? O, nu! Pe viaţa mea îţi jur c-am să te iau In braţe şi în braţe-am să te scot Din iadu-acesta. înger păzitor, Iţi voi fi înger păzitor.

EBOLI ***(privindu-l cu dragoste)***

O, Carlos! Cît de puţin te-am cunoscut! Ce mare, Nemărginit de mare e răsplata Aceluia ce osteneală-şi dă Să te-nţeleagă...

(Ii ia mina și vrea să i-o sărute.)

CARLOS ***(trăgîndu-şi mina înapoi)***

Dar ce-ai, prinţesă?

EBOLI

(cu gingăşie şi graţie, uitîndu-i-se în palmă)

O, ce frumoasă mînă! Mîna asta
Mai are două daruri de făcut:
O diademă scumpă şi inima lui Carlos.
Şi amîndouă unei muritoare?
Cum? Numai uneia? Un mare dar,
Un dar dumnezeiesc! Aş spune chiar

Prea mare pentru-* singuri femeie !
Dar ce-ar fi dae-ai faee-o tm-paiţealâ?
Nu se pricep reginele-n **iubire.**
Femeia care ştie să iubească
Nu se pricepe la coroane. Cules,
Ar fi mai bine de pe-acurn. să Iaci
0 împărţeală. Ori ai şi făcut?
Ai şi făcut? Atunci cu-atît mai bine.
Şi cine-i fericita?

CARLOS

Ai să ştii. Neprihănirii tale mă destăinui. La curtea asta eşti cea mai curată, — Eşti singura, eşti cea dintîi Ce-mi înţelege sufletul. Aşa e. Nu mai ascund. Iubesc!

EBOLI

Cît eşti de rău!
Atît de grea ţi-a fost mărturisirea? A trebuit să

par nenorocită Ca să mă crezi că-s demnă de iubire?

CARLOS

(tresare

)

Ce spui?

EBOLI

Cu mine să te joci aşa! N-a fost frumos de loc. Pînă şi cheia Să spui că n-ai primit-o...

107
***vs**
CARLOS

(după o clipă de gîndire)

Cheia! Cheia!
Ah, da! Aşa-i... Acuma văd... O, doamne!..

(Genunchii ii şovăie. Se sprijină de un scaun şi îşi acoperă faţa.)

EBOLI

(după o lungă tăcere, scoate un strigăt şi se

prăbuşeşte) E groaznic! Cc-am făcut?

.CARLOS

(ridicîndu-se adînc îndurerai)

Atît de-
adînc Să cad din toate cerurile mele i E-
ngrozitor...

EBOLI ***(cu faţa în perne)***

Ce aflu-acuma, doamne!

CARLOS

(aruncîndu-i-se la picioare)

Nu-i vina mea, prinţesă!... Pasiunea... Ne-am înţeles greşit unul pe altul... Nu-i vina mea...

EBOLI

(îl respinge)

Să fugi din ochii mei!
Fugi, pentru dumnezeu!

CARLOS

Cu nici un preţ! Nu pot în starea asta să te Jas.

EBOLI

(11 ***împinge eu putert)*** De milă, din mărinimie, pleacă Din ochii mei! Fugi! Vrei să mă ornoxi? Te văd cu ură.

(Carlos vrea, sa plece.)

Dă-mi întîi scrisoarea Pe care ţi-am trimis-o, dă-mi şi cheia... Şi cealaltă scrisoare unde-i?

CARLOS

Care Cealaltă?

EBOLI

Da, scrisoarea de la rege.

CARLOS

(tresărind

)

Cum?

EBOLI

Cea pe care chiar acum ţi-am dat-o.

CARLOS

E de la rege? Către dumneata?

EBOLI

0, doamne! Cum m-am încurcat de rău! Scrisoarea! Dă-mi-o ! Trebuie să mi-o dai!

CARLOS

îţi scrie regele?

EROLI

Dă-mi înapoi
Scrisoarea -—■ pentru
dumnezeu!

CARLOS

Scrisoarea
Aceasta poate să arate multe...

EBOLI

Vai, sînt pierdută! Dă-mi...

CARLOS

Scrisoarea asta...

EBOLI ***(frîngîndu-şi mîinile)*** Nemernica

de mine, ce-am făcut?

CARLOS

Scrisoarea-i de la rege? Da, prinţesă... Aceasta schimbă totul dintr-o dată.

(Fluturtnd vesel scrisoarea.)

Scrisoarea asta-i scumpă... n-are preţ... S-o cumpere n-ar izbuti nici toate Coroanele lui Filip. Nu! Scrisoarea Am s-o păstrez.

(Pleacă.) **EBOLI** ***(aruncîndu-se în***

fata lui)

0, doamne! Sînt pierdută.

S C E X A 9

EBOLI

(Singură. Stă o clipă ca ameţită. Dv-pci ti Carlts a ieşit, se repede după el **m« să-i** ***cheh.e,J***

Te rog, te rog, o vorbă numai, Carlos E Nu! Mă dispreţuieşte. Sini acum îngrozitor de singură... respinsă. Şi alungată...

(Cade într-un foi el iu. Pauză.]

Nu. înlăturată, înlăturată
numai de-o rivală. E-ndrăgostit. Nu-i nici o îndoiala. Chiar el a spus. Dar cine-i fericita?

Văd doar atîta că-i îndrăgostit De cineva de care n-ar trebui să fie. Nu vrea să ştie nimeni. Şi s-ascunde De rege mai ales... De ce de rege, Care-ar dori să-1 vadă-ndrăgostit? Sau poate că s-o fi temînd de rege Din altă pricină? Cînd a aflat Că regele-mi trimite scrisorele Galante, mai că a sărit în sus De bucurie. Aspra lui virtute De ce aici deodat-a amuţit? De ce tocmai aici? Ce-ar cîştiga Cînd regele ar fi necredincios Reginei?...

(Se opreşte deodată, lovită de un gînd. îşi smulge din sîn funda pe care i-a dat-o Carlos, se uită repede la ea şi o recunoaşte.)

O, ce zăpăcită sînt! Acuma, în sfîrşit... Unde mi-i capul? Acuma ştiu... Ei s-au iubit de mult Şi înainte de-a o lua monarhul.... Şi prinţul niciodată fără dînsa

Nu m-a văzut... El despre *ea* vorbea,
Da, despre *ea* cînd eu credeam că sînt
Cu-atîta înfocare adorată!
O înşelătorie fără seamăn!
Şi m-am descoperit faţă de *ea*l

(Pauză.)

Să fi iubit el chiar fără speranţă? Nu cred. 0 dragoste fără speranţă Nu s-ar lupta cu-atîta îndîrjire S-alunge-o voluptate după care Monarhul cel mai strălucit din lume Tînjeşte-n van... Nu! 0 iubire fără Speranţă nu aduce-astfel de jertfe! M-a sărutat cu-atîta foc! M-a strîns Atît de drăgăstos la pieptul lui! A fost o încercare grea, prea grea Pentr-o romantică fidelitate Ce nu e răsplătită... A crezut Că, după cum fusese vorba, cheia Regina i-a trimis-o... A crezut Că dragostea ei face pasu-acesta Şi a venit... Deci crede că soţia Lui Filip hotărîtă-i să... Cum poate Să creadă asta dacă n-ar avea Dovezi mai mari? Clar ca lumina zilei! Ea îl iubeşte... Sfînta asta simte Şi ea la fel cu orice muritoare. Şi eu care sfioasă tremuram în faţ-acestei splendide virtuţi! Desigur e-o fiinţă mai înaltă Şi eu mă sting în strălucirea ei. Invidiam neprihănita pace A frumuseţii ei netulburate De clocotele patimilor noastre. Părere deci era această pace? Voia să soarbă două cupe-o dată? S-arate strălucirile virtuţii

Şi totodată tainicul deliciu

A] viciului să-1 guste cu-adrâzasalâ ?
Aşa să fi făcut? ŞL-a izbutit
Făţarnica? A izbutit fiindcă
Nu s-a găsit răzbunătorul. Da!
O adoram! Dar vreau să mă răzbun
Şi regele-o să afle. Dai Dar **cuin?**

(Se gîndeşte o clipa,.) Ştiu eu un drum pin' la urechea Iuil ***(Iese.)***

S C E N A 10

Odaie în palatul regal. *Ducele de Alba, Demingo.*

DOMINGO Şi ce

voiaţi să-mi spuneţi?

ALBA

Am făcut Azi o descoperire însemnată. Şi-aş vrea s-o lămuresc.

DOMINGO

Descoperire?
Dar despre ce e vorba?

ALBA

Azi, spre-amiază,
Don Carlos şi cu mine ne-ntîlnim în anticamera reginei. El îmi spune-un lucru care mă jigneşte.

IV'e-nf ierbîntăm. Şi cearta se-nteţeşte Şi tragem spadele. La larma noastră Regina iese din odaia ei, S-aruncă între noi şi îl priveşte Pe prinţ poruncitor şi totodată Cu dragoste... 0 singură privire Şi-atuncea prinţul lasă braţu-n jos, Mă ia de după gît şi mă sărută... Şi pleacă-h fugă. r

DOMINGO

(după o pauză)

Dă de bănuit, E drept. Ce-mi spui trezeşte-n mine gînduri Ce-au încolţit, mărturisesc, de mult în mintea mea... Alung astfel de gînduri Şi nimănui nu le încredinţez. Sînt săbii care au două tăişuri, Prieteni nestatornici. Mă feresc. E greu pe oameni să-i cunoşti şi greu, Chiar şi mai greu, să afli ce gîndesc. Cuvinte care-ţi scapă sînt amici Pe care îi jigneşti. Mi-am îngropat Deci taina pîn-atunci cînd timpul iarăşi Va scoate-o la lumină. Sînt servicii Pe care regilor nu-i tocmai bine Să le aduci — ca o săgeată care Dacă-şi greşeşte ţinta se întoarce Asupra vînătorului. Sînt gata Să jur pe sfînta cruce că-i aşa. Ceea ce vezi cu ochii sau o vorbă Pe care-o prinzi, o foaie de hîrtie, Atîrnă la cîntar mai greu decît Ceea ce ştii şi simţi adînc. Păcat Că locuim în Spania.

ALBA.

DB ce?

DOMINGO

La orice artă curte pasianea Se poate arăta. Aicea însă E-oprită-n loc de legi cu străşnicie. Reginele în Spania cu greu Păcătuiesc, dar din nefericire *Acolo numai* unde ne**-aT** fi nouă Mai lesne să le prindem.

ALBA

Inc-un lucru. Azi Carlos a avut audienţă La rege. A ţinut audienţa Un ceas. Şi prinţul 1-a rugat să-i dea Ocîrmuirea Ţărilor de Jos. Stăruitor şi tare 1-a rugat. L-am auzit din cabinet. Şi cînd L-am întîlnit în uşă, avea ochii Roşii de plîns. Către amiază însă, Cînd l-am văzut din nou, avea o faţă Triumfătoare. Mai mult. E-ncîntat Că regele m-a preferat pe mine. Ii este recunoscător. Şi spune Că lucrurile stau acum mai bine. Şi el e-un om ce nu ştie să mintă. Ce-nseamnă toate-aceste contradicţii? El e voios c-a fost înlăturat Iar mie regele îmi dă o slujbă înaltă, dar c-un aer de mînie. Ce trebuie să cred? Dregătoria Aceasta nouă pare mai degrabă Exil decît favoare.

Iată deci Unde-am «juns!
O clipă a sfărmat Tot ce clădirăm noi în ani de zile. Şi dumitale parcă nici nu-ţi pasă! Ştii cine-i tînărul acesta? Ştii Ce ne aşteaptă cînd va fi puternic? Să ştii că prinţul (eu nu-**1** duşmănesc, Am multe griji, am grija tronului Şi a Bisericii), infantul însă (Eu îl cunosc şi ştiu ce are-n suflet) Nutreşte-un plan îngrozitor, smintit... Regent ar vrea s-ajungă şi ar vrea Să-nlăture credinţa noastră sfîntă. E-nflăcărat de o virtute nouă Ce, plină de încredere în sine Şi de mîndrie, nu mai vrea să ştie De ajutorul nici unei credinţe. Vezi, asta-i: prinţul *cugetă.* Şi este înfierbîntat de-o stranie himeră: *Respectă omul.* Ar fi bun el oare De rege? Dumneata ce zici?

ALBA

Fantasme! Ei
şi? E doar mîndria unui tînăr Ce-ar vrea să joace-un rol şi nu găseşte Ceva mai bun. Dar o să-i treacă asta Cînd o să-i vie rîndul să ordone.

DOMINGO

Mă îndoiesc. E mîndru că e liber, Nu vrea să se supună; dar nu ştie Că numai supunîndu-te supui. E bun de rege? Uriaşu-i spirit

Va rupe cu-mlrăzneaJa ţesătura
Politicii de stat. Am încercat
Sâ-nduplec suflet ui acesta iîia
Spre voluptăţi istovitoare, cai
Oricc-ucercare a dat greş cu dlnsul.
Un duh cumplit s-ascunde-n trupu-acesta.
Şi Filip va-mplini şaizeci <Le ani...

ALBA

Privirea-ţi merge prea departe.

DOMINGO

Prinţul
Şi cu regina sînt uniţi. în ei
Se furişează de pe-acum otrava
Doctrinei celei noi. **Şi** în curînd

Se va lăţi şi va cuprinde tronul.
Eu îi cunosc pe-aceşti Valois. Mi-i teamă
De răzhunarea-acestei tăinuite
Duşmance, dacă Filip îşi îngăduie
Vreo slăbiciune. încă e norocul
De partea noastră. Dar să ne grăbim.
Să-i prindem pe-amîndoi într-o capcană.
Să aruncăm deci regelui o vorbă
întemeiată sau ne'ntemeiată...
E mult dacă el şovăie. Iar noi
N-dvem nici-o-ndoială. Să convingi
Nu-i greu atunci cînd singur eşti convins.
Şi negreşit că vom afla mai multe
Fiindcă dinainte sîntem siguri
Că trebuie s-aflăm.

ALBA

Acum însă,
Cea mai de căpetenie-ntrebare:
Pe rege cine-1 va înştiinţa?
Nici dumneata, nici eu. Să-ţi spun acum Ge-
am plănuit de mult, cu sîrguinţă, Ga să **ne**-
ajungem ţelul mai curînd. Pentru-ntărirea
alianţei noastre
uiu. ^ i^.w.v.-----------~.----
Şi cea mai însemnată. Suveranul
Iubeşte pe prinţesa Eboli.
Iar egi aţîţ această pasiune
Ce-mi înlesneşte de minune planul.
Am pregătit cu-ncetul pe prinţesă
Ca să ne-ajute-n scopurile noastre.
Avem s-o facem aliata noastră,
Vom face-o chiar regină. Azi mi-a spus
Că vine-aici. Am mari speranţe-ntr-însa.
O spaniolă va călca-n picioare
Şi va distruge crinii de Valois
Chiar într-o noapte poate.

ALBA

Ce aud!
E adevărat? Pe dumnezeul meu, Sînt uluit.
Acum e totul gata. Dominicanule, te-admir.
Acuma Vom izbîndi.

DOMINGO

Sst! Vine cineva. E
ea, chiar ea.

ALBA

Atunci, eu trec alături
Şi dacă...

DOMINGO Bun.

Am să vă chem. ***(Ducele de Alba iese.)***

B C £ K" **A 11**

Prînţrxc, de £ieli, Domîngo.

DOMINGO

Prinţesă, Sînt
gata să v-ascult.

EBOLI

(uiiîndu-sc curioasă la urma ducelui)

Dar mi se pare Că
nu sîntem chiar singuri. Mai aveţi Un martor.

DOMINGO

Cum?

EBOLI

Cine-a ieşit de-aici
în clipa asta?

DOMINGO

Ducele de Alba, Prinţesă, şi vă
roagă să-1 primiţi.

EBOLI

Ce vrea? Ce are ducele de Alba Să ceară de la mine? Poate ştii?

DOMINGO

Eu?... Da, dar n-aş putea şi eu să aflu Prin ce-ntîmplare mi-este dat acuma Să am de mult dorita fericire

De-a sta **de** vorbă iarăşi cu prinţesa De Eboli?

(Pav;ă în care Domingo așteaptă un răspuns.)

S-o fi ivit cumva Vreo-mprejurare sau vreun fapt prilenic Dorinţei regelui? S-a împlinit Nădejdea mea c-o bună chibzuire 0 să vă împace cu-o propunere Pe care numai îndărătnicia Şi toanele-au respins-o. Am venit Aici plin de speranţe şi...

EBOLI

Ai dus
Răspunsul meu la rege?

DOMINGO

încă nu.
Intîrzii încă să-1 rănesc de moarte. Mai este timp, prinţesă, să-ndulciţi Răspunsul.

EBOLI

Spune regelui atunci
Că îl aştept.

DOMINGO

Oare să cred, frumoasă Prinţesă, că-i adevărat ce-mi spuneţi?

EBOLI

Dar nu glumesc! O, doamne! Chiar mă fac Să-mi fie teamă. Oare ce-am făcut De te-ai îngălbenit chiar dumneata?

DOUXNCO

Prinţesă, **nu** ştia ce să cred... Aproape Că nici **nu** pct pricepe...

Nu, părinte, Chiar
nici nu trebuie. Nici pentru toatt Averile din lume n-aş dori Ca dumneata să înţelegi. Destul Că e aşa. Şi poţi să te scuteşti De osteneala de-a afla cc-anume Prilejui această-ntorsătură. Spre mîngîieiea dumitale-adaug: N-ai nici o parte în acest păcat; Şi nici Biserica, deşi mi-ai spus Că sînt împrejurări anume, cînd Biserica-ntrebuinţează chiar Şi trupurile fiicelor ei

pentru înalte scopuri. Dar aicea nu. Asemenea cucernice principii, Părinte, sînt prea-nalte pentru mine.

DOMINGO

De-aceea bucuros le şi retrag
Atunci cînd nu mai sînt de trebuinţă.

EBOLI

Pe suveran să**-1** rogi din partea mea
Ca în privinţa mea să nu se-nşele.
Ce-am fost mai sînt şi-acum. Atîta numai
Că-mprejurările s-au cam schimbat.
Cînd i-am trimis cu indignare vorbă
Că nu primesc propunerile lui,
Credeam că-i fericit lîng-o regină

Frumoasă, şi pe ea o socoteam Soţie credincioasă şi gîndeam Că este vrednică de jertfa mea. Aşa credeam atunci... Atunci; acum Ştiu alte lucruri.

DOMINGO

Da, prinţesă, spuneţi. Văd
că ne înţelegem.

EBOLI

Deocamdată Atît.
Am prins-o. N-o mai cruţ. Hoţoaica Făţarnic-a fost prinsă. A-nşelat Pe rege, toată Spania, pe mine. E-ndrăgostită. Ştiu că ea iubeşte. Şi am dovezi, dovezi care-au s-o facă Să tremure. A-nşelat pe rege. Dar el nerăzbunat nu va rămîne. Voi smulge masca ei de renunţare Sublimă, supraomenească, astfel încît să vadă bine toată lumea Figura păcătoasei. Scump mă costă, Cumplit de scump mă costă toate-acestea Dar — şi aici e tot triumful meu •— Cu mult mai scump o va costa pe dînsa.

DOMINGO

Acum e totul gata. Daţi-mi voie Să chem pe ducele de Alba.

(Iese.)

EBOLI

(mirată)

Cum?

Ce-nseamnă asta?

S C E N A 12

Elolî, luttle, 2>on,i a.go.

DOMINGO

(tnlornind lise t m dntelej

Vestea noastră, duce,
Soseşte prea tîraiu. Prinţesa Eloli Ne spune un secret pe care tocmai Avea să-1 afle de la noi.

ALBA

Atunci
N-o va mira prea mult că sînt aici. Eu n-am încredere în ochii mei, Descoperiri de ielu-acesta cer Ochi de femeie.

EBOLI Ce

descoperiri?

DOMINGO

Ara vrea să ştim, prinţesă, cînd şi uni Doriţi să ne...

EBOLI

V-aştept mîini la amiază.
Neapărat eu trebuie să dau Pe faţ-această vinovată taină Şi regelui să nu i-o mai ascund.

ALBA

Chiar asta m-a adus aici. Monarhul Va trebui numaidecît să afle,

Va trebui prin dumneata, prinţesă, *Prin dumneata,* să afle tot. Pe cine, Pe cine altul ar putea să creadă Decît pe iscusita şi severa Tovarăşă-a soţiei sale?

DOMINGO

Pe cine altul decît dumneata, Care să vrei şi-ndată-1 stăpîneşti Cu-o stăpînire fără margini?

ALBA

Sînt
Duşman pe faţ-al prinţului.

DOMINGO

La fel
Sînt socotit şi eu de către lume. Prinţesă, dumneavoastră însă sînteţi Cu totul liberă. Acolo unde Noi trebuie să amuţim, Aveţi îndatorirea să vorbiţi. E-ndatorirea slujbei dumneavoastră. Şi regele va fi de partea noastră Cînd va afla — iar noi vom izbuti Să isprăvim ce-am început.

ALBA

Dar asta,
Numaidecît. Nu-i vreme de pierdut. Aştept din clipă-n clipă să primesc Un ordin de plecare.

DOMINGO

(după o clipă de gîndire, către prinţesă)

N-am putea Să punem mîna pe niscai scrisori?

Ne-ar ii de mare ajirUr vreuna
De la don Cardos... ***Dai*** ia i talii Prinţesă
Dormiţi **într**-o odaie cu regina,
De nu mă-nşel,..

EBOLE

Nil chiar. 3n cea cle-alătur
Dar ce-i cu asta?

DOMINGO

Cine se pricepe în chei şi broaşte... Unde-şi ţine cheia De la casetă? N-aţi văzut cumva?

EBOLI

fpe gînduri)

Da... n-ar fi rău să... Cheia s-ar putea Găsi, cred eu...

DOMINGO

Scrisorile sînt duse Şi-aduse iar de cineva... Suita Reginei e destul de numeroasă... Vreo urmă-aici poate-am găsi. Cu aur Poţi multe...

ALBA

Nu se ştie dacă are Don Carlos vreun prieten bun?...

DOMINGO

Nici unul,
Nici unu-n tot Madridul.

ALBA

E ciudat.

DOMINGO

Asa c cum vă spun. Dispreţuieşte întreaga curte. Am dovezi.

ALBA

Şi totuşi...
Acum mi-aduc aminte. Astăzi cînd Ieşeam de la regină l-am văzut C-un paj de-al ei stînd într-un colţ de vorbă. Vorbeau în şoaptă...

EBO

LI

(rep

ede)

Nu! 0, nu! Era
Cu totul altceva.

DOMINGO

Dar n-am putea Să ştim...
Aceasta dă de bănuit...

(Către duce.)

Ştiţi care paj anume?

EBOLI

Fleacuri! Fleacuri! Ce altceva să fie? Ştiu ce este... Nimic de seamă... Ne vedem din nou Aicea, înainte de-a vorbi Cu regele. Iar pînă-atuncea multe Se pot afla.

EOMING-O f*o ia*

deope i ieJ

Şi **siLver** amil poate Să spete?" Ce să-i spun? Te-ai liotărît? Şi cînd va ii frumoasa clipă-n care Dorinţa Iui se va-mpliiii***?*** Sâ-i spun?

EBOLI

Zilele-acesta mă îmbolnăvesc Şi nu mai stau lîngă regină. Ştii C-aşa e obiceiul curţii. Deci Voi sta-n odaia mea.

DOMINGO

E minunat. Partida-i cîştigată. Şi desfid Toate reginele din lume! Auzi! Mă cheamă. A-ntrebat regina De mine. Plec. La revedere.

(Iese repede.)

S C E N A 13

Alba, Domingo

DOMINGO

(după o pauză în care a urmărit-o cu ochii prinţesă)

Duce, Aceşti frumoşi obraji trandafirii, Cît şi victoriile dumneavoastră...

ALBA

Şi dumnezeul tău... Aş vrea să văd Ce trăsnet ar putea să ne sfărîme!

(Ies amîndoi.)

S C E N A 14 O mănăstire. ***Don Carlos, Stareţul.***

CARLOS ***(intrînd cu stareţul)***

Cum? A şi fost aici? îmi pare rău.

STAREŢUL

De-azi dimineaţă de trei ori a fost Şi a plecat acum un ceas.

CARLOS

Se-ntoarce
Neapărat. Dar n-a lăsat vreo vorbă?

STAREŢUL

Pîn' la amiază vine.

CARLOS

(privind pe o fereastră împrejurimile)

Mănăstirea Nu-i lîngă
drum. Abia se văd în zare

Cîteva turnuri lin Madrid. Şi calo E Manzanaresul, Sînt nişte Locitri Sălbatice, pustii, pe placul meu. Şi tainice.

STAEEŢtIL

Aşa cum « intrarea în lumea cealaltă.

CARLOS

Am dat pe mîna Sfinţiei tale tot ce am mai scump, Mai sfînt. Nu trebuie să ştie nimeni Şi nici să bănuiască chiar, cu *cine* Am stat aici de vorbă *pe ascuns.* Am grave pricini să tăgăduiesc Orice-ntîlnire-a mea cu omu-acesta Pe care îl aştept acum aici. Am şi ales anume mănăstirea Aceasta. De-o trădare, de-un atac, Sîntem feriţi aici? Ţi-aduci aminte, Părinte, de cuvîntul ce mi-ai dat?

STAREŢUL

S-aveţi încredere în noi, alteţă. De bănuiala regilor ferite-s Mormintele. Urechi care s-asculte Sînt doar la uşa fericirii, doar **La** uşa patimei. Şi-aici, în preajma Acestor ziduri, lumea încetează.

CARLOS

Crezi poate că în teama mea s-ascund Un cuget vinovat?

liller — Teatru voi. **II** 129

STAREŢUL

Nu cred nimic.

CARLOS

Atunci, te-nşeli părinte. Te înşeli. Secretul meu se teme doar de oameni Nu însă şi de dumnezeu.

STAREŢUL

De-acesta, fiule, noi n-avem grijă. Aceste ziduri stau deschise-oricui, Şi nevinovăţiei ca şi vinei. Ceea ce faci, de-i rău sau de e bine, De-i drept sau nu, tu vei avea să dai Inimii tale numai socoteală.

CARLOS

(cu căldură)

Ce-ascundem noi nu poate supăra
Pe dumnezeu. E-un lucru prea frumos.
Şi dumitale ţi-1 pot spune.

STAREŢUL

Nu!
Lăsaţi, alteţă 1 Mi-am făcut bocceaua
Cu tot ce-mi trebuie-n călătoria Cea mare. Aşadar, de ce acum, în scurta vreme ce mi-a mai rămas, S-o mai desfac şi s-o încarc mai tare? Nu ai nevoie de prea multe lucruri în fericirea veşnică. Mă duc, Mă cheamă clopotul la rugăciune.

(Iese.

)

S C E N A 15 ***Carles,***

Pusa, Latră.

CARLOS

A ! In siîrşit I

POSA

Grea încercare pentru (Un veclii şi bun. prieten care-aşteaptă Nerăbdător! Sînt, iată, două zile \ De cînd e hotărîtă soarta ta Şi eu roi şti abia acuma. Spune, V-aţi împăcat?

CARLOS Cum? Cine să

se-mpace?

POSA

Tu şi cu regele. Şi ce-i cu Flandra? S-a hotărît ceva?

CARLOS

S-a hotărît Că ducele
de Alba pleacă mîine Acolo. Asta-i.

POSA

Nu se poate. Nu 1 Să fie
tot Madridul păcălit? Se spune c-ai avut
audienţă Secretă şi că regele...

CARLOS

E neclintit. Suilein
de-a pururi despărţiţi. Şi chiar Mai mult
decît eram.

POSA Şi nu

te duci
în Flandra?

CARL

OS Nu! Nu!

Nu!

POSA

Speranţa mea
S-a stins.

CARLOS

Să lăsăm asta. 0, Rodrigo,
Atîtea lucruri mi s-au întîmplat De cînd
ne-am despărţit! Acuma însă Să-mi dai un
sfat. Vreau să vorbesc cu dînsa.

POSA

Cu mama ta? 0, nu! De ce?

CARLOS

Fiindcă
Nădăjduiesc... Te sperii... Fii pe pace. Mi
se cuvine fericit să fiu' Şi am să fiu. Dar
lasă deocamdată... Acuma dă-mi un sfat,
cum aş putea Vorbi cu ea.

POSA

Şi **TÎSU 1** ăsta nou Pe ce se-
rrtcmeiază?

CA3SL0S

Ku-i un vis. 0, nu-i
un. vis! E numai adevărul:

(scoate scrisoaren regelui către Elcli)

Cuprins aicea, în hîrtia asta! Regina-i liberă. în faţa lumii Şi-n faţa cerului. Citeşte-aici Şi nu te, mai mira.

POSA

(desface scrisoarea)

Ce văd? Acesta

E scrisul regelui.

(După ce citeşte.)

Şi către cine-i
Scrisoarea asta?

CARLOS

E către prinţesa De
Eboli. Alaltăieri, un paj, Care mi-a spus că-i al reginei, vine Şi îmi aduce un răvaş, c-un scris Pe care nu-1 cunosc şi-o cheie. Aflu Că-ntr-o odaie prin aripa stîngă De la palat, în care stă regina, 0 doamnă m-ar fi aşteptînd pe care Eu o iubesc de mult. Şi m-am şi dus îndată într-acolo.

POSA

Te-ai şi dus?

CARLOS

Ţi-am spus că nu ştiam al cui e scrisul Eu ştiu pe lume**-o** *singură femeie...* Şi care alta decît ea s-ar crede De Carlos într-atîta adorată?... Zbor într-acolo, beat de bucurie. Un cîntec minunat ce din odaie Mă-ntîmpină îmi este călăuză. Deschid cu cheia şi pe cine crezi Că văd? Te las să judeci spaima mea...

POSA

O, da, ghicesc.

CARLOS .

Eram fără scăpare,
Pierdut, Rodrigo, de n-as fi căzut în mîna unui înger. Ce-ntîmplare! Lăsîndu-se se vede înşelată De imprudentele-mi priviri, prinţesa Şi-a-nchipuit că ea ar fi zeiţa **Privirilor** acestora. Mişcată De chinul tainic al simţirii mele, Se lasă dusă cu mărinimie De inima ei bună şi-mi răspunde Cu dragoste. Luînd tăcerea mea Drept sfiiciune, capătă curaj Şi îşi deschide sufletul.

POSA

Spui asta Atît
de liniştit 1 Prinţesa Eboli
Făt'ă**-nd»**ială t«-s ghicit şi. taima Iubirii tale a ieseoptiit-o. Deci ai **jignit»** taie. Ştii «â ea Pc rege-1 stăpîneste.

CARLOS *(cu **tcnvirigere)*** E

cinstită.

POSA

Din egoismul dragostei. Virtute
De care foarte mult mă tem, căci ştiu
Ce greu se-nalţă pînă'Ia idealul
Care răsare dintr-un suflet mîndru
Şi plin de har şi graţie-nfloreşte
Făr-ajutorul unni grădinar.
Dar asta-i, dimpotrivă, un vlăstar
Străin, adus din zone călduroase
Şi răsădit într-un climat mai aspru.
Zi-i creştere, principiu, zi-i cum vrei
E-o nevinovăţie dobîndită
Cu vicleşug şi trudă, dintr-un sînge
Fierbinte căpătată, pusă însă
Pe seama cerului care-o plăteşte
Şi o nutreşte harnic şi cu grijă.
Dar judecă şi tu. Să ierte ea
Reginei că un tînăr a trecut

Pe lîngă marile ei însuşiri
Cu-atîta osteneală cîştigate,
Ca să tînjească fără de speranţă
După soţia lui don Filip?

CARLOS

Tu
Cunoşti aşa de bine pe prinţesă?

POSA

0, nu, de două ori dac-am văzut-o-itîta doar îţi spun. Mi s-a părut d se ferea de-a patimei capcane Şi-şi *cunoştea* virtutea ei prea bine... Pe urmă am văzut-o pe regină. 0, Carlos, ce deosebire-adîncă! Cu o splendoare calmă, înnăscută, Cu voie bună, fără stinghereala Purtării învăţate pe de rost, Fâră-ngîmfare dar şi fără frică, Cu-acelaşi pas eroic ea păşeşte Pe drumul mijlociu al *cuviinţei;* Şi ea nu ştie că e adorată Căci niciodată n-a visat să fie. Mai recunoşti tu în acest portret Pe Eboli? Prinţesa a rămas Statornică fiindcă te iubea, Numai iubirea-i sprijinea virtutea. N-ai răsplătit-o şi ea va cădea.

CARLOS ***(cu vioiciune)*** Nu, nu,
îţi spun!

(După ce face ctţiva paşi, agitat.)

O, dac-ar şti Rodrigo Ce bine-i stă pe Carlos să-1 despoaie De-o mare fericire, de credinţă-n Desăvîrşirea omenească 1

POSA

Să merit oare-o astfel de mustrare? Nu, dragul meu, nu, pentru dumnezeu, N-am vrut aceea ce tu spui. Prinţesei, De-ar fi un înger, eu m-aş închina în faţa ei la fel cu tine — dacă N-ar fi ghicit secretul tău!

CARLO S>

Ei, vezi **Ce** fără de temei **ţl-i** bănuiala? Mai are ea **dovezi** siar-' **de-acelea** Cc-ar face-o pe ea însăşi **de** xuşiaeî Va cumpăra ea trista mulţumire A răzbunării cu onoarea **« i ***

POSA

Ca să se spele de-o insultă, mulţi
Au vrut mai bine să-şi jertfeasc-onoarea.

CARLOS
(cu putere)

Nu, eşti prea crud. E nobilă şi mîndră. Eu o cunosc şi nu mă tem, Zadarnic încerci speranţele să mi le-alungi. Aş vrea să stau de vorbă cu regina.

POSA

Acum? De ce?

CARLOS

Fiindcă nu mai am Nimica de cruţat şi vreau să ştiu Care mi-i soarta. Vezi şi fă aşa Să pot vorbi cu ea.

POSA

Vrei să-i arăţi
Scrisoarea asta? Vrei într-adevăr?

CARLOS

Nu mă-ntreba! Şi-acuma cum să fac Ca să vorbesc cu ea?

TOSA

(cu înţeles)

Nu mi-ai spus tu Că *o iubeşti?...* Şi vrei numaidecît Să-i dai scrisoarea?

(Carlos pune ochii în pămînt şi tace.)

Carlos, eu citesc Pe faţa ta ceva... ceva străin, Ceva ce pîn-acuma nu văzusem. De ce-ntorci capul? Spune, *pentru ce* **Iţi** întorci ochii de la mine? Deci E-adevărat?... Ia dă-mi să mă mai uit Dac-am citit cum trebuie... 0 clipă...

(Carlos îi dă scrisoarea. Posa o rupe.)

CARLOS

Ce, eşti nebun?

(Cu un ion mai domol.)

Eu drept să-ţi spun,
puneam Speranţe mari în ea...

POSA

Mi s-a
părut Şi mie-aşa, de-aceea
am şi rupt-o.

(Se uită cercetător la Carlos, care îl priveşte cu îndoială. Lungă pauză.)

Iubirea ta ce are ea de-a face Cu pîngărirea patului regal? Primejdios e Filip pentru tine? Ce legătură-i între încălcarea îndatoririlor pe care-un soţ Le are şi-ndrăzneţele-ţi speranţe? Acuma te-nţeleg. Cît de greşit Ţi-am socotit eu pîn-acum iubirea!

CARLOS Rod cifru, **cum?**

Ce crezi?

POSA

O, ştiu ac am Ce trebui' să-nţeleg. Odinioară Era cu **totul** altfel. Tu erai Atît de**-nflăcăTat** şi de fcogatî Un univers întreg putea să intre **In** sufletul tău larg. Dac toate-acestea S-au spulberat acuma, înghiţite De-o pasiune unică şi-avidă, De-un egoism mărunt. Inima ta E strînsă. Nici o lacrimă măcar Nu ai pentru nefericita soartă A Ţărilor de Jos. Cît de sărac, Sărac lipit, o, Carlos, ai ajuns, De cînd nu te iubeşti decît **pe** tine!

CARLOS

(Se aruncă inlr-un jilţ. După o pauză, cu lacrimi în glas.)

Da — văd că tu nu mă mai preţuieşti.

POSA

Nu, Carlos, n-o lua aşa. Eu ştiu Ce-
nseamnă frămîntarea ta. Ai fost Momit
de-o lăudabilă simţire. A ta a fost regina.
Ţi-a răpit-o Monarhul... Totuşi, pîn-acum,
modest, Nu tc-ncredeai în drepturile tale.
Gîndcai că poate Filip ar fi vrednic De ea.
în şoaptă numai îndrăzneai Să-**1** judeci cu
asprime. Dar acum Scrisoarea asta te-a
stîrnit. Ţi-ai spus

Că numai tu eşti vrednic. Vesel, mîndru,
Invinuit-ai soarta de răpire,
De tiranie. Şi te-ai bucurat
Că eşti jignit; căci sufletele mari
Se bucură cînd sînt nedreptăţite.
Inchipuirea-ţi, iată, s-a-nşelat.
Mîndria ta a fost satisfăcută
Şi-n inimă ţi-a răsărit speranţa.
Vezi aşadar ce bine am ghicit
Că tu te-ai înţeles greşit pe tine.

CARLO

S

(mişc

at)

Rodrigo, nu! Te-nşeli. Nici pc departe Nu
mi-au fost gîndurile-atît dc-nalte Cum ai
vrea tu să mă convingi.

POSA

Crezi tu
Că nu te ştiu cum eşti? De cîtc ori
Greşeşti, eu caut repede-o virtute Pe
seama căreia să pun greşeala. Şi-acum
cînd ne-nţelegem, bine, fie! Vei sta de
vorbă cu regina...

CARLOS ***(îmbrăliş****î****ndu-l)*** Ce ruşinat mă simt

faţă de tine! **POSA**

Iţi dau cuvîntul. Lasă-mă acum Să fac
cum ştiu. Un gînd ciudat, semeţ Şi tocmai
potrivit îmi vine-n minte. Dar ai să-1 afli
mai tîrziu, rostit De-o gură mai frumoasă.
Eu mă duc

îndată Ia regina. Poate chiar

Şi ml ine **vom** putea găsi un. rnijLoc.
Dar pîn-atuncea, Carlas, nu uita
Că un proiect urzit de-o minte rnaie,
Chiar dacă îl încerci de mii d« ori
Zadarnic, tot nu trebuie să-] laşi
Cînd suferinţa omenirii cere
Să fie-ndepLinit. Adu-ţi aminte
De Flandra.

CARLOS

Da, voi **face** totul, tot Ce tu
şi-naltele virtuţi veţi **ceTe.**

POSA ***(se duce la fereastra)*** E timpul.

Văd suita ta că vine.

(Se îmbrăţişează) Acum sîntem

iar prinţul şi vasalul.

CARLOS Pleci

în oraş acuma?

POSA

Chiar acum.

CARLOS

O vorbă numai! Cît pe ce să uit. O veste
însemnată pentru tine. Orice scrisoare
către Flandra trece, Deschisă, pe la rege.
Fii prudent. Sînt pentru poştă-n Spania
porunci Secrete.

POSA

Cine spune?

CARLOS

Don Ramon De
Taxis, mi-i prieten.

POSA

(după* o *pauză)

Foarte bine.
Scrisorile, de-acuma înainte, Vor ocoli prin ţările germane.

(Ieu în direcţii diferite.

ACTUL AL IRE1LEA

S C E N A 1

Iatacul legelui. (Pe măsuţa de noapte ard două luminări, fundul odăii, *cîţiva paji* adormiţi, în genunchi. *Regele,* pe jumătate dezbrăcat, îngîndurat, şade lingă masă; un braţ îi atîrnă pe marginea fotoliului. Pe masă, în faţa lui, se află un medalion şi cîteva hîrtii.)

REGELE

C-a fost întotdeauna exaltată E-adevărat. Iubire niciodată Eu nu i-am dat; şi totuşi nu părea Că-i simte lipsa. Asta dovedeşte Că e cu două fete.

(Face un gest şi tresare. Se uită uimit în jurul lui.)

Unde sînt? Aicea numai regele veghează? Cum? Lumînările-s aproape arse? Doar nu e încă ziuă... Somnul meu S-a dus. Tu ia-1 drept împlinit, natură! Un rege n-are timp să-şi mai cîştige

Iar nopţile pierdute. Eu nu dorm, Deci trebuie să fie ziuă.

(Stinge luminările şi dă într-o parte perdeaua de la o fereastră. Apoi se plimbă cîteva clipe prin odaie şi-i vede pe pajii adormiţi. Se opreşte în faţa lor, apoi trage clopoţelul.)

Or fi dormind şi dincolo cu toţii?

S C E N A 2

Regele, Lerma.

LERMA ***(speriat cînd îl vede pe rege)*** Nu

vă simţiţi prea bine, maiestate?

REGELE

In aripa palatului, din stînga, A izbucnit un foc mai adineauri. N-ai auzit strigînd?

LERMA

Nu, maiestate.

REGELE

Nu? Cum aşa? Să fi visat eu oare? Cu neputinţă. Spune, nu-i iatacul Reginei în paviîionu-acela?

LERMA

Da, maiestate.

REGELE

Visul ra-a speriat. Să se-ntărească garda-n. pait«a-a«eea în fiecare seară. înţelegi? Dar totu-n taină, în cea mai mare taină. Nu vreau să... Dar de ce te uiţi aşa De lung la mine?

LERMA

Maiestate, ochii
Vi-s roşii de nesomn. îngăduiţi-mi Să v-amintcsc că viaţa voastră-i scumpă Şi că popoarele-ar vedea cu grijă Pe chipul maiestăţii voastre urma Atîtor nopţi de veghe. Poate-un ceas De somn sau două, dimineaţa...

REGELE ***(cu privirea, rătăcită)***

Somn?
Somn voi găsi-n Escurial. Cît timp Monarhul doarme îşi primejduieşte Coroana, soţul — inima soţiei. Nu, nu, e-o calomnie! Nu mi-a spus Aceasta o femeie? Şi femeia Mai are înc-un nume: Calomnie, învinuirea n-am s-o cred decît Atunci cînd un bărbat va dovedi-o.

(Către paji, care în vremea asta s-au trezit.) Chemaţi pe ducele de Alba.

(Pajii ies.)

Conte,
Apropie-te. E adevărat?

(Se uită cercetător la Lerma.)

0

O clipă numai dac-aş putea şti! **O,** spune, spune, de-i adevărat! Sînt înşelat? E-adevărat că sînt?

LERMA

O, maiestate...

REGELE

(tresărind) Veşnic maiestate! Atîta numai. Nici un alt răspuns Decît această vorbă găunoasă! Dar eu izbesc în stînca asta şi Vreau apă, apă limpede cu care Să-mi sting adînca sete... Dumneata îmi dai doar aur care clocoteşte.

LERMA

Dar ce anume, sire, vreţi să fie Adevărat?

REGELE

Nimica. Poţi pleca! ***(Contele vrea să iasă. Regele îl cheamă inapo*** Eşti însurat? Eşti tată? Da?

LERMA

Da, sire,

REGELE

Eşti însurat şi poţi să stai de veghe O noapte-ntreag-aicea?... Eşti cărunt Şi fără să te ruşinezi poţi crede Că ţi-i soţia credincioasă? Du-te, O, du-te-acasă şi ai s-o găseşti

Imbrăţişîndu-se nelegiuit
Cu fiul dumitale. Crede, crede
Ce-ţi spune regele şi du**-te!** Eşti
Uimit? Te uiţi la mine eu-nţ«les,
Fiindcă sînt şi eu cărunt? Să ştii,
Nenorocitule, că o regină
Nu-şî murdăreşte cinstea. Mort eşti dacă
Te îndoieşti...

LERMA ***(cu căldură)***

Cine-ar putea să creadă?.., Pe tot întinsu-mpărăţiei voastre Cine-ar putea vreodată să-ndrăznească Să-mproaşte cu veninul bănuielii Pe cea mai sfîntă şi pe cea mai bună Dintre regine?

REGELE

Cea mai bună zici? Şi pentru dumneata e cea mai bună? Cum văd, ea are-n preajma mea prieteni De-ncredere. O fi costat-o mult Să-i capete... mai mult decît ştiu eu Că ar putea să dea... Dar poţi pleca. Să vie ducele.

LERMA

L-aud venind.

(Gaia să plece.)

REGELE

(mai blînd)

Tot ce-adineauri, conte, îmi spuneai Era adevărat. De nedormire

îmi arde capul. Uită ce-am vorbit Visînd cu ochi deschişi. Auzi? Să uiţi! Şi ai bunăvoinţa mea întreagă.

(îi dă mina să i-o sărute. Lerma pleacă şi deschide ducelui de Alba uşa.)

S C E N A 3

Regele, ducele de Alba.

ALBA

(se apropie de rege, şovăitor)

Mi-aţi poruncit să viu la vremea asta? La ceasu-acesta neobişnuit?...

(Se opreşte cînd îl vede mai bine pe rege.)

Dar ce-aveţi, maiestate?...

REGELE

(s-a aşezai, a luat medalionul; se uită o clipă, în tăcere, la duce)

Aşadar

Nu-mi mai rămîne nici un slujitor De-ncredere.

ALBA ***(copleşit)***

Cum?

REGELE

Sînt jignit de moarte.

Toţi ştiu şi nimeni nu mi-a spus.

ALBA ***(părînd***

uimit f

J ignire

Adusă regelui, pe care eu Să n-
o fi cunoscut?

REGELE

(îi arată scrisorile)

Al cui e scrisul
Acesta ?

ALBA

Este scrisul lui don Carlos.

REGELE

(după o pauză, privindu-l jis)

Şi tot nu bănuieşti nimic? Mi-ai spus Că
este ambiţios. Dar oare numai De-ambiţia
lui trebuie să mă tem?

ALBA

Ambiţia e un cuvînt în care
Se pot ascunde foarte multe lucruri.

REGELE

Şi altceva nimic n-ai mai putea Ca să-mi
descoperi?

ALBA

(după o clipă, cu rezervă)

Maiestatea voastră Mi-
aţi dat în pază statul. Sînt dator Să
cercetez, să aflu, să păzesc Tot ce priveşte
statul. în afară

De asta tot ce ştiu, gîndesc sau cred E-al
meu, e un domeniu sfînt pe care Un rob
vîndut ca şi-un vasal e-n drept Să-1 ţie-
ascuns faţă de regii lumii. Nu tot ce mie-mi
pare clar se cade Să ştie regele. Dar dacă
vrea Să afle, eu îl rog să nu mă-ntrebe Ca
un stăpîn.

REGELE

(îi dă scrisorile)
Citeşte.

ALEA

(citeşte şi se-nloarce speriat spre rege)

Cine-a fost Atît de ticălos încît să dea Monarhului hîrtia asta?

REGELE

Cum?
Ştii despre cine-i vorba în scrisoare? **De** nici un nume nu se pomeneşte.

ALBA

(tulburat, se dă un pas înapoi) M**-am** prea

grăbit.

REGELE Ştii

cine-i? **ALBA**

(după o clipă de gîndire)

Voi vorbi.
Stăpînul porunceşte. îndărăt
Nu pot să dau. **Da,** ştiu de cine-i vorba.

iSQ
REGELE

(ridicindu-st, ev. vehemenţă)

Ajută**-inL,** zeu cumplit al **TâzburiirLi,** O moarte nouă să găsesc! Secretul E-atît de cunoscut de toata lumea, Atît de clar încît diutr-o privire îl află orişicine. **E** prea mult. Aceasta nu ştiam. Nu, un ştiam! Sînt cel din urmă care a aliat. Sînt cel din urmâ-n tot regatul meu...

ALBA

(se aruncă la picioarele regelui)

Da, recunosc că-s vinovat, slăvite
Monarh! Mă ruşinez acum de-o laşă
înţelepciune, care m-a îndemnat să tac
Deşi onoarea regelui, dreptatea

Şi adevărul, mă-mboldeau la vorbă.
Dar dacă toţi acum au amuţit
Şi vraja frumuseţii leagă limba
Bărbaţilor, atunci da, voi vorbi.
Dar ştiu că ceea ce va spune-un fiu
Iubit şi mîngîierile soţiei
Şi lacrimile ei vor fi mai tari...

REGELE

(cu putere)

Ridică-te! Vorbeşte fără frică!
Iţi dau cuvîntul meu de rege.

ALBA ***(se ridică)***

Sire 1
Vă amintiţi ce s-a-ntîmplat atunci **In** parcul din Aranjuez. Regina Era, cînd aţi venit, cam tulburată

Şi singură într-un boschet...

Şi nici o doamnă lîngă dînsa______

REGELE

A!

Ce-aud? Urmează. Ce-a mai **fost? ALBA**

Marchiza
De Mondecar se-alese cu exilul Fiindcă s-a grăbit pentru regină Să se jertfească cu mărinimie. Acuma ştiu. Marchiza nu făcuse Decît ce i se poruncise. Prinţul Fusese-acolo.

REGELE ***(sărind în sus)***

A! Fusese-acolo!

ALBA

Au dat de bănuială nişte urme
De paşi — paşi de bărbat — de pe nisipu
Aleii care duce din boschet
Spre-o grotă unde s-a găsit de altfel
Şi o batistă-a lui Don Carlos.
Un grădinar 1-a şi văzut pe-acolo

In clipa chiar cînd maiestatea voastră
Intra-n boschet.

REGELE ***(tresărind de negre gînduri)***

Ea a început să plîngă
Cînd m-a văzut mirat. Şi m-a făcut Să mă-
nroşesc în faţa-ntregii curţi!

Să **mă-nroşesc** faţa de mine Însumi... Pe dumnezeul meu, parc-as Ei Eost Un osîndit **în faţa** cinstei ci!

(Lungă pauză. Se aşază iar ţi iji ocojtr£ fx-ţ-z.f

Da, duce. Ai dreptate. Asta poate La lucruri groaznice să mi îndemne. 0 clipă lasă-mă...

ALBA

Dar, maiestate,
Nici asta nu-i hotărîtor...

REGELE

(apucînd

hîrliile)

Nici asta?
Şi asta nu? Nici asta? Nici această îngrămădire **de** dovezi cumplite? 0, **e** mai clar decît lumina zilei! E ceea ce de mult am bănuit. Nelegiuirea a-nceput atunci Cînd am primit-o, duce, **în** Madrid Din mîna dumitale. Văd şi-acum Paloarea-i şi privirea ei de spaimă Oprindu-se la părul meu cărunt. Atunci a început tot jocul.

ALBA

Prinţul
In tînăra lui mamă a pierdut Logodnica. Ei amîndoi de mult Se-nţeleseseră**-n** dorinţi şi gînduri, Oprite-acum de starea ei cea nouă. Sfiala **care** însoţeşte cele Dintîi mărturisiri fusese-nfrîntă.

Ispita deci era cu-atît mai mare
Prii dulcile-amintiri ce le aveau.
De armonia vîrstei şi-a simţirii
Uniţi şi de constrîngere-aţîţaţi,
Din ce în ce mai mult ei ascultară
De neînvinsul patimei imbold.
PoLitica le frînse înclinarea,
Cum. deci să recunoască ei vreun drept
Consiliului de stat asupra lor,
S-asculte de alegerea făcută
De cabinetul regelui, cînd ei
Erau de pasiune copleşiţi?
Ea aştepta iubire şi-a primit
0 diademă.

REGELE

(jignit, cu amărăciune)

Faci o înţeleaptă Deosebire, duce, foarte înţeleaptă. Admir argumentarea dumitale. îţi mulţumesc.

(Se ridică, rece şi mîndru.)

Desigur, ai dreptate. Rău a făcut regina, foarte rău Că nu mi-a dat scrisorile acelea Şi nu mi-a spus nimic de vinovata Sosire a infantului în parc. Dintr-o mărinimie prost aleasă Ea a greşit şi voi lua măsuri S-o pedepsesc.

(Trage clopoțelul.)

Mai este cineva In anticameră? De dumneata, Duce de Alba, nu mai am nevoie Şi poţi pleca.

ALBA

N-am supărat cumva Din nou acum pe maiestatea veastră C-un zel prea mare?

REGELE *(unui paf care tocmai a intrat)*

Cheamă pe Domingo. ***(Pajul iese.)*** Te iert că tiei minute m-ai făcut Să-mi fie teamă ***mie*** de o crimă Care-ar putea să fie săvîrşită . Vreodată împotriva ***dumiiale.***

(Alba iese.)

S C E N A 4

Regele, Domingo. **Regele se plimbă încoace şi încolo ca să se mai liniştească.**

DOMINGO

(intră la cîleva clipe după ce a ieşit ducele şi se apropie de rege, pe care îl contemplă într-o tăcere solemnă)

Cu bucurie şi mirare văd Că
sînteţi, sire, liniştit.

REGELE

Mirare?

DOMINGO

Dau slavă cerului că teama mea N-a fost
întemeiată! Pot acuma Să am speranţe.

REGELE

Teama dumitale? De ce
anume-ţi era teamă?

DOMINGO

Sire,
Nu pot s-ascund că ştiu o taină care...

RE

GE

LE

(su

mb

ru)

Am spus eu oare c-aş dori s-o-mpart
Cu dumneata? Cine-a vorbit în locul meu?
Pe cinstea mea, ce îndrăzneală!

DOMINGO

Sire,

Atît împrejurarea cît şi locul
In care am aflat cît şi pecetea
Sub care mi s-a dat această taină
Mă dezvinovăţesc. La spovedanie
Mi s-a încredinţat drept un păcat
Ce-apasă greu pe inima aceleia
Care-a descoperit-o şi care-acum se roagă
Cerînd iertare cerului. Prinţesei
Ii pare rău — dar prea tîrziu — de-o faptă
De care îşi dă seama c-o să aibă
Urmări, pentru regină, foarte grave.

REGELE

Adevărat? Ce inimă miloasă! Da, ai ghicit prea bine pentru ce Ţi-am spus să vii. Vei trebui să-mi dai O mînă de-ajutor, să pot ieşi
Din Laiirintu-acesta-r/tune c»s,
In care-un zel îngust m-a ani ıм a. t,
Vreau adevărul să mi-] spui. "Vorbeşte
Deschis cu mine. Ce să cr«d? Şi «e
Să hotărăsc? Menirea dumitale
Pe lume este adevărul.

DOMINGO

Sire,

Chiar dacă bunătatea tagmei mele
Nu m-ar sili a fi-ngăduitor
Tot m-aş ruga de maiestatea voastră.
Spre-a vă păstra un cuget liniştit,
Să rămîneţi la ce-aţi descoperit,
Să nu-ncercaţi să scormoniţi o taină
Ce numai bucurii nu poate-aduce.
Ce ştiţi acuma poate fi iertat.
O vorbă de la rege — şi regina
N-a săvîrşit nici o greşeală. Voia
Monarhului dă fericiri şi cinste;
Şi numai chipul paşnic şi senin
Al suveranului va alunga
Acele zvonuri mîrşave pe care
Le răspîndeşte calomnia.

REGELE

Zvonuri?
Sînt zvonuri despre mine în popor?

DOMINGO

Minciuni! Minciuni neruşinate. Jur. Dar se întîmpl-adesea că poporul — Deşi fără dovadă — crede lucruri Departe de-orice adevăr.

REGELE

O, doamnei La fel se-ntîmplă poate şi acuma.

DOMINGO

Un nume bun e lucrul cel mai scump Şi singurul în care o regină Se-aseamănă cu orişice femeie.

REGELE

Nădăjduiesc că în privinţa asta Nu poate fi-ndoial-aici.

(Se uită neîncrezător la Domingo. După o pauză

Părinte!
Simt că mai ai un lucru rău să-mi spu Nu-ntîrzia. L-am şi citit pe faţa Aceast-aducătoare de necazuri. Vorbeşte. Fie cum o fi! Nu vreau Să mai îndur aceste caZne. Spune, Poporul ce gîndeşte?

DOMINGO

Inc-o dată Vă spun, poporul poate să greşească Şi chiar greşeşte fără îndoială. Ce spune el pe suveran nu poate Să**-1** tulbure. Atîta numai doar Că... dacă a ajuns pînă-ntr-acolo încît să spună...

REGELE

Ce să spună? Ce? Mult timp va trebui să te mai rog Să-mi dai o picătură de otravă?

Poporu-şi aminteşte-a cum de vjemea Cînd maiestatea voastr-aţî fost holnav,

Pe pragul morţii... Şi-şi mai aminteşte Că numai şapte luni şi jumătate După aceea a născut regina...

(Regele se ridică, trage clopoţelul,) (latră ducele de Alba.)

DOMINGO

(uluit)

Mă miră, sire...

REGELE

(înainiînd către duce)

Duce! Eşti bărbat! De preotul acesta să mă aperi!

(Domingo şi ducele se uită nedumeriţi unul la altul. Pauză.)

DOMINGO

Dacă ştiam c-aducătorul ştirii Acesteia va fi mustrat...

REGELE

Bastard? Bastard ai spus? Eram pe pragul morţii Cînd ea s-a simţit mamă? Mi se pare Că asta s-a-ntîmplat pe vremea cînd Slăveaţi pe sfîntul Dominic în toate Bisericile pentru că făcuse Cu mine o minune. Dar ce-a fost

Minune-atunci acuma nu mai este? Deci, ori acuma, ori atuncea, voi M-aţi înşelat. Cum să mai cred ce spuneţ V-am înţeles acum. Dac-ar fi fost Complotul gata de pe-atunci, minunea Lui sfîntul Dominic s-ar fi pierdut.

ALBA

Complot 1

REGELE

Aţi trebuit să vă-ntîlniţi In armonia asta fără seamăn Şi totuşi nu vă înţelegeţi? Vreţi Să mă convingeţi că-i aşa? Pe mine? Şi nu cumva aţi vrea să nu-mi dau seama Cu cîtă pătimaşă lăcomie V-aţi aruncat asupra pradei voastre? Cu cîtă voluptate-acum gustaţi Priveliştea durerii şi a mîniei mele? Să nu-mi dau seama cum zelosul duce De nerăbdare arde să cîştige Favoarea ce-ar fi avut-o fiul meu Şi cum cucernicul părinte-ar vrea Să înarmeze micul lui necaz Cu braţul tare al mîniei mele? Vă-nchipuiţi voi poate că sînt arcul Pe care îl întindeţi după plac? Mai am şi eu voinţă şi de-i vorba Să mă-nâoie**.5c,** atunci mai bine-ncep Cu voi.

ALEA

N-a meritat credinţa noastră Să fie tălmăcit-aşa.

mţa!
Credinţa dă. de veste să te aperi De crime viitoare; răzbunarea Vorbeşte doar de cele ce-au trecut. Ia spuneţi ce foloase am avut Din zelul vostru? De-i adevărat Ce-aţi spus, ce-mi mai rămîne decît rana Adînc-a despărţirii şi triumful Mîhnit al răzbunării? Totuşi, nu. Voi numai născociţi şi-mi insuflaţi Şovăitoare bănuieli şi-apoi Pe malul rîpei iadului mă-mpingeţi Şi repede fugiţi de lingă mine.

DOMINGO

Pot fi dovezi acolo unde ochii
Nu pot pătrunde?

REGELE

(după o lungă pauză, grav'şi solemn către Domingo)

Voi chema-n curînd Pe nobilii regatului, şi stînd In fruntea lor,

voi judeca eu însumi. Atunci, de vă încumetaţi, veniţi Şi-nvinuiţi-o de-adulter. Şi dacă E vinovată, va muri. Infantul Va fi şi el lovit de-aceeaşi moarte. Băgaţi de seamă însă, dacă ea Se poate dezvinovăţi____ atunci veţi fi Voi înşivă... Cinstiţi voi adevărul Atît de mult ca să-i puteţi aduce Această jertfă? Hotărîţi-vă! Nu vreţi? Aţi amuţit? Nu vreţi?... Atunci A fost doar zelul tulbure-al minciunii!

ALBA

(rece şi calm)

Eu vreau.

REGELE

(tntorctndu-se mirat şi privindu-l cltcva clipe î tăcere)

Ce semeţiel... Dar e drept Că dumneata-n războaie ţi-ai pus viaţa Adesea în primejdie chiar pentru Mult mai puţin decît atîta, Cu uşurinţa unui jucător De zaruri: pentru-o glorie neroadă. Ce-i viaţa pentru dumneata? Nu dau Eu sîngele regesc unui nebun Ce nu mai are-n lume vreo speranţă Decît să-şi dăruie mărunta viaţă în chip sublim. Deci jertfa ţi-o resping. Plecaţi. în sala de audienţă Veţi aştepta noi ordine. Plecaţi.

(Cei doi. ies.)

S C E N A . 5

REGEL

E

(singu

r)

Şi-acum, ol providenţă, dă-mi un om. Mi-ai dat atîtea lucruri. Dăruieşte-mi Acum un om. Tu singură pătrunzi Cu ochii tăi tot ce-i ascuns. Te rog Dă-mi un prieten; eu nu sînt ca tine, Nu sînt ca tine — atotcunoscător.

Pe cei ce rai i-ai dat ca să m-ajute
Ii ştii. I-am răsplătit cum se cuvine.
Le-am îmblînzit metehnele, astfel
Ca să slujească scopurilor mele,
Aşa cum tu cu trăsnetele tale
Purifici lumea. Am nevoic-adîncă
De adevăr. A-i dezgropa izvorul
Din tina şi noroaiele greşelii
Nu-i soarta regilor. De-aceea dă-mi,
O, dă-mi pe-acel om rar, deschis la sufi
Cu minte limpede şi ochi senini,
Cu-al cărui ajutor să-**1** pot găsi.
Azvîrl acuma sorţii. Dintre mii
De oameni care se îngrămădesc
In jurul soarelui puterii, fă-mă
Să aflu pe-acel unic om ales.

(Deschide o casetă şi scoate nişte carnete. După ce a întors cîteva iile.)

Doar nişte nume, asta-i tot ce-arată Carnetu-acesta. Pentru care merit Se află-aici nu scrie nicăieri. Ce-i mai uituc decît recunoştinţa? în celălalt carnet, în schimb, citesc Cu de-amănuntul fiecare crimă. De ce? Nu-i bine. Oare răzbunarea Mai are ea nevoie să i se-aduc-aminte? ***(Citeşte mai departe.)***

Contele Egmont? Ce-o fi căutînd Aici? Izbînda de la Saint-Quentin Uitată e de mult. La morţi cu dînsul!

(Şterge numele acesta şi îl scrie în celălalt carnet. După ce a mai citit cît va timp.)

Marchizul Posa? Posa?... Posa?... Cine Să fie? Nu-mi aduc de loc aminte. Subliniat de două ori... dovadă Că-**1** hărăzisem unor scopuri mari.

Dar omu-acesta pîii-acuma oare De ce nu mi s-a-nfăţişat? N-a vrut Să vadă pe regescul său datornic? E singurul pe tot cuprinsul ţării Care de mine n-a avut. nevoie! Dac-ar avea ambiţie şi pofte De

mult venea la mine. Dar ce-ar fi Să-
ncerc cu-acest original? Un om care de mine se lipseşte Desigur că-mi va spune adevărul. ***(Iese.)***

S C E N A 6

Sala de audienţă *Don Carlos* stînd de vorbă cu *prinţul de Parma. Ducii de Alba, Feria* şi *Medina Sidonia, contele , de Lerma* şi *alţi granzi* cu hîrtii în mînă. Toţi aşteaptă pe rege.

MEDINA SIDONIA

(de care toţi se feresc in chip vădit, se duce la ducele de Alba care, singur şi pe gînduri, se plimbă încoace şi, încolo)

Ai stat cu regele de vorbă, duce... Cum l-ai găsit?

ALBA

Plin de mînie faţă De dumneata şi veştile ce-aduci.

MEDINA SIDONIA

Sub focul tunurilor englezeşti Mai bine mă simţeam decît aici.

(Carlos, care s-a uitat la el pînă acum cu multă simpatie, se apropie de dînsul şi îi strînge mina.)

Vă mulţumesc, alteţă, pentru-a ce a stă Mărinimoasă lacrimă. Vedeţi Cum fug de mine toţi. Pieirca meu **E** holărîtă.

CARLOS

Speră, dragul meu, în nevinovăţia dumitale Şi-n bunătatea tatii.

MEDINA SIDONIA

[•am pierdut 0 flotă cum n-a fost pe lume alta... Ce-nseamn-un cap pc lîngă şaptezeci De galioane scufundate?... Şi-apoi... alteţă... cinci băieţi... şi toţi Plini de

speranţă ca şi dumneavoastră... Şi asta-
mi rupe inima mai mult Decît orice...

S C E N A 7

Regele, ceilplii.

Toţi se descoperă şi se dau într-o parte şi în alta formînd un semicerc in jurul lui. Pauză.

REGELE

(aruneînd o privire repede asupra tuturora)

Acoperiţi-vă!

(Don Carlos şi prinţul de Parma se apropie cei dinţii şi sărută mina regelui. El se întoarce cu bunăvoinţă către acesta din urmă şi nu se uită de toc la fiul său.)

Nepoate, mama dumitale vrea
Să ştie dacă şîntem mulţumiţi
De dumneata la curtea din Madrid.

PRINŢUL DE PARMA

Să-ntrebe după prima bătălie în care voi lupta.

REGELE

N-ai nici o grijă.
Neapărat are să-ţi vie rîndul Cînd
trunchiurile-acestea se vor rupe.

(Călre ducele de Feria.)

Ce-aveţi acolo, duce?

FERIA

(punlnd un genunchi tn părnînt tn faţa regelui)

Comandorul Cel
mare-al ordinului Calatravei Azi
dimineaţă a murit. V-aduc Aicea crucea
lui de cavaler.

REGELE

(ia ordinul şi se uită de jur împrejur)

Mai vrednic cine este după dînsul S-o poarte?

(Face un semn ducelui de Alba, care pune un genunchi In părnînt în faţa lui şi căruia îi atîrnă ordinul pe după gît.)

Duce, eşti cel mai de frunte Din căpitanii mei dc oşti. Să fii Atîta şi *nimic mai mult,* şi-n veci Bunăvoinţa mea n-o să-ţi lipsească.

(Zărindu-l pe M.edina

isidonia.) A, iată amiralul! •

MEDINA SIDONIA

(se apropie şovăitor şi îngenunchează cu capul plecat în [ala regelui)

Asta-i, sire, Tot ce aduc din tineretul Spaniei Şi din Armada.

REGELE

(după o pauză lungă)

Dumnezeu mă vede. Eu te-am trimis să lupţi cu oameni numai, Nu cu furtuni şi stînci. Bine-ai venit La curtea noastră.

(îi dă mina să i-o sărute.)

Şi îţi mulţumesc Că mi-ai păstrat un vrednic slujitor în dumneata. Aşa-1 socot şi vreau De toţi să fie socotit la fel.

(Ii face semn să se ridice şi să se acopere. Apoi, către ceilalţi.)

Ce este încă?

(Lui don Carlos şi prinţului de Parma.)

Prinţi, vă mulţumesc.

(Aceştia ies. Ceilalţi granzi se apropie, îngenunchează şi îi înmînează regelui hîrliile.

cu care au venit. El se uită în treacăt la ele şi le dă ducelui de Alba.)

Duceţi-mi-le-n cabinet. E gata?

(Nimeni nu răspunde.)

Cum s-a făcut că pînă acum marchizul De Posa nu s-a arătat? Eu ştiu Prea bine că marchizul m-a slujit Cu glorie. Nu mai trăieşte, poate? De ce nu se arată?

LERMA

Cavalerul De-abia sosi din lungi călătorii Pe care le-a făcut prin Europa. Acum e-aici şi-aştept- audienţa Obştească pentru ca să vină Şi-n faţa tronului să-ngenuncheze.

ALBA

Marchizul Posa? El e, maiestate, Viteazul cavaler de Malta care A săvîrşit o faptă minunată. La ordinul maestrului cel mare Cînd cavalerii toţi s-au adunat Pe insula lor greu asediată De Soliman, marchizul dispăru De la înalta şcoală din Alcala. Avea pe-atunci doar optsprezece ani. Ajunse la Valetta, nechemat, Şi spuse: „Crucea mea de Cavaler Familia mi-a cumpărat-o; eu Acuma însă vreau să mi-o cîştig". El a fost unul din cei patruzeci De cavaleri ce-au apărat cetatea Sant-Elmo împotriva lui Piali, Lui Ulucciali şi-a lui Mustafa în trei asalturi, unul după altul, în plină zi. Cînd în sfîrşit cetatea A fost luată şi toţi cavalerii Căzură, el se aruncă în mare Şi-ajunse la Valetta. Peste-o lună,

iod

Cînd părăsiră insula duşmanii, S-a-ntors şi cavalerul iar la studii.

FERIA

Şi tot marchizul Posa, mai tîrziu, Descoperi vestita uneltire Din Catalonia şi datorită Destoiniciei sale-a izbutit

coroana Acest ţinut de. seamă să-1 păstreze.

REGELE ***(în***

sine)

Mă mir. Ce fel de om e-acesta care
A săvîrşit asemenea isprăvi —
Şi totuşi din trei oameni ce-i întreb
Nici unul nu-1 invidiază?
Ori are-un caracter cu totul rar
Ori n-are nici un fel de caracter.
Vreau să vorbesc cu el.

(Ducelui de Alba.)

Să mi**-1** aduci
îndată după liturghie.

(Lui Feria.)

Duce,
Vei prezida consiliu-n locul meu.

(Iese.)

FERIA

Ce bun e astăzi suveranul!

MEDINA SIDONIA

Spune
Că e un zeu! Cu mine-aşa a fost.

FER IA

Ţi-ai meritat norocul, amirale! Mă bucur foarte mult.

UN GRANDE

c: .
eu.

. ALTUL

Şi eu.

AL TREILEA

Eram îngrijorat. Un general Atît de vrednic cum sînteţi!

PRIMUL

Monarhul
N-a fost mărinimos cu dumneavoastră
Ci numai drept.

LERMA

(treclnd pe lingă Medina SidoniaJ

Cît de bogat ajuns-aţi Deodată numai doar cu două vorbe? ***(Toţi ies.)***

S C E N A 8

Cabinetul regelui. ***Marchizul de Posa, Ducele de Alba.***

POSA ***(intrlnd cu ducele)*** Vrea să-mi vorbească? Mie? Nu se poate O fi alt nume. Şi ce oare vrea Cu mine?

ALBA

Vrea atît: să vă cunoască.

POSA

Din curiozitate! E păcat
De timpul irosit degeaba. Viaţa
Se duce-atît de repede.

ALBA

Vă las
în grija stelei dumneavoastră bune.
Monarhul e în mîna dumneavoastră,
Deci folosiţi-vă şi cît mai bine, De clipa asta; dacă o veţi pierde, Va fi din vina dumneavoastră numai.

(Iese.)

SCENA 9

POS

A

(singu

r)

Da, bine-ai spus. Să folosesc o clipă Ce vine-o dată numai. Da, curteanul Acesta m-a învăţat de bine — dar Nu bine-n felul lui ci-n felul meu.

(Face cîţifa paşi încoace şi încolo.)

Ce caut însă eu aici? Să fie Doar numai o-ntîmplare că aceste Oglinzi răsfrîng acuma chipul meu, Că tocmai eu din mii şi mii de oameni Am fost ales să mă ivesc deodată
în gîndurile regelui? Să fie
O întîmplare? Poate chiar mai mult...
Ce-i oare întîmplarea decît piatra
Ce prinde viaţă-n mîna Unui sculptor?
De providenţă-i dată întîmplarea
Dar omul trebuie s-o mînuiască...
Orice-ar vrea regele cu mine, eu...
Eu ştiu ce vreau cu el... Dac-aş putea
Doar o scînteie de-adevăr s-arunc
în sufletul despotului, ce rodnică
S-ar dovedi în mîna providenţei!
Tot ce mi s-a părut că-i întîmplare
Ar fi atunci un lucru chibzuit
Mai dinainte. Fie cum o fi,
Eu cu credinţa asta voi lucra.

(Face cîţiva paşi încoace şi încolo şi se opreşte în faţa unui tablou. Regele apare în odaia de alături, unde dă cîteva ordine. Apoi intră şi se uită cîlva timp la marchiz fără ca acesta să-l vadă.)

S C E N A 10

***Regele, Posa Posa* cînd îl vede pe rege, se duce la el şi pune un genunchi în pămînt în faţa lui, apoi se ridică şi rămîne foarte liniştit în aşteptare.**

REGELE

(privindu-l cu mirare) Ai mai venit aici?

POSA

Nu.

REGELE

Ai adus
Servicii mari coroanei. Pentru ce
Ai stat de mulţumirea mea departe? In amintirea mea sînt foarte mulţi; Şi numai domnu-i atotştiutor. Se cuvenea ca făr-a fi chemat Să vii la rege. De ce n-ai venit?

POSA

Abia de două zile m-am întors In ţară, sire.

REGELE

Nu vreau să rămîn Dator acelora ce mă slujesc. Deci poţi să-mi ceri acuma o răsplată.

POSA

De ocrotirea legilor mă bucur Şi mi-i destul.

REGELE

De-această ocrotire Se poate bucura şi-un ucigaş.

POSA

Cu-atît mai mult un vrednic cetăţean. Aceasta, sire, mie îmi ajunge.

REGELE

(apart

e)

Ce simţ al demnităţii! Ce curaj! Era de aşteptat. Aşa**-1** şi vreau Pe spaniol. îmi place, chiar cînd cupa De plină ce-i se varsă.

(Tare.)

Ai plecat Din slujba mea. De ce?

POSA

M-am dat în lături Ca să dau locul altuia mai bun.

REGELE

îmi pare rău. Cînd oameni de-acest soi
Se dau deoparte, statul pierde mult.
Sau, poate, slujba ce-o îndeplineai Ţi s-
a părut prea ne-nscmnată pentru
Destoinicia dumitale?...

POSA

Nu.
Sînt sigur că un bun cunoscător De
suflete-omeneşti ar fi văzut De la-
nceput ce pot şi ce nu pot. Sînt
recunoscător pentru răsplata Ce-mi
dăruieşte maiestatea voastră Cînd îmi
arată buna sa părere. Şi totuşi...

(Se oprește brusc.)

REGELE Stai

la gînduri?

POSA

Maiestate,
Mărturisesc că nu sînt pregătit Să-
mbrac în vorbe de supus al vostru Tot
ce-am gîndit ca cetăţean al lumii;
Fiindc-atunci cînd m-am îndepărtat. Pe
totdeauna de coroană, N-am socotit că
trebui' să vă spun Pricina pentru care
am plecat.

REGELE

Atît de slabă e pricina asta?
Sau crezi că e primejdios s-o spui?

POSA

De am răgaz s-o spun în întregime Mi-aş
pune cel mult viaţa în primejdie. Dar
dacă nu-mi îngăduiţi aceasta, Las la o
parte adevărul. Dacă E vorba să aleg
acum dispreţul Sau să aleg dizgraţia...
mai bine Vreau să mă socotiţi drept
vinovat Decît nebun...

REGELE ***(în***

aşteptare) Da,

spune.

POSA

Eu nu pot
Să fiu un servitor regesc.

(Regele îl priveşte mirat.)

Nu
vreau Să-nşel cumpărătorul, sire. Dacă
Vreţi să mă folosiţi, vreţi negreşit Ca tot
ce fac să fie dinainte Cu de-amănuntul
bine cîntărit. Vreţi numai braţul şi
curajul meu La luptă, numai mintea mea
la sfaturi. Şi scopul cel din urm-al faptei
mele Nu va fi fapta însăşi, ci
încuviinţarea Pe care-o dobîndeşte de la
tron. Dar pentru mine-o faptă de ispravă
E preţioasă-n sine. Fericirea, Pe care
regele prin mîna mea
Ar semăna-o, aş putea eu singur
S-o semăn şi atunci ar fi un lucru
Ales de mine şi o bucurie
Iar nu o datorie-ndeplinită.
Vreţi asta? Maiestatea voastră poate
Să rabde în creaţiunea sa
Un creator străin? Nici eu nu pot
Să mă scobor atîta-ncît s-ajung
O daltă-acolo unde pot fi sculptor.
Mi-i dragă, sire, omenirea-ntreagă
Şi într-o monarhie eu nu pot
Să mă iubesc decît pe mine însumi.

REGELE

înflăcărarea asta se cuvine
Să fie lăudată. Poţi să faci
Un lucru bun care să mulţumească
Pe-un patriot cît şi pe-un înţelept.
încearcă de găseşte-n vreun regat
De-al meu dregătoria potrivită
Cu-acest înalt avînt al dumitale.

POSA

Eu nu găsesc nici una.

REGELE

Cum aşa?

POSA

Ceea ce maiestatea voastr-ar vrea
Cu ajutorul meu să răspîndească
E fericirea oamenilor? Oare
E fericirea pe care-aş dori-o
Eu oamenilor numai din iubire?
Tare mă tem că maiestatea voastră

S-ar cam feri de-această fericire.
Politica regală a creat
O fericire nouă ; ea mai are
Destule bogăţii ca s-o plătească.
Şi-n inimi a stîrnit dorinţe noi.
Pe care le-mplineşte această fericire.
Ea bate pe monede adevărul,
Un adevăr ce-i place ei. Şi-aruncă
Orice monedă, alta decît asta.
Dar ce-i destul pentru coroană este
Destul si pentru mine? Poate oare
Iubirea mea frăţească să îndure
Năpăstuirea semenilor mei?
Cum pot să cred că-s fericiţi cînd ei
N-au dreptul să gîndească?... Nu mă puneţi
Pe mine să împart o fericire
Pe care dumneavoastr-aţi hotărît-o.
Nu vreau să răspîndesc moneda asta.
Nu pot să fiu un servitor regesc.

11**E G**
E LE
(bru
sr.)

Atunci eşti protestant.

POSA

(după o clipă de gindire)

Credinţa, sire, Pe
care o aveţi e şi a mea.

(După o pauză.)

Am fost rău înţeles. Chiar mă temeam
Că am să fiu. Vedeţi acuma, sire, Cum
se ridică vălul dc pe taina galităţii. Cine
poate spune pentru mine mai e sfînt un
lucru Dc care nu-mi mai este frică? Sînt
Primejdios fiindc-am cugetat

La mine însumi? Nu sînt, maiestate.
Dorinţele-mi se-nmormînteaz-aici.

(Își duce mîna la piept.)

Ridicola turbare-a înnoirii,
Care nu face decît să sporească
Povara lanţului ce nu-i în stare
Să**-1** sfarme, nu mă-nflăcărează. Vremea
De astăzi pentru idealul meu
Nu-i coaptă încă. Sînt un cetăţean
Al vremurilor care vor veni.
De ce vă tulburaţi? Poate-un tablou
Să vă-nspăimînte? Doar cu o suflare
îl nimiciţi.

REGELE

Şi sînt eu cel dintîi Ce te
cunoaşte sub această latură?

POSA

Sub asta... da!

REGELE

(se ridică, face ciţiva paşi şi se oprește apoi în fața marchizului) (aparte)

Nou cel puţin e
tonul! Da, linguşirea repede se stinge Şi
imitaţia-njoseşte-un om De merit. Totuşi
s-ar putea-ncerca Şi alte mijloace. Şi de
ce nu? Surprinderea adesea izbuteşte.

(Tare.)

Dacă aşa vezi lucrurile — uite,
Eu mă gîndesc să-nfiinţez la curte
O slujbă care pentru-un om de cuget____

POSA

Ce mică şi umilă socotiţi Că-i
demnitatea omenească, sire! Chiar şi-n
ce spune un om liber Vedeţi doar
vicleşugul linguşirii. 13ar cred că ştiu de

ce gindiţi **aşa.** De vină sînt tot oamenii; ***ei singuri*** Şi-**au** lepădat nobleţea şi ei singuri **S**-au scoborît la treapta asta joasă. Fug îngroziţi de nobila fantomă A demnităţii sufletului lor, Se lăfăiesc în josnicia lor Şi lanţurile şi le-mpodobesc **Cu**-nţelepciune laşă şi-apoi spun Că-i o virtute mare să le poarte Cu cuviinţă. Lumea aţi primit-o ***Aşa.*** Şi gloriosul dumneavoastră Părinte a primit-o tot la fel. Cum să aveţi faţă de oameni stimă, Văzîndu-i cît sînt de schimonosiţi?

REGELE E

oarecare adevăr în asta.

POSA

Dar ce păcat! Cînd aţi luat pe om
Din mîna creatorului suprem
Făcînd din el un lucru-al dumneavoastră
Şi cînd v-aţi dat drept dumnezeu acestei
Făpturi nou-zămislite, aţi uitat
Un singur amănunt: că aţi rămas
Şi dumneavoastră om, un om ieşit
Din mîna creatorului suprem.
Aţi suferit şi aţi dorit la fel
Cu orice muritor. Şi aţi avut

Nevoie de iubire. Unui zeu Nu-i poţi aduce însă decît jertfe Şi-n faţa lui doar tremuri şi te rogi. Schimbare jalnică! Nefericită întoarcere pe dos a firii! Dacă Aţi scoborît pe om pîn' ce-a ajuns Un instrument pe care să cîntaţi Aşa cum vreţi, nu mai rămîne nimeni Cu care să vă bucuraţi De vraja cîntecului.

REGELE

(aparte

)

Tot ce spune

Mă mişc-adînc.

POSA

Această jertfă însă

Nimic nu-nseamnă pentru

dumneavoastră. De-aceea chiar şi sînteţi unic Şi singurul de felul dumneavoastră. Cu preţu-acesta sînteţi zeu. Şi groaznic Ar fi dacă ***n-ar** fi* aşa şi dacă Cu preţu-acesta, adică zdrobind Atîtor milioane de oameni fericirea, N-aţi cîştiga şi dacă libertatea Pe care-aţi nimicit-o ar ajunge Pentru a-mplini dorinţa dumneavoastră! Şi-.âcum să plec, vă rog, îngăduiţi-mi. Ceea ce vreau s-arăt mă-nflăcărează. Mi-i inima prea plină şi ispita De-a mi-o deschide c prea tare în faţa singurului om din lume Căruia pot să i-o deschid...

(Contele de Lerma intră şi vorbeşte în şoaptă cu regele. Acesta îi face semn să plece şi rămîne ca mai înainte. I

REGELE ***iese Lermo)***

(către Posa, după ce Urmează!

PQSA ***(după o pauză)*** Ştiu,

sire, cît de preţios... .

REGELE

Aveai
De spus încă ceva. Sfîrşeşte.

POSA

Sire!
Eu vin acum din Flandra şi Brabant. Ce mîndre ţări, bogate şi mănoase! Şi ce popor voinic şi cît de bun! Şi mă gîndeam că trebuie să ai O mare bucurie-atunci cînd eşti Părintele poporului acestuia... In drum am întîlnit grămezi de oase De oameni ce fuseser-arşi pe rug.

(Se opreşte, priveşte drept în ochi pe rege, care caută să-i înfrunte privirea, dar, tulburat, îşi lasă ochii în jos.)

Aveţi dreptate. *Trebuie* să faceţi
Aşa. Dar că *puteţi* să faceţi ceea

Ce vi se pare că-i de trebuinţă
M-a uluit şi m-a cutremurat.
Păcat că-n timp ce zace-n sînge, jertfa
Nu prea e-n stare să înalţe-un cîntec
De slavă jertfitorului! Păcat
Că scriu istoria doar oameni, numai .

Şi nu fiinţe mai înalte... Veacuri Mai
blînde au să vie după veacul Lui Filip;
vor aduce-o-nţelepciune Mai bună.
Fericirea omenirii Va sta lîngă măririle
domneşti. Şi statul nu-şi va irosi copiii
Şi sila însăşi o să fie-umană.

REGELE

Crezi e-au să vie acele blînde veacuri
Dacă m-aş teme-acuma de blestemul
Veacului meu? In Spania, cum vezi,
Hălăduiesc în pace cetăţenii, Şi *pacea*
asta vreau s-o dau eu Flandrei.

POSA

(brusc)

Da, pacea unui cimitir 1 Şi vreţi
Să isprăviţi ce-aţi început? Speraţi
S-opriţi schimbarea ce-n creştinătate
Se-ntîmpl-acuma, primăvara asta
Obştească ce întinereşte lumea?
Vreţi dumneavoastră singur în Europa
S-opriţi şi îndărăt să-mpingeţi roata
Destinului întregii lumi ce merge

Necontenit tot înainte, vreţi
Să-i prindeţi spiţele c-un braţ de om?
Nu veţi putea! Fug mii şi mii din ţară,
Săraci dar bucuroşi. Şi cetăţenii
Pe care-i pierdeţi astfel din pricina credinţei
Sînt cei mai buni. Cu braţele deschise
Primeşte pe fugari Elisabeta
Şi Anglia mai tare înfloreşte
Cu meşteşugurile ţării noastre.
Grenada e pustie, părăsită
De sîrguinţa noilor creştini.

Şi mult se bucurâ-Europa cînd Pe duşman îl vede sîngerînd De rănile ce şi le face singur.

(Regele e mijeai. Posa observă asia şi se apropi de el.)

Vreţi să sădiţi pentru eternitate
Şi moarte semănaţi? Un lucru silnic
Cum este-acesta nu va dăinui
Mai mult decît acela care-1 face.
Tot ce clădiţi, cu nerecunoştinţa
Va fi primit. Aţi înfruntat zadarnic
Natura şi zadarnic aţi jertfit
O mare viaţă de monarh în planuri
De dărîmare. Omul e mai mult
Decît îl socotiţi. El se va smulge
Din lanţurile amorţelii şi
Va cere iarăşi dreptul lui cel sfînt.
Şi numele-o să vi-1 arunce-alături
De-acela al lui Neron şi Busiris.
Şi-mi pare rău... Fiindcă sînteţi bun.

REGELE De

unde ştii acestea toate?

POSA ***(cu***

înflăcărare)

Ştiu!

Da, ştiu. O, daţi-ne-napoi
Ce ne-aţi luat! Lăsaţi, mărinimos
Cum trebuie să fie-un om puternic,
Să curgă fericirea peste lume
Din cornu-mbelşugării dumneavoastră.
Lăsaţi în ţara asta să-nflorească
Şi să dea roade spiritele. Daţi,
0, daţi-ne-napoi ce ne-aţi luat!

Fiţi peste milioane de regi rege 1

(Se apropie cu îndrăzneală de rege şi il priveşte ţintă, cu priviri înflăcărate.)

O, dacă elocventa celor mulţi,
Ce iau prin mine parte la această
Măreaţă clipă, mi-ar însufleţi
Cuvintele şi dacă raza care
V-o văd în ochi s-ar preschimba în
flăcări
Zvîrliţi această îndumnezeire
Ce-i nefirească şi ne nimiceşte.
Fiţi pentru noi un glorios exemplu
De ceea ce-i adevărat şi veşnic.
O, niciodată, niciodată-un om
N-avu prilejul să-ntrebuinţeze
Puteri atît de-mari, dumnezeieşte.
Toţi regii Europei se închină
în faţa Spaniei. E vremea, sire!
Păşiţi în fruntea regilor Europei.
O trăsătură de condei şi lumea
O făuriţi din nou. Daţi libertate
Gîndirii!

(I se aruncă la picioare.) **REGELE**

(uimit, îşi întoarce la început faţa, apoi şi-o în-dreaptă iar spre Posa)

Ce ciudat entuziast! Ridică-
te... Ridică-te...

POSA.

Priviţi
. Natura-n toată măreţia ei! Pe libertate este-nterneiată. Şi ce bogată-i ea prin libertate! El, ziditorul cel atotputernic, Arunc-un vierme într-un strop de rouă Şi chiar în spaţiul mort al putrezirii Dă drumul unei libere voinţe.

Creaţiunea dumneavoastră însă Ce strîmbă e şi ce săracă este! O frunză dacă a foşnit, stăpînul Creştinătăţii tremură de frică. Orice virtute-o contemplaţi cu teamă. El însă, ca să nu neliniştească Fiinţa splendidă a libertăţii, Mai bine lasă-n cosmosul său hoarda Cumplit-a răului dezlănţuită. Artist suprem, pe el nu-**1** vede nimeni; Se-nvăluie modest în legi eterne. Un om

cu spirit liber *pe acestea* Le vede, dar pe dînsul nu, şi-şi spune: „De ce un zeu? Mi-ajunge lumea-n sine. Nici o evlavie nu**-1** proslăveşte Mai bine decît pîngărirea asta A unui spirit liber.

REGELE

Şi ai vrea Să-ncerci să-ntruchipezi acest, model Sublim în oameni din regatul meu?

POSA

Aceasta, sire, numai dumneavoastră Puteţi s-o faceţi. Hărăziţi puterea Regească numai fericirii Popoarelor, puterea asta care Fu pîn-acuma hărăzită numai Splendoarei tronului. Daţi omenirii Nobleţea ei pierdută. Cetăţeanul Să fie iar ce-a fost, adică ţelul Coroanei să nu aibă nici o altă îndatorire decît să respecte în ceilalţi drepturi ca şi ale lui. Cînd omul sie însuşi o să fie Redat şi va şti iar cît preţuieşte

Şi va-nflori pe lume libertatea; Cînd, sire, din regatul dumneavoastră Veţi face cea mai fericită ţară Din lumea-ntreagă, da, atunci veţi fi Dator să cuceriţi întreaga lume.

REGELE ***(după o pauză lungă)*** Ţi-am dat prilej să spui tot ce doreşti. Eu ştiu că într-o minte-aşa cum este A. dumitale, lumea se-oglindeşte Altfel decît în alte minţi; de-aceea Nu te măsor cu norme-obişnuite. Mi-ai spus — şi mie cel dintîi — **tot** ceea Ce ai pe suflet. Cred fiindcă ştiu. Şi pentru c-ai ascuns pînă acum Păreri de-acestea zămislite-n flăcări, Pentru c-ai fost modest şi înţelept, Vreau, tinere, să uit că le-am aflat Şi cum anume le-am aflat. Ridică-te. Am să răspund năvalnicului 1 înăr Nu ca monarh, ci ca un om bătrîn. Vreau asta pentru că aşa doresc, într-o natură bună chiar otrava Se schimbă-n ceva bun. Un lucru însă: Să te fereşti de Inchiziţia mea, Rău mi-ar părea...

POSA

Adevărat?

REGELE ***(tulburai de privirea lui)***

Eu încă
N-am întîlnit un om la fel. Marchize, Te-
nşeli. Crezi despre mine prea mult rău.
Nu vreau să fiu un Neron. Nu, nu vreau
Să fiu un Neron pentru dumneata.

Nu vreau să piară orice fericire Sub
stăpînirea mea. Şi dumneata Poţi să
urmezi în voie să fii om Sub ochii mei...

P

O

SA

(b

ru

sc

)

Şi ceilalţi cetăţeni? O,
nu de mine era vorba, sire! Nu treburile
mele le-apăram. Ce faceţi cu supuşii
dumneavoastră?

REGELE

Fiindcă ştii atît de bine cum
0 să mă judece posteritatea,
Vreau ca să afle de la dumneata
Cum m-am purtat cu oamenii atunci
Cînd în sfîrşit, am întîlnit un om.

POSA

O! cel mai drept din regi să nu ajungă
Cel mai nedrept! In Flandra
dumneavoastr Sînt mii şi mii mai buni
decît sînt eu Şi totuşi — trebuie să spun
acuma — Vedeţi în faţa asta blîndă,
poate, Intîia oară libertatea.

REGELE

(grav şi

domol) Lasă
Aceasta, tinere. Ai să gîndeşti Altminteri cînd ai să-i cunoşti pe oameni Cum îi cunosc. Aş vrea să te mai văd. Cu ce-aş putea să te îndatoresc?

POSA

Lăsaţi-mă cum sînt. Cum m-aţi privi Dacă pe mine-acum m-aţi cumpăra Ca şi pe ceilalţi?

REGELE

Eu mîndria asta N-o sufăr. Eşti cu-ncepere de astăzi In slujba mea. Nici o împotrivire! Va fi aşa cum spun.

(După o pauză.)

Dar ce voiam? Voiam să aflu parcă adevărul... Şi am găsit ceva mai mult... Marchize. Ai tot vorbit de mine ca monarh Dar nu ca om.

(Văzlnd că marchizul e nedumerit.)

Da, da, te înţeleg. Dar dacă sînt nefericit ca tată, Nu pot să fiu ca soţ mai fericit?

POSA

Dacă un fiu plin de speranţă, sire,
Şi dacă o soţie iubitoare
Dau dreptul unui muritor să creadă
Că-i fericit, atunci vă bucuraţi
De amîndouă-accste fericiri.

REGELE

(sumbru)

Nu, nu sînt fericit. Şi niciodată
Nu mi-am dat seama de aceasta cum
îmi dau acum.

(îl priveşte, cu durere pe Pona.)

POSA

Prinţul e bun şi nobil.
Aşa l-am cunoscut întotdeauna.

REGELE

Eu însă l-am mai cunoscut şi altfel. Ce mi-a luat el, nici o coroană Nu este-n stare să înlocuiască: 0 vrednică regină...

POSA

Sire, cine
Are-ndrăzneala ?...

REGELE

Lumea! Calomnia! Eu însumi!... Iată, am aici dovezi Care-i condamnă pe-amîndoi. Mai sînt Şi altele care mă fac să cred îngrozitoare lucruri. Dar, marchize, Chiar una singură mi-i greu s-o cred... Şi cine-o-nvinuieşte?... De-ar fi fost Ea-n stare să se necinstească-atîta, Atunci cu-atît mai mult e de crezut Că Eboli-a rostit o calomnie. Călugărul şi el pe amîndoi Ştiu că-i urăşte. Şi nu mai ştiu oare Că ducele cloceşte răzbunare? Soţia mea-i mai bună decît toţi.

POSA

Şi-apoi, în sufletul femeii, sire, Mai e ceva sublim care se-nalţă Deasupra aparenţei şi deasupra Bîrfelii: e virtutea femeiască.

REGELE

Da, asta spun şi eu. E greu să cazi Atît de jos cum zice-se-a căzut Regina. Nu se rup aşa uşor, Cum ar dori să mă convingă ei, Acele fine lanţuri ale cinstei. Marchize, dumneata-i cunoşti pe oameni. De-un om ca dumneata am dus eu lipsă. Eşti bun, voios, şi îi cunoşti pe oameni. De-aceea te-am ales...

POSA

(uimit şi speriat)

Pe mine, sire?

REGELE

Ai stat în faţa regelui şi n-ai
Cerut nimica pentru dumneata.
Aceasta-i pentru mine-un lucru nou.
Ai să fii drept şi nu Vei fi-nşelat
De patimi. Vezi-1 îndeaproape
Pe fiul meu. Şi inima reginei ■
S-o cercetezi, îţi dau îngăduinţa
De-a sta-ntre patru ochi cu ea de vorbă.
Şi-acum, mă lasă singur.

(Trage clopoţelul.)

POSA

Pot să plec
Măcar cu o speranţă împlinită? Ar fi atunci cea mai frumoasă zi Din viaţa mea.

REGELE

(ii dă mina să i-o sărute)

Nici pentru mine ziua De astăzi nu-i pierdută.

(Marchizul se ridică şi iese. Intră contele de Lerma.)

Cavalerul
La mine va intra oricînd neanunţat.

A C T U L   A L   P A T R U L E A

S C E N A 1

Salon la regina. ***Regina, ducesa de Olivarez, prinţesa de Eboli, contesa Fuentes*** **şi** ***alte doamne***

REGINA

(ridicîndu-se, către ducesa de Olivarez)

Deci cheia nu s-a mai putut găsi... Atunci caseta trebuieşte spartă Şi chiar acum...

(Către Eboli, care se apropie de dinsa şi îi sărută mina.)

Bine-ai venit, prinţesă. Mă bucur că te văd iar sănătoasă... Cam palidă!...

FUENTES ***(cu oarecare răutate)***

E-o febră rea ce-atinge în chip ciudat întotdeauna nervii... Ce zici, prinţesă?

REGINA

Aş fi vrut să vin Ca să te văd, dar ştii că nu se poate...

OLIVAREZ

Prinţesa Eboli n-a prea dus lipsă De musafiri...

REGINA

Cred asta foarte bine... Dar ce ai?
Tremuri.

EBOLI

Nu, nu, maiestate... îngăduiţi-mi, rogu-vă, să plec.

REGINA

Prinţesă, eşti bolnavă, mai bolnavă Decît ai vrea să credem noi că eşti. Chiar statul în picioare te-oboseşte. Contesă, vezi, ajut-o să se-aşeze Pe taburet...

EBOLI

La aer mi-i mai bine.

(Iese.)

REGINA

Contesă, du-te după ea... Desigur Că boala încă n-a trecut...

(Intră un paj şi vorbeşte ceva cu ducesa de Olivarez, care se întoarce apoi către regină.)

OLIVAREZ

Marchizul De Posa, maiestate... A venit Din partea maiestăţii sale regelui.

REGINA

Să intre.

REGINA

(Pajul se duce și deschide lui Posa.)

S C E N A 2

Aceiași, Posa. **Posa pune un genunchi în părnînt în faţa reginei, care îi face semn să se ridice.**

REGINA

Ce porunci dă soţul meu? Pot faţă de ceilalţi?...

POSA

Ce am de spus E numai pentru maiestatea voastră.

(Doamnele pleacă la un semn al reginei.[1]

S C E N A 3

Regina, Posa

REGINA

(mirat

ă)

Nu-mi vine să-mi cred ochilor, marchize. Trimis aici de rege?

Vi se pare Atît de straniu? Mie nu.

REGINA

Atunci
Să ştii că lumea a sărit din loc. Mărturisesc că dumneata şi *el*/ Deodată împreună...

POSA

E puţin
Cam neobişnuit... Se poate... Vremea De astăzi plină-i de ciudate lucruri.

REGINA

REGINA

Cel mai ciudat e-acesta.

POSA

Hai să zicem Că m-am lăsat adus pe calea dreaptă. Că sînt sătul de-a mai juca la curtea Lui Filip pe originalul! Cine Vrea să slujească oamenilor trebuie Să se aşeze-n rînd cu ei. De ce Să se îmgîmfe-n straie de sectar? Să zicem că-i aşa... Ce om pe lume E-atît de fără vanitate-ncît Să nu încerce-a-şi apăra credinţa? Să zicem c-aş umbla s-aşez pe tron Pe cineva de-acelaşi crez cu mine...

REGINA

Nu, nu, marchize, nici în glumă chiar Eu nu te-aş crede-n stare de această

Naivă-nchipuire. Nu eşti omul
Ce-şi pune-n gînd să fac-un lucru care
Nu poate fi-mplinit.

POSA

Dar tocmai asta

E întrebarea...

REGINA

Aş putea cel mult Să cred, marchize — şi asta m-ar mira Din parte-ţi—aş putea cel mult să cred...

POSA

Că sînt cu două feţe. S-ar putea. **REGINA**

Sau, cel puţin, nesincer. Suveranul Nu cred că mi-a trimis prin dumneata Ce ai să-mi spui.

REGINA

POSA

Nu.

REGINA

Crezi că scopul bun înnobilează mijloacele rele? Şi — iartă-mi îndoiala asta — poate Mîndria-ţi nobilă să-ndeplinească Această slujbă? Nu prea pot să cred.

POSA

Nici eu n-aş crede dacă n-ar fi vorba Decît să-nşel pe rege. Nu vreau asta Şi cred că-l voi sluji acum mai bine **Decît** mi-a spus chiar el.

REGINA

Acuma văd

Că ai rămas acelaşi... El ce face? **POSA**

Monarhul?... Chiar acum mă şi răzbun De felul aspru-n care m-aţi privit. Ceea ce eu nu mă grăbesc să spun Nici maiestatea voastră nu prea are De ce să se grăbească s-afle. Totuşi O să aflaţi. Vă roagă suveranul Ca pe ambasadorul Franţei astăzi Să nu-l primiţi. Aceasta mi-i solia. Şi-am împlinit-o.

REGINA

Asta-i tot, marchize, Ce ai din partea lui a-mi spune?

POSA

Asta

Mă-ndreptăţeşte-acum să fiu aici. **REGINA**

Nu vreau să ştiu ceea ce-ar trebui Să fie poate-o taină pentru mine.

Da, maiestate. Trebuie. N-aţi fi Aşa cum sînteţi, dacă m-aş grăbi Despre-anumite lucruri să vorbesc Şi să vă spun că sînt pe-aicea oameni De care-i bine să vă cam feriţi.

REGINA

Cu dumneavoastră însă nu-i nevoie. Primejdia în preajma voastră poate Să se ivească şi să piară iară, Dar nu-i nevoie s-o aflaţi. Aceasta Nu se cuvine să alunge somnul . De aur de pe fruntea unui înger. . De altfel, nu de asta am venit. Don Carlos...

REGINA Cum era cînd l-ai văzut?

POSA

Ca înţeleptu-acela a cărui dragoste De adevăr contemporanii lui I-au socotit-o drept nelegiuire; Şi tot aşa de hotărît să moară Pentru iubirea sa ca şi acela Pentru a lui. Aduc puţine vorbe, în schimb, aicea iată**-1** chiar pe dînsul.

(îi dă o scrisoare.)

REGINA ***(după ce a citit)***

Neapărat vrea să-mi vorbească — zice.
Şi **eu** zic.

REGINA

Dar va fi el fericit Cînd va vedea cu ochii lui că eu Nu-s fericită?

POSA

Nu, dar o să fie Mai hotărît şi mai grăbit la fapte.

REGINA

Cum asta?

REGINA

POSA

Ducele de Alba este Trimis în Flandra.

REGINA Ştiu.

POSA

Şi suveranul Nu poate să-şi ia vorba înapoi. Noi îl cunoaştem. Dar e-adevărat Că prinţul nu mai poate să rămîie Aici şi-acum cu nici un preţ. Şi Flandra Nu trebuie jertfită.

Poţi să-mpiedici

Aceasta?

[1] **POSA**

Da... Se poate. Este-un mijloc Dar e aproape tot atît de rău Ca şi primejdia. Şi-i nebunesc Ca deznădejdea. Nu ştiu însă altul...

REGINA

Şi care este?

POSA

Da, am să vi-1 spun;
Dar numai dumneavoastră, maiestate, i numai de la dumneavoastră Carlos 1 poate-afla fără să-i fie groază;
Căci numele ce-1 poartă e cam aspru...

REGINA

Răscoală...

POSA

Trebuie să nu asculte De rege şi să plece la Bruxelles Pe-ascuns. Flamanzii îl aşteaptă toţi Cu

REGINA

braţele deschise. La chemarea-i, Aleargă toate Ţările de Jos; Şi cauza cea dreaptă se-ntăreşte **Cu** ajutorul unui fiu de rege; Şi tronul Spaniei va tremura

La zăngănitul armelor din Flandra ; Şi ceea ce monarhul la Madrid N-a vrut să-i dea acuma, la Bruxelles O să-i îngăduiască.

REGINA

Ai vorbit Cu dînsul astăzi şi socoti că toate Aceste lucruri s-ar putea?

POSA

» Da, tocmai
Fiindcă am vorbit cu dînsul astăzi.

REGINA ***(după o***

pauză)

Ceea ce-mi spui mă sperie şi totuşi M-atrage. Cred că ai dreptate. Planul E îndrăzneţ şi tocmai pentru asta Cred eu că-mi place. Am să mă gîndesc. Şi prinţul ştie?

POSA

Cred că e mai bine Să-i afle chiar din gura dumneavoastră.

REGINA

De netăgăduit! Ideea-i mare. Atîta doar că prinţu-i tînăr...

Asta
Nu-i rău de loc. El va găsi acolo Pe Egmont[1] şi pe Wilhelm de Orania,[2] Oşteni destoinici şi cu vechi renume, Mult preţuiţi de împăratul Carol,[3] Şi tot atît de înţelepţi la sfat Pe cît sînt de viteji în bătălie.

REGINA

REGINA

(cu vioiciune)

Da. Planul e frumos şi mare. Prinţul II va îndeplini, ştiu bine/Rolul Pe care-1 joacă în Madrid acuma Mă umileşte şi pe mine. Eu Făgăduiesc că Franţa îi va da Tot ajutorul. La fel şi Savoia. Sînt de părerea dumitale; prinţul Va trebui să-nceapă să lucreze. Dar toate-acestea cer mulţi bani.

POSA

Sînt bani.

REGINA

Găsesc şi eu.

1 **Nobil din Ţările de Jos. A trăit tn secolul al XVI-lea şi a luptat pentru eliberarea ţării de sub stăpînirea Spaniei. Ducele de Alba 1-a condamnat la moarte (n.r.)**
2 **Conducătorul luptei de eliberare a Ţărilor de Jos de sub stăpînirea Spaniei. A fost ucis din ordinul lui Filip al II-lea, regele Spaniei (n.r.).**
3 **E vorba de Carol al V-lea (Quintul), rege al Spaniei şi împărat al Germaniei (n.r.).**

POSA

Deci pot să-î dau speranţa
Că va putea să vie să vă vadă?

REGINA

Să mă gîndesc.

POSA

El ar dori să aibă Din partea dumneavoastră un răspuns. I-am spus că nu mă-ntorc cu mîna goală.

(Întinde reginei carnetul său) Doar două rînduri.

REGINA

REGINA ***(după ce***

scrie)

Şi pe dumneata

Cînd te mai văd?

POSA

Cînd vreţi şi cît de des. **REGINA**

Cînd vreau şi cît de des? Dar ce-i, marchize? Cum să-nţeleg această libertate?

POSA

în chipul cel mai simplu cu putinţă. Destul e că vă bucuraţi de ea. Reginei mele asta îi ajunge.

(brusc)

Ce bine mi-ar părea cînd libertatea
Ar izbuti odată să-şi găsească
In Europa adăpostu-acesta
Şi dacă l-ar găsi cu ajutorul
Lui Carlos!... Fii încredinţat, marchize,
Că sînt de partea voastră.

POSA ***(cu***

înflăcărare)

O! ştiam Că am să

fiu aicea înţeles...

(Olivarez apare la uşă)

REGINA

(cu răceală)

Tot ceea ce soseşte de la rege E lege pentru mine. Deci plecaţi Şi-ncredinţaţi-I de-ascultarea mea.

REGINA

(îi face un *semn* ***şi marchizul*** *iese.)*

SCENA 4

O galerie. *Don* ***Carlos,*** *contele de Lerma.*

CARLOS

Aici putem vorbi nestingheriţi. Ce-aveai să-mi spui?

Alteţa voastră are Aici la curte un prieten bun.

CARLOS ***(tresărind)*** Pe care nu-1 ştiam? Ce vrei

să zici?

LERMA

Vă rog să mă iertaţi că am aflat
Mai mult decît se cuvenea să aflu.
Dar cel puţin, alteţă, totul vine
De la un om cu cinste şi credinţă...
Pe scurt, ştiu totul chiar prin mine însumi.

CARLOS De

cine-i vorba?

LERMA De marchizul Posa.

CARLOS

Da, şi?

LERMA

Dacă cumva marchizul ştie Mai multe lucruri despre-alteţa voastră Decît s-ar cuveni, aşa cum mie
Aproape că mi-i teamă...

REGINA

CARLOS

. Cum anume? **LERMA**

A fost la rege.

CARLOS

Da?

LERMA

Vreo două ceasuri De vorbă-n cea mai mare taină.

CARLOS

Şi?

LERMA

De fleacuri negreşit că n-au vorbit. **CARLOS**

Desigur.

LERMA

Numele alteţei voastre L-am auzit cam des.

CARLOS

Nădăjduiesc Că asta nu-i semn rău.

Azi dimineaţă, Chiar în iatacul maiestăţii sale Fu vorba de regina într-un chip Cu totul enigmatic...

CARLOS ***(tulburat, se dă cu un pas înapoi)***

Conte Lerma!

REGINA

LERMA

Şi cînd marchizul a ieşit, monarhul Mi-a poruncit ca de-astăzi înainte Să-1 las neanunţat să intre.

CARLOS

Asta

E mult, într-adevăr!

LERMA

Alteţă, este Ceva ce nu s-a pomenit de cînd Slujesc pe rege.

CARLOS

Mult! Da, foarte mult! Şi... cum... cum a fost vorba de regină?

LERMA

(se dă cu un pas înapoi)

Alteţă, nu! Aceasta-i împotriva îndatoririi mele...

Ce ciudat! îmi spui un lucru şi-altul mi-1 ascunzi.

LERMA •

Pe cel dintîi eram dator să-1 spun Alteţei voastre; de cel de-al doilea Eu sînt răspunzător faţă de rege.

CARLOS Da, ai

dreptate.

LERMA

Pe marchiz îl ştiu Drept om de-onoare.

CARLOS

Deci l-ai cunoscut

REGINA

Aşa cum este.

LERMA

Orişice virtute E fără pată pînă-n clipa cînd O pui la încercare.

CARLOS Uneori
E fără pată chiar şi dup-aceea.

LERMA

Favoarea unui rege nu-i un lucru
Neînsemnat. E-o undiţă de aur
De care multe tari virtuţi s-au prins.

O, da.

LERMA

Şi-adesea-i bine să dezvălui Ceea ce nu se poate-ascunde.

CARLOS

Da,
E bine! Totuşi, după cum ai spus, Ştii că marchizu-i om de-onoare.

LERMA

Dacă
Mai este încă, îndoiala mea
Nu-**1** va strica de loc şi dumneavoastră
Aveţi atunci un îndoit cîştig.

(Vrea să plece.)

CARLOS

(se duce după el şi îi strînge mina)

Un întreit cîştig!... Eşti om de suflet! Am cîştigat acuma un prieten Dar fără să-**1** plătesc cu cel pe care L-aveam şi-**1** am şi-acuma.

REGINA

(Lcrma iese.)

S C E N A 5 ***Carlos.***

Posa **vine pe galerie.**

POSA

Carlos! Carlos!

CARLOS

Cine mă strigă? A, tu eşti! Chiar hine. Mă duc la mănăstire. Vii şi tu. ***(Vrea să iasă.)***

T»r\C A

0 clipă numai.

CARLOS

Să nu fim văzuţi. **POSA**

Nu, nu. Doar două vorbe-ţi spun. Regina

CARLOS

Ai fost la tata?

POSA Da. *El* m-a chemat

CARLOS
(nerăbdător)

De ce?

POSA

Ai să vorbeşti cu dînsa. **CARLOS**

Bine.

Dar regele? Ce vrea?

POSA

El? Mai nimic. A vrut să afle cine sînt. Se poate Să-i fi vorbit de mine vreun prieten, Sau cine ştie... M-a-ndemnat să iau O slujb-aici la curte.

CARLOS

REGINA

N-ai primiţi

POSA

Bine 'nţeles.

CARLOS

Şi cum v-aţi despărţit? **POSA**

Destul de bine.

CARLOS

Aţi vorbit de mine? **POSA**

De tine? Da. în treacăt.

(Scoate carnetul şi îl dă lui Carlos.)

Uite-aici Ceva de la regina. Mîine aflu Cum veţi putea şi unde...

CARLOS

(citește distrat, apoi bagă foaia în buzunar)

Ne-ntîlnim

La stareţ.

POSA

Stai puţin. Ce te grăbeşti? Nu vine nimeni.

CARLOS

(zîmbind silii)

Oare ne-am schimbat Noi rolurile? Azi eşti uimitor De liniştit.

POSA Azi? De ce azi?

CARLOS

REGINA

Regina

Ce-mi scrie?

POSA

Cum? Dar n-ai citit scrisoarea Chiar adineauri?

CARLOS

Eu? Ah, da.

POSA

Dar ce-i?

Ce ai?

CARLOS

(citeşte încă o dată; plin de bucurie)

O, înger! Da, voi fi aşa... Voi fi de tine vrednic. Da. Iubirea Pe-un suflet mare-1 face şi mai mare. Oricum ar fi, mi-ai poruncit, ascult, îmi scrie să mă pregătesc să iau O mare hotărîre. Ce anume? Tu ştii ceva?

Să zicem că aş şti, Dar eşti tu-n stare, Carlos, să asculţi Ce-aş spune?

CARLOS

Te-am jignit. Eram cu gîndul în altă parte. Iartă-mă, Rodrigo.

POSA

Cu gîndu-n altă parte? Pentru ce?

CARLOS

Mai ştiu şi eu? Ascultă, vrei să-mi dai Carnetul mie?

POSA

REGINA

Nu de tot. Ba chiar Venisem să ţi-**1**
cer şi pe al tău.

CARLOS

Pe-al meu? Şi de ce-ţi trebuie?

POSA

Ţi-aş cere
Şi tot ce n-ar fi bine să ajungă
în mîini străine. Şi scrisori şi ciorne
Şi tot ce ai în portofoliu...

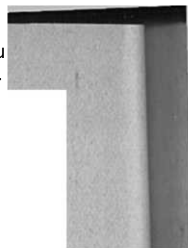
CARLOS

Bine,
Dar pentru ce?

1

POSA

Pentru-orice întîmplare. Nu poţi să ştii. La mine însă nimeni N-o să le caute. Dă-mi portofoliul.

CARLOS

(foarte neliniştit) Dar e ciudat. De ce aşa deodată?...

POSA

Fii liniştit! N-am vrut să spun cu asta Nimica grav. E doar o prevedere. Ştii doar şi tu că paza bună trece Primejdia rea... Nu m-am gîndit de loc, De loc nu m-am gîndit c-ai să te sperii.

CARLOS' ***(ti dă portofoliul)*** Să le păstrezi!

POSA

Cu cea mai mare grijă.

CARLOS ***(privindu-l adînc)*** Rodrigo! Lucru scump ţi-am dat.

POSA

Mai scump A fost tot ce mi-ai dat tu pîn-acum... Mai stăm de vorb-acolo. Plec. Cu bine... ***(Vrea să iasă.)***

CARLOS

(luptîndu-se cu el însuşi; îl strigă)

Mai dă-mi scrisorile o clipă. Una Din ele mi-a trimis-o cînd eram Bolnav de moarte la Alcala. De-atunci o port mereu aici la piept, îmi vine greu să mă despart de ea. Măcar pe asta lasă-mi-o... te rog... Pe celelalte ia-le...

(Scoate scrisoarea şi îi dă portofoliul.)

POSA

Nu-mi prea place Să ţi-o înapoiez. Tocmai pe asta Ţineam s-o am.

CARLOS La

revedere.

(Pleacă încet, la uşă se opreşte o clipă, apoi se întoarce şi îi aduce scrisoarea.)

Iat-o.

(Mîna îi tremură, li dau lacrimile. îl ia pe marchiz de după gîi şi îşi pune capul pe pieptul lui.)

N-ar face asta tata niciodată. Rodrigo, nu-i aşa că el n-ar face-o? ***(Iese în grabă.)***

S C E N A

6 POSA

(uitîndu-se mirat după el) Se poate oare? Nu l-am cunoscut Eu bine? Să nu fi zărit eu încă
în inima-i această cută?
Să n-aibă el încredere în mine?
Nu! Calomnie! Ce-a făcut el oare
Ca să-1 învinuiesc de-o slăbiciune
Ca asta? Săvîrşesc chiar eu greşeala'
De care-1 învinovăţesc... Desigur
Că e uimit şi e firesc să fie
Cînd vede că prietenul lui bun
E-atît de-ascuns cu dînsul. Asta-1 doare.
Şi totuşi, Carlos, nu pot face altfel
Şi sufletul tău bun am să-1 mai chinui.
Monarhul a crezut în omul căruia
I-a-ncredinţat un sfînt secret. Această
încredere recunoştinţă cere.
De ce-aş vorbi? Tăcerea-mi nu ţi-aduce

Nici un ponos. Chiar poate te fereşte.
De ce pe-un om ce doarme să-1 trezeşti
Şi să-i arăţi un nour care-atîrnă
Deasupra lui?... S-alung mai bine norul
Şi cînd te vei trezi va fi senin.

(Iese.)

S C E N A 7

Cabinetul regelui. *Regele* pe un fotoliu; lîngă el *infanta Clara Eugenia.*

REGELE ***(după o***

pauză)

Şi totuşi, nu! E fiica mea... Natura Nu poate-atît de-adevărat să mintă. Ai mei sînt ochii. Şi mă regăsesc în orice trăsătură. Eşti copilul Iubirii mele. Sîngele meu!

(se opreşte brusc)

Cum?
Sîngele meu! Dar nu-i acesta lucrul De care trebuie să-mi fie frică Mai mult? Şi trăsăturile acestea Nu sînt şi ale *lui?*

(A luat în mină medalionul şi se uita acum clnd la el, cînd într-o oglindă din faţa lui. Apoi aruncă medalionul, se ridică brusc şi o împinge pe fetiţă.)

Hai! Pleacă, pleacă 1 Prăpastia aceasta mă înghite.

S C E N A 8

Lerma, regele.

LERMA

în anticamer-a intrat în clipa Aceasta maiestatea sa regina.

REGELE

Acuma chiar?

LERMA Vă roagă s-o primiţi.

REGELE

Acuma? Chiar acuma vrea să vie? La ceasu-acesta neobişnuit? Nu, nu! Nu pot acum să stau de vorbă Cu dînsal...

LERMA

Maiestatea sa regina A şi venit.

(Iese.)

S C E N A 9

Regele, regina, infanta. **Infanta se duce la mamâ-sa, se lipeşte de dînsa Regina se aruncă la picioarele regelui care tulburat, nu scoate o vorbă.**

REGINA

Stăpîne, soţul meu! Sînt nevoită... trebuie să cer... Să cer acuma de la tron dreptate.

REGELE

Dreptate?...

REGINA

Da. La curtea asta sînt Văzută-n chip nedemn. Caseta mea A fost deschisă.

REGELE

Cum?

REGINA

Şi multe lucruri Care erau într-însa — pentru mine De mare preţ — au dispărut.

REGELE

De mare

Preţ pentru tine?

REGINA

Care dac-ar fi Răstălmăcite cu obrăznicie De vreun nepriceput...

Răstălmăcite...
Obrăznicie... Dar ridică-te...

B.E GINA

Nu înainte de-a-mi făgădui Că vei descoperi cu mîna ta Regească pe făptuitor, sau dacă Nu-1 vei putea găsi, să mă desparţi De-o curte-n care hoţul se ascunde.

REGELE Ridică-te, ridică-te... te

rog...

REGINA

(se ridică)

Eu ştiu că-i cineva de rang înalt Findc-aveam acolo diamante Şi perle, preţ de peste-un milion Şi el s-a mulţumit să ia scrisori...

REGELE Pe care

totuşi eu...

REGINA

Vei şti îndată. Erau scrisori şi un medalion De la infant...

REGELE Cum? De la...

Fiul tău.

REGELE

Şi către tine?

REGINA Către

mine, da.

REGELE

De la infant. Şi asta tocmai *mie* îmi spui?

REGINA Şi de ce oare nu ţi-aş

spune?

REGELE Şi cît de

liniştită eşti la faţă!

REGINA

Dar pentru ce te miri? Cred că-ţi aduci
Aminte de scrisorile pe care,
Cu-ngăduinţa celor două curţi,
Don Carlos mi le-a scris la Saint-Germain.
Dacă portretul ce mi **1**-a trimis
Era şi el îngăduit şi dacă
Speranţe prea pripite-1 îndemnară
Să facă pasu-acesta îndrăzneţ
Eu nu cutez să hotărăsc. Dar dacă
A fost din partea lui prea mare grabă
A fost oricum cu totul de iertat.
Pe vremea ceea nu-i trecea prin minte
Că scrie mamei lui...

(Vede tulburarea dc pe faţa regelui.) Ce

ai? Ce este?

INFANTA

(care în vremea asta a găsit pe jos medalionul, s-a jucat cu el şi acum îl aduce reginei)

Ia uite, mamă, ce portret frumos! **REGINA**

E-al meu...

(Recunoaşte medalionul şi rămîne încremenită. Regele şi cu ea se uită lung unul la altul. După o lungă pauză.)

Cu-asemenea mijloace, sire, Să-ţi pui soţia la-ncercare este într-adevăr regesc şi nobil. Totuşi, Mi-aş mai îngădui o întrebare.

REGELE

Eu trebuie să-ntreb.

REGINA

Vreau cel puţin Ca să nu sufere-un nevinovat... Şi dacă tîlhăria asta S-a săvîrşit chiar la porunca ta...

REGELE

Da.

REGINA

Nu mai învinovăţesc pe nimeni Şi nici nu plîng pe nimeni — nu, pe nimeni Decît pe tine, că nu ţi-ai găsit Soţia demnă de-altfel de mijloace.

Cunosc eu felu-acesta de-a vorbi, A doua oară însă nu mă-nşeală Aşa cum m-a-nşelat în Aranjuez. Acum cunosc mai bine pe regina Curată ca un înger care-atunci Se apăra cu-atîta demnitate.

REGINA Ce

vrei să spui?

REGELE

Pe scurt şi fără-nconjur: E-adevărat, e-adevărat şi-acuma Că n-ai vorbit atunci cu nimeni? Chiar Cu nimeni?

REGINA Cu don Carlos am

vorbit.

REGELE

Aşa? Atunci e clar. Ce cutezanţă! Şi ce jignire a onoarei mele!

REGINA

Onoare? Dacă-i vorba de onoare, Mă tem că era una-n joc, mai mare Decît aceea care mi-a adus-o Castilia ca dar de nuntă.

REGELE

De ce-ai tăgăduit?

P "

REGINA

Fiindcă eu Nu sînt obişnuită ca, de faţă Cu toţi curtenii, să fiu întrebată Aşa cum e-ntrebat un vinovat La judecată. Eu spun adevărul Cînd mi se cere-n cbip respectuos Şi blînd. Dar oare în Aranjuez Aşa m-aţi întrebat atuncea, sire? Sau poate nobilimea de la curte Alcătuieşte-un tribunal la care Reginele-s chemate să răspundă De fapta lor? Eu am primit să stau De vorbă cu don Carlos. Mă rugase Stăruitor. Şi am făcut aceasta Fiindc-aşa am vrut, fiindcă eu Nu vreau să las o datină obştească Să judece cu străşnicie lucruri
Pe care le socot deplin curate_____________
Şi despre-acestea toate nu v-am spus Fiindcă n-aveam poftă să vorbesc Cu maiestatea voastră despre ele De faţă cu slujitorimea curţii.

REGELE

Vorbeşti cu multă îndrăzneală, doamnă!

REGINA

Şi mai era o pricină, şi-anume Că-n inima părintelui său, Carlos Cu greu găseşte-acea dreptate care I se cuvine.

REGELE Cum? I se

cuvine?

REGINA

Ja, sire. Eu — şi n-am de ce s-ascund — Pun mare preţ pe dînsul şi**-1** iubesc Ca pe o rudă scumpă, ca pe-un om Odinioară socotit drept vrednic Să poarte-un nume care pentru mine Era mai potrivit. Nu m-am putut Obişnui cu gîndul că el mie De-aceea tocmai trebuie să-mi fie Mult mai străin decît oricare om, Fiindcă în trecut mi-a fost mai drag Decît oricare altul. Dar dacă poate Politica să-nnoade după plac Şi să-ntărească legături, nu poate La fel de lesne să le şi sfărîme... Eu nu vreau să urăsc pe-un om pe care Mi se impune să**-1** urăsc. Pe scurt, — Fiindcă sînt silită să vorbesc — Vreau să-mi aleg eu singură ce-mi place..

REGELE

Elisabeta! M-ai văzut în clipe De slăbiciune. Asta-ţi dă curaj. Te-ncrezi într-o atotputernicie Pe care-adeseori ţi-ai încercat-o Asupra mea. Să bagi de seamă totuşi Că ceea ce mă poate-nduioşa Mă poate şi înfuria cumplit.

REGINA Dar

ce-am făcut?

REGELE

(o ia de mînă)

Dacă-i aşa — şi cred Că este-aşa — şi dacă greutatea

22-1

Cumplită a învinuirii care
Apas-asupră-ţi mai sporeşte-acum
Abia c-un suflu numai... şi dacă-s îuşoLat,

(li lasâ mina)

Eu totuşi slăbiciunea asta
îmi voi învinge-o — pot şi vreau — şi-atunci
Va fi, Elisabeta, vai de tine
Şi vai de mine______

REGINA

REGINA

Spune-mi ce-am făcut!

REGELE

Şi-atunci chiar sînge ar putea să curgă! **REGINA**

Cum? Pîn-acolo am ajuns? O, doamne! **REGELE**

Pe mine însumi nu mă mai cunosc. Nu-mi pasă nici de lege, nici de datini, Nu-mi pasă nici de vocile naturii, Nici de tratate între naţiuni...

REGINA

Ce mult te plîng eu, sire!

REGELE

(ieşindu-şi din sărite)

Să mă plîngi? Nu-mi trebui' mila unei ţiitoare!

INFANTA (se *lipeşte speriată de mamă-sa)* Nu plînge, mamă, regele e rău!...

(Regele smulge pe fetiţă de Ungă regină.)

REGINA

(cu blîndeţe şi demnitate, cu tremur in glas)

Copila asta trebuie s-o apăr De-asemenea batjocuri. Să mergem, fiica mea ***(O ia în braţe.)***

Şi dacă regele nu mai doreşte Să te cunoască, voi chema atunci De dincolo de Pirinei prieteni Ca să-ntărească drepturile noastre. ***(Vrea să plece.)***

RE

G

REGINA

ELE ***(jignit)***

Regină!

REGINA

Nu mai pot... Nu... E prea mult! ***(Vrea să ajungă la uşă şi cade în prag cu fetiţa.)***

REGELE ***(aleargă spre ea)***

0, doamne, ce-i?

INFANTA ***(speriată)***

Vai! Mama s-a lovit! Şi-i curge sînge...

(Se repede afară.)

(speriat, vrea să ridice pe regină)

Ce-ntîmplare! Sînge ! De ce mă pedepseşti aşa de crud? Ridică-te şi vină-ţi iar în fire! Să nu ne vadă cineva aşa! Ridică-te... E groaznic... Toată curtea Să vadă un asemenea spectacol? Ridică-te, te rog.

REGINA

(Ea se scoală; regele o sprijină.)

S C E N A 10

Aceiaşi. Alba, Domingo* intră speriaţi, urmaţi de *citeva doamne.

REGELE

Duce-ţi-o pe regină La ea-n odaie. Nu se simte bine.

(Regina iese cu doamnele. Alba şi Domingo se apropie.)

ALBA

Regina-i plînsă şi pe faţa ei E sînge...

REGELE

Şi se miră de aceasta Chiar demonii care m-au îndemnat?

ALBA ŞI DOMINGO

Cum? Noi?

Şi care cu bîrfeala lor Au izbutit mînia să-mi stîmească. Dar nu să mă convingă.

ALBA

Noi am spus

Tot ce-am ştiut.

REGELE

Vă mulţumească iadul 1 îmi pare rău de ce-am făcut. ***Aşa*** Vorbeşte oare-un cuget vinovat?

TOSA

(afară)

REGINA

Pot să vorbesc cu regele?

S C E N A

11 ***Aceiaşi,***

Posa,

fi£iţjr£iixCj

(tresărind la vocea aceasta face cîţiva paşi în întîmpinarca lui Posa)

El estel
Bine-ai venit, marchize! Şi-acum, Duce de Alba, nu mai am nevoie De dumneata. Te poţi retrage.

(Alba şi Domingo se uită miraţi unul la altul şi pleacă.)

S C E N A 12

Regele,

Posa. **POSA**

Sire,
Pentr-un bătrîn ce-n douăzeci de lupte S-a înfruntat cu moartea-n apărarea Coroanei şi a maiestăţii voastre, Crud lucru-i să se vadă-ndepărtat în chipu-acesta.

REGELE

E frumos din parte-ţi Să spui aşa, dar nu pot face altfel. Ce-ai fost în două ceasuri pentru mine El n-a putut să fie-o viaţă-ntreagă. Nu vreau ca să-mi ascund bunăvoinţa. Vreau ca pecetea-ncrederii regeşti Să strălucească-n văzul tuturora Pe fruntea-ţi; omul care mi-i prieten Să fie pizmuit!

POSA

Chiar şi atunci Cînd numai singur vălu-obscurităţii L-ar face vrednic de-acest nume?

REGINA

REGELE

Spune,

Ce mi-ai adus?

POSA

Cînd am trecut prin sală Am auzit tot lucruri neplăcute

Şi chiar de necrezut... Am auzit
De-un schimb de vorbe aprige... de sînge...
Se zice că regina...

REGELE

Vii de-acolo?

POSA

M-aş îngrozi să ştiu că zvonu-acesta E-adevărat, că maiestăţii voastre I s-a-ntîmplat ceva... Eu am făcut Descoperiri de seamă care schimbă Cu totul lucrurile...

REGELE

Care-anume?

POSA

Aici am portofoliul lui don Carlos. Sînt cîteva hîrtii care-au s-aducă Lumină, cred eu...

(Dă regelui portofoliul.)

REGELE */., „HX ;*
„ /
**.....*„<.)*

Iată o scrisoare De la-mpăratul, tatăl meu... Se poate? Eu nu-mi aduc aminte s-o fi văzut vreodată.

REGINA

(O citește, o pune deoparte, apoi trece la celelalte hîrtii.)

Un plan de fortăreaţă... Cugetări Din Tacit... Asta ce-i? Un scris pe care Parcă-1 cunosc... E de la o femeie... ***(Citeşte cu atenţie, cînd tare, cînd încet.)***

„Deschizi cu cheia asta... E în fundul Pavilionului reginei..." Cum? „Aici iubirea va rosti în voie... Sfiosul... O frumoasă răsplătire..." Trădare diavolească! Ştiu acuma! Ea este. Şi e scrisul ei.

POSA

E scrisul Reginei? Nu se poate...

REGELE

Al prinţesei De Eboli...

POSA

Atunci e-adevărat Ce mi-a spus pajul Henâres deunăzi, Cel ce-a adus scrisoarea şi cu cheia...

REGELE ***(îl ia de mînă foarte tulburat)***

Marchize, am căzut în mîini cumplitei Femeia asta... Trebuie să-ţi spun... Femeia asta a deschis caseta Reginei... Ea mi-a spus... Şi cine ştie Ce parte-o fi avînd aici Domingo 1 Am fost în chip nememic înşelat.

POSA

Atunci s-ar mai putea...

Mi-i tare teamă Că faţă de soţia mea, marchize, Am fost nedrept...

POSA

REGINA

Şi dacă-ntre regină Şi prinţ vreo înţelegere-o fi fost, Atunci a fost în chip neîndoielnic Cu totul de alt soi, decît aceea De care sînt acum învinuiţi. Pot spune că dorinţa lui don Carlos Să plece-n Flandra a-ncolţit în mintea Reginei.

REGELE Asta

am crezut şi cu.

POSA

Regina are-ambiţie... Aş spune Mai mult: ea este foarte supărată Că mîndrele-i speranţe-s înşelate, Că nu ia parte la domnie. Prinţul Cu-nflăcăratele-i porniri nutreşte Cu noi speranţe marile ei planuri. Iar cît priveşte inima reginei, Mă îndoiesc că ar putea iubi...

REGELE

Eu nu mă tem de planurile ei Politice.

POSA

Să fie ea iubită? Să aibă prinţul gînduri şi mai rele?

E de văzut. Cred că-i nevoie aici De-o priveghere mai amănunţită.

REGELE

Răspunzi de dînsul.

POSA

(după o clipă de gîndire)

Maiestate, dacă Mă credeţi bun de-o treabă cum e asta, Atunci vă rog să mi-o lăsaţi întreagă Pe mîna mea — şi fără îngrădire.

REGELE

Aşa va fi.

POSA

REGINA

Nu vreau să am pe nimeni, Oricine-ar fi şi oricum l-ar chema, Să-mi fie, chipurile, de-ajutor Şi-n fapt să stingherească tot ce fac.

REGELE

Nu va fi nimeni, îţi făgăduiesc, îmi eşti prieten şi îţi mulţumesc De tot ce mi-ai adus... ***(Către Lerma, care a intrat la aceste ultime cuvinte.)***

Cum îi mai este Reginei?

LERMA

E slăbită încă, sire. ***(Se uită bănuitor la Posa şi iese.)***

(după o pauză)

Mai e nevoie de o prevedere. Mă tem ca prinţul să nu afle. Are Prieteni buni şi, poate, legături Cu răsculaţii. S-ar putea să ia Vreo hotărîre deznădăjduită. De-aceea ar fi bine de pe-acum Să luăm măsuri ca să întîmpinăm Aceasta prin mijloace foarte repezi.

REGELE

E foarte drept ce spui. Dar cum?... **POSA**

Să-mi daţi Un ordin de-arestare; şi în clipa Primejdiei mă voi sluji de el.

(Văzînd că regele stă la gînduri.) Dar ordinul va fi secret de stat Şi numai eu îl voi cunoaşte.

REGELE ***(se duce la masă şi scrie ordinul)***

Ţara E-n joc... Primejdia cea mare cere Mijloace neobişnuite... Iată-1. Nu trebuie, marchize, dumitale Să-ţi spun să fii mai cruţător.

REGINA

POSA

(primind

ordinul)

Eu, sire,
Mă voi sluji de ordinul acesta Doar cînd va fi
neapărat nevoie.

CARLOS

• **REGELE** ***(punîndu-i mîna pe umăr)***

Şi-acuma du-te! Pleacă, dragul meu, Ş-aduci iar sufletului meu odihnă Ş i somnul nopţilor să mi-1 dai iarăşi. ***(Ies amîndoi, fiecare pe altă uşă.)***

S C E N A

13 O galerie

***Carlos* intră cu un aer preocupat. *Contele de Lerma* il intîmpină.**

CARLOS Pe

dumneata te căutam.

LERMA

Şi eu

Pe dumneavoastră.

CARLOS

E adevărat? 0, spune-mi,

pentru dumnezeu!

Dar ea?

LERMA CARLOS

C-a ridicat asupra ei pumnalul, C-au scos-o de acolo- nsîngerată... 0, pentru dumnezeu, răspunde 1 Spune! Ce trebuie să cred? E-adevărat?

LERMA

A leşinat şi s-a zgîriat puţin. Atîta tot.

Atîta? Nu e nici o Primejdie? Pe-onoarea dumitale?

LERMA

Primejdie pentru regină nu e,
Dar este pentru dumneavoastră-alteţă!

CARLOS

Nu-i pentru ea? Slăvit să fie cerul! Cumplite zvonuri am tot auzit: Că regele e mînios pe mamă Şi pe copil şi că ar fi aflat 0 foarte însemnată taină.

LERMA

Asta
E foarte-adevărat.

CARLOS

Adevărat?

LERMA

Eu v-am adus o veste azi, alteţă, Pe care n-aţi luat-o-n seamă. Poate Veţi folosi mai bine vestea care V-o dau acum.

CARLOS

Da. Ce?

LERMA

De nu mă-nşel Aveaţi un portofoliu de catifea Albastră tighelit cu aur.

CARLOS
(mirat)

Da,
Aveam. Ei, şi?

LERMA

Pe o faţ-a lui era, Tivit cu perle, un medalion.

CARLOS

Da, da.

LERMA

Cînd adineauri, fără veste, La rege am intrat, mi s-a părut C-avea în mînă portofoliu-acela... Era acolo şi marchizul Posa...

CARLOS ***(după o scurtă pauză, cu putere)*** Nu, nu-i adevărat!

LERMA ***(jignit)*** Atunci eu mint.

CARLOS
(privindu-i lung)

Da, minţi.

CARLOS

LERMA Vă iert ce-
ați spus.

CARLOS

(se plimbă agitat încoace și încolo, apoi se oprește în jala lui)

Ce ţi-a făcut? Ce ţi-au făcut aceste legături
Nevinovate, de te năpusteşti Cu-o grabă infernală să le rupi?

LERMA

Respect durerea care vă îndeamnă Să fiţi nedrept.

CARLOS

O, Doamne, Doamne! Doamne!
Păzeşte-mă de bănuieli!

LERMA

Mi-aduc Aminte şi de vorbele pe care Le-a spus monarhul chiar cînd am intrat: „îmi eşti prieten şi îţi mulţumesc De tot ce mi-ai adus."

CARLOS

O, taci!

LERMA

Se spune
Că ducele de Alba a căzut, Că prinţului Ruy Gomez i s-a luat Sigiliul, care, zice-se, s-a dat Marchizului de Posa.

CARLOS

(pierdut în gînduri)

Mie însă
Nimica nu mi-a spus. De ce?

LERMA

Curtenii
îl socotesc chiar de pe-acum ministru Şi favorit al regelui.

CARLOS

I-am fost
Drag, foarte drag. Mai scump i-am fost decît

Chiar inima lui însăşi. Ştiu aceasta;
Mii de dovezi mi-au arătat-o, mii.
Şi-acuma milioanele de oameni
Şi ţara să nu-i fie lui mai scumpă
Decît un singur om? Prea marc-a fost
Inima lui pentr-un prieten; pentru
Iubirea lui, prea mică fericirea
Lui Carlos. Văd acum că m-a jertfit
Virtuţii lui. De ce să-l dojenesc?
Da, l-am pierdut, pierdut pe totdeauna.

(Se dă deoparte și își acoperă fața.)

LERMA

(după o pauză) Ce-aş putea face pentru dumneavoastră, Alteţă?

CARLOS

(fără să-l privească) Să te duci la rege Şi să mă vinzi. Eu n-am nimic de dat.

LERMA

Vreţi s-aşteptaţi ce**-;0** să se mai întîmple? **CARLOS**

(sprijinindu-se de o coloană, cu ochii ţintă în gol) Da! l-am pierdut şi singur sînt pe lume.

LERMA

(apropiindu-se de el, cu compătimire) Gîndiţi-vă cum aţi putea scăpa.

CARLOS

Cum aş putea scăpa!... Ce om de treabă!

LERMA

Şi nu mai este oare cineva
La care-acum să vă gîndiţi cu grijă?

CARLOS

O, doamne! Ai dreptate... Da... Regina... Şi tocmai lui i-am dat scrisoarea-aceea... Pe care nu voiam s-o dau şi-am dat-o... ***(Umblă încoace și încolo, frîngîndu-și mîinile.)*** Dar ce-i de vină ea? Măcar pe dînsa Putea s-o cruţe! Spune, Lerma, nu? ***(Repede și holărît.)***

Da, trebuie neapărat s-o văd, Să-i dau de veste... Lerma, dragă Lerma, Pe cine să trimit? Mai am eu oare

Pe cineva?... O, slavă ţie, doamne! Mai am înc-un prieten! Şi pe-acesta Nu-1 pierd.

, ***(Iese repede.)***

LERMA ***(după dînsul)*** Alteţă, unde vreţi să mergeţi? ***(Iese.)***

S C E N A 14

Odaie la regina. ***Regina, Alba, Domingo.***

ALBA

Ne-ngăduiţi o clipă, maiestate?

Ce este?

DOMINGO

Grija sinceră, pe care Noi o purtăm persoanei prea ilustre A maiestăţii voastre, nu ne lasă Să stăm nepăsători la o-ntîmplare Care v-ameninţă cu mari primejdii.

ALBA

Vestindu-vă din vreme, noi în grabă Vrem să zădărnicim o uneltire Urzită împotriva dumneavoastră.

DOMINGO

Venim ca să vă punem la picioare Serviciile noastre, zelul nostru.

REGINA

(privindu-i mirată)

Cucernice părinte şi dumneavoastră, duce, Mărturisesc că mă uimiţi adînc... N-am fost obişnuită cu acest Devotament din partea lui Domingo Şi-a ducelui de Alba. Ştiu prea bine Cum trebuie să**-1** preţuiesc. îmi spuneţi De-o uneltire împotriva mea. Nu pot să aflu cine?...

ALBA

Vă rugăm Să vă feriţi, regină, de marchizul De Posa, care pentru suveran învîrte treburi tainice.

Mă bucur Că regele-a ales atît de bine. Marchizul mi s-a spus de mult că este Un om de treabă şi un mare om. Bunăvoinţa regelui n-a fost Mai bine hărăzită niciodată.

DOMINGO Mai bine hărăzită? Nu prea credem.

ALEA

De mult se ştie cam cc fel de slujbă îndeplineşte omu- acesta.

REGINA

, Cum? Ce vreţi să spuneţi?

DOMINGO

Nu vă amintiţi Cam cîtă vreme-i de cînd n-aţi deschis Caseta dumneavoastră?

REGINA Cum?

DOMINGO

Lipseşte Din ea ceva? Vreun giuvaer de preţ?

Cum asta? Ce-mi lipseşte ştie bine întreaga curte... Şi marchizul Posa? Ce legătură poate-avea marchizul...

ALBA

0 strînsă legătură, maiestate. Fiindcă lui don Carlos îi lipsesc Şi lui hîrtii de preţ ce s-au aflat în mîna regelui azi dimineaţă, Pe cînd avea marchizu-audienţă Secretă.

REGINA ***(după o clipă de gindire)*** Doamne! Ce ciudat! Găsesc Deodată un duşman acolo unde Nici nu m-aş fi gîndit, şi doi prieteni La care niciodată n-am visat...

(Uitîndu-se cu alenţie la iei doi.)

Fiindcă-ntr-adevăr, mărturisesc, Eram să pun pe seama dumneavoastră Un rău serviciu ce mi-a fost făcut Pe lîngă rege... dar pe care tocmai Voiam să-1 iert...

ALBA

Pe seama noastră?

REGINA

Da

DOMINGO Pe

seama noastră, duce!

REGINA ***(mereu cu ochii ţintă la ei)***

Cît mă bucur Cînd văd că m-am grăbit şi pot acum Să-mi schimb părerea. Tocmai mă gîndeam Să**-1** rog pe suveran să-mi spună cine M-a-nvinuit. Cu-atît mai bine-acuma! Iau martor deci pe ducele de Alba!

ALBA

Pe mine? Chiar pe mine?

REGINA

De ce nu?

DOMINGO

De faceţi asta veţi zădărnici Serviciile care pe-ascuns Vi le-am putea aduce.

REGINA

Pe ascuns? ***(Mîndră şi gravă.)*** Eu aş dori să ştiu, duce de Alba, Ce-anume lucruri poate să vorbească Cu dumneata regina sau, părinte, Cu dumneata, ce lucruri despre care N-ar trebui să afle soţul ei. Sînt vinovată sau nevinovată?

DOMINGO

Ce întrebare!

ALBA

Dar dacă n-ar fi Monarhu-atît de drept... sau cel puţin Dacă n-ar fi acum...

Aş aştepta Pîn' ce-ar fi
iarăşi drept... Şi fericit E cel ce poate numai să cîştige
Cînd împărţeşte regele dreptate. ***(Le face o reverenţă şi pleacă. Ies şi ei pe altă uşă.)***

S C E N A 15

Odaie la prinţesa de Eboli. ***Prinţesa de Eboli.***
Imediat după aceea, ***Carlos.***

EBOLI

Să fie-adcvărată vestea asta
De care-acum vuieşte toată curtea?

CARLOS

(intrînd)

Prinţesă, nu te speria! Voi fi Cuminte ca şi
un copil.

EBOLI

Alteţă,

Mă mir că...

CARLOS Tot mai eşti jignită,

spune?

EBOLI

Alteţă!

CARLOS Spune, tot mai esti jignită?

EBOLI

Nu înţeleg... Cum? Ai uitat? Ce cauţi Aici la mine?

CARLOS ***(o ia de mină)***

Poţi urî mereu? 0
dragoste jignită niciodată Nu iartă?

EBOLI ***(trăgindu-şi mina) .*** Ce-mi

aduci aminte-alteţă?

CARLOS

Iţi amintesc de bunătatea ta,

CARLOS

De nerecunoştinţa mea. Ahl ştiu
Că te-am jignit adînc; şi inima
Ţi-am sfîşiat-o; ochii tăi de înger
Ţi i-am făcut să plîngă... Vai şi-acuma
Mă vezi aici din nou... Dar n-am venit
Să-ţi spun că-mi pare rău de ce-am făcut.

EBOLI 0,

lasă-mă, alteţă...

CARLOS

Am venit
Fiindcă eşti atît de bună. Am încredere în sufletul tău blînd. Eu alt prieten nu mai am pe lume Decît pe tine.
Te-ai purtat cîndva Frumos cu mine... N-ai să mă urăşti
Mereu şi-aj gă te-mpaci cu mine...

EBOLI ***(inlorcîndu-şi faţa)***

Taci!

Nu mai vorbi, te rog, nu mai vorbi. **CARLOS**

Aş vrea acuma să-ţi aduc aminte
De vremurile-acelea fericite;
Şi de iubirea ta să-ţi amintesc,
Da, de iubirea ta faţă de care
Eu m-am purtat ca un nememic. Adu-ţi
Aminte tot ce-am fost eu pentru tine
Şi tot ce visul tău vedea în mine!
0 dată, înc-o dată să mă vezi
Aşa cum mă vedeai atunci
Şi-acestei umbre să-i aduci drept jerfă
Ceea ce mie jertfă niciodată
N-ai să-mi mai poţi aduce!

EBOLI

Carlos 1

Ce nemilos te joci cu mine!

CARLOS

Fii

Mai bună decît sînt de obicei
Femeile şi uit-orice jignire
Şi fă ce pîn-acum nici o femeie
N-a mai făcut şi nici nu va mai face.
îţi cer un lucru nemaiauzit...
Cad în genunchi şi-ţi cer... să faci aşa
Ca să vorbesc o clipă cu regina...

(1 se aruncă la picioare.)

S C E N A 16

***Aceiași, Posa* se repede înăuntru urmat de *doi ofițeri* din garda regală.**

POSA

(gîfîind, repezindu-se între ei) Ce-a spus? Să nu cumva să-1 crezi!

CARLOS *(încă în genunchi, cu voce tare)*

Pe tot
Ce-i sfînt în lume...

POSA

(întrerupîndu-l cu putere)

E nebun! Nebun! Nu-1
asculta! Nu-1 asculta!

CARLOS

(acelaşi joc)

E vorba
De viaţă şi de moarte! Du-mă, du-mă La dînsa.

POSA

(smulgînd-o pe prinţesă de Ungă el)

Te omor dacă-1 asculţi! ***(Către un ofiţer.)***

Conte de Cordoba! Priveşte-aici: în numele monarhului,

(îi arată ordinul de arestare a lui Carlos)

Don Carlos E prizonierul
dumitale.

CARLOS

(Carlos se ridică parcă lovit de trăsnet. Prinţesa scoale un strigăt de spaimă şi vrea să fugă. Ofiţerii privesc uimiţi. Pauză lungă. Posa tremură şi işi stăpîneşte cu greu tulburarea.)

Vă rog, alteţă, spada dumneavoastră... Prinţesă, staţi aici...

(Ofiţerului.)

Iar dumneata Să bagi **de** seamă ca alteţa sa Să nu vorbească un cuvînt cu nimeni. Cu nimeni! Dacă nu, răspunzi cu capul!

(Mai vorbeşte ceva în şoaptă cu ofiţerul, apoi se întoarce către celălalt.)

Eu chiar acum mă duc la suveran Să-i dau despre acestea toate seamă.

(Lui Carlos.) Şi dumneavoastră-am să vă dau, alteţă, **Deci** aşteptaţi-mă. Vin peste un ceas.

(Carlos se lasă dus fără să pară că ştie ce se petrece cu el. Numai cînd trece pe lingă Posa îi aruncă o privire stinsă. Posa îşi acoperă faţa. Prinţesa vrea încă o dată să fugă. Marchizul o apucă de braţ.)

S C E N A

17 ***Eboli,***

Posa.

EBOL1

O, lasă-mă, te rog, să plec de-aici. **POSA**

(aducînd-o în faţa scenei; cu gravitate înfricoşă-toare)

Nefericito, ce ţi-a spus?

EBOLI

Nimic,

Nimic... 0, lasă-mă, te rog... Nimic... **POSA**

(o ţine cu forţa; şi mai graf)

Să-mi spui tot ce-ai aflat. Nu poţi să scap Ce-ai auzit n-ai să mai spui la nimeni Pe lumea asta...

EBOLI

(speriată)

Doamne! Dar ce vrei Cu mine?
Vrei să mă omori?

POSA ***(scoţînd jin pumnal)***

Da, vreau;

Hai, spune repede.

EBOLI

Să mă omori? Pe mine? Ce-am făcut?

POSA

(punind vlrful pumnalului pe pieptul ei şi ridiclnd privirile spre cer)

Mai este vreme.
Otrava încă n-a ajuns pe buze. Sfărîm urcioru-nveninat şi totul E cum a fost... De o parte e destinul întregii ţări, de altă parte-i viaţa Unei femei.

(Stă la îndoială.)

(Câzlndu-i la picioare şi privindu-l în faţă.) De ce tot şovăi? Haide! Nu cer iertare. Nu. Am meritat Să mor şi vreau să mor.

POSA

(îşi lasă mina în jos; după o clipă dc gîndire)

Ar fi mişelnic Şi barbar... Nu!
Mai este înc-un mijloc. ***(Aruncă pumnalul şi iese repede. Prinţesa iese şi ea în fugă pe altă uşă.)***

S C E N A 18

Odaie la regină. ***Regina, contesa Fuenles.***

REGINA

Ce-i larma asta în palat? Contesă, Azi orice zgomot mănspăimîntă. Vezi Ce este.

(Fuentes iese. Intră prinţesa Eboli.)

S C E N A 19

Regina, Eboli.

EBOLI

(palidă, cu sufletul la gură, se aruncă la picioarele reginei)

Maiestate! Ajutor!
E arestat!

REGINA

Cum? Cine?

EROLI

Adineauri
L-a arestat marchizul de Posa din porunca Monarhului.

REGINA

Pe cine?

EBOLI

Pe don Carlos.

REGINA

Ştii ce vorbeşti?

EBOLI Acuma chiar l-au dus.

REGINA Şi cine

spui că l-ar fi arestat?

EBOLI

Marchizul Posa.

REGINA

Slavă ţie, doamne! E foarte bine
că l-a arestat marchizul.

EBOLI

Atît de liniştită spuneţi asta, Atît de rece, maiestate! Doamne! Nu ştiţi, nu ştiţi...

De ee-a fost arestat? Desigur, vreo greşeală... Cu o fire Atît de pătimaşă cum e-a lui, E-un lucru chiar foarte firesc.

EBOLI

Nu! Nu! Eu ştiu mai bine ce-i... Vai, maiestate, Ce faptă nebunească! Pentru dînsul Nici o scăpare nu-i. Va trebui Să moară!

REGINA

Cum? Să moară?

EBOLI

Da. Şi eu Sînt ucigaşa lui.

REGINA E-o nebunie Ce spui!

EBOLI

Cînd mă gîndesc... din ce pricină Va trebui să moară... O, dac-aş fi ştiut Că lucrurile au s-ajung-aici!

REGINA

(luînd-o de mînă)

Prinţesă, vino-ţi mai întîi în fire,
Să poţi vorbi mai liniştit
Şi nu cu-asemenea imagini care
îmi înfioară sufletul, să-mi spui Ce ştii şi ce s-a întîmplat...

EBOLI

O, nu! Nu mai vorbiţi atît de blînd cu mine Şi cu această sfîntă bunătate **Ce**-mi arde inima ca focul iadului. Nu-s vrednică privirea-mi pîngărită S-o-nalţ spre nimbul maiestăţii voastre! Călcaţi-o în picioare pe nemernica

CARLOS

Ce-n faţ-acum vi se tîrăşte, plină De groaznice mustrări şi de ruşine.

REGINA

Nenorocito, dar ce vrei să-mi spui? **EBOLI**

O, înger de lumină! Sfîntă! Bună! Nu ştiţi, nu ştiţi ce demon aţi ţinut în preajma voastră şi l-aţi ocrotit. Dar veţi afla acuma! Eu sînt hoţul Ce v-a furat...

REGINA

Cum? Tu?

EBOLI

Şi eu am dat

Monarhului scrisorile...

REGINA

Cum? Tu?

EBOLI

Şi-am îndrăznit să vă-nvinovăţesc.

Cum ai putut?

EROLI

Iubirea... răzbunarea... Iubeam pe prinţ şi vă uram...

REGINA

De-aceea ai făcut tot ce-ai făcut Fiindcă îl iubeai?

EROLI

Fiindc-atunci Cînd i-am mărturisit iubirea mea, Nu mi-a luat-o-n seamă.

REGINA

(după o

pauză)

Da, acum Am înţeles.

Ridică-te. Te iert Fiindcă l-ai iubit. Am şi uitat.

(îi întinde mîna ca s-o ridice.)

EBOLI

Nu! Nu! Mai am ceva de spus, mai groaznic Decît orice.

REGINA Dar ce

mai este oare?

Vorbeşte!

EBOLI

Regele... Ademenirea... Văd că întoarceţi capul... Vă citesc Pe faţ-osînda mea... Nelegiuirea

De care vă-nvinovăţeam, eu însămi Am săvîrşit-o.

(Se aruncă cu faţa la pămint. Regina pleacă. Pauză lungă. Intră ducesa de Olivarez şi o găseşte pe prinţesă în aceeaşi stare. Se apropie de ca. La zgomotul paşilor ei, prinţesa se ridică şi e uimită cînd vede că regina a plecat.)

S C E N A 20

Eboli, Olivarez.

EBOLI

Doamne! A plecat! Deci totul s-a sfîrşit.

OLIVAREZ ***(apropiindu-se de ea)***

Prinţesă Eboli...

EBOLI

Da, ştiu de cc-ai venit, ducesă_____________
Regina te trimite ca să-mi spui Sentinţa... Haide, repede...

OLIVAREZ

Am ordin De la regină să vă iau şi crucea Şi cheile.

EBOLI

(îşi scoate de la gît o cruce de aur şi i-o dă)

Dar n-aş putea s-o văd Măcar o dată încă pe regină Şi mîna să-i sărut?...

OLIVAREZ

CARLOS

în mănăstirea Sfînta Măria, vei afla, prinţesă, Ce ţi s-a hotărît.

EBOLI

(izbucnind în plîns)

Şi pe regină N-am s-o mai văd de loc?

OLIVAREZ

(o îmbrăţişează, intorcîndu-şi faţa)

Rămîi cu binel

(Iese repede. Prinţesa o urmează pînă la uşa cabinetului reginei, care se închide în faţa ei. Rămîne cîteva clipe la uşă, în genunchi, nemişcată, apoi se ridică şi pleacă repede, acoperindu-şi faţa.)

SCENA 21

Regina, Posa.

REGINA

Ahl în sfîrşit, marchize, ai venit!

POSA

(palid, cu faţa răvăşită, cu glas tremurător, cu un ton adînc, solemn, pe care îl păstrează de-a lungul acestei scene)

Nu-i nimeni în odăile de-alături?

REGINA Nu-i

nimeni. Dar ce este?

(Uitindu-se mai atent la el şi dîndu-se înapoi uimită.)

Eşti schimbat La faţă... Ce s-a întîmplat?... Mă sperii, Marchize! Eşti mai galben ca un mort...

POSA

Ştiţi, fără îndoială..*

REGINA

Că don Carlos E arestat... De dumneata, se zice... E-adevărat? Voiam să aflu asta Chiar de la dumneata.

POSA

E-adevărat.

REGINA Şi

dumneata l-ai arestat?

POSA

Da, eu.

REGINA

(uitîndu-se nedumerită la el)

Respect ce faci chiar cînd nu te-nţeleg. De data asta însă eu mă tem, Cu inima-mi sperioasă de femeie, Că joci un joc cutezător.

în care

Eu am pierdut.

REGINA O,

doamne!

POSA

Fiţi pe pace. De el să n-aveţi grijă. Am pierdut Eu singur numai.

REGINA

Cum anume? Spune! POSA

O, cine m-a-ndemnat să pun pe-o carte
Nesigură tot ce-am avut? Să joc,
Semeţ şi plin de-ncredere, cu cerul?
Şi cine oare s-ar încumeta
Să mînuiască greaua cîrmă
A întîmplării fără ca să aibă
Atotştiinţa? O, e drept aşa!...
Dar ce să mai vorbesc de mine însumi?
Această clipă este preţioasă
Ca viaţa unui om. Şi cine ştie
Dacă nu cade chiar acum din mîna
Judecătorului cel mare stropul
Din urm-al vieţii mele?

REGINA

Ce solemn Vorbeşti!
Nu înţeleg ce vrei să spui Dar mă-nfior...

El a scăpat. Uşor Sau greu — totuna-i. A scăpat, dar numai Pe ziua de-astăzi. Nu mai are vreme Prea multă să aştepte. Chiar la noapte Va trebui să plece din Madrid.

REGINA La

noapte chiar?

POSA

Am pregătit eu totul. La mănăstirea unde şi-a găsit Prietenia noastră adăpost, Aşteaptă caii gata de plecare, în poliţe, aici, e tot ce am; Ce mai lipseşte puneţi dumneavoastră. Aş mai avea să-i spun atîtea lucruri Pe care-ar trebui să le cunoască Dar, poate, nu e vreme să vorbesc Cu dînsul despre toate. Dumneavoastră îl veţi vedea chiar astăzi, şi de-aceea Vă spun...

REGINA

Marchize, dacă vrei ca iarăşi Să-mi capăt liniştea, atunci vorbeşte Mai limpede şi lasă toate-aceste Enigme înfricoşătoare...' Spune Ce s-a-ntîmplat...

POSA

Mai am să fac o gravă
Mărturisire şi-am s-o fac. Mi-a fost 0 mare fericire hărăzită. Mi-a fost un fiu de rege foarte drag

■Ml

i dîndu-i inima 'am pus în ea
ntreaga lume. Şi-am plăsmuit Un paradis în sufletul lui Carlos, Un paradis al omenirii-ntregiI Erau frumoase visurile mele! Dar i-a plăcut, se vede, providenţei Să nu mă lase să-mplinesc ce-am vrut, Să-mi ia menirea care mi-o dăduse. Curînd el o să-1 piardă pe Rodrigo. Prietenul va trece-acum iubitei Tot ce mai este de făcut. Aici, Aici... aici pe-altaru-acesta sfînt, în inima reginei sale, pun Tot ce-am avut mai scump şi tot ce-i las. Ca să găseasc-atunci cînd n-oi mai fi. ***(Întoarce capul, cu lacrimi în ochi.)***

REGINA

Aşa vorbeşte-un om care-o să moară. Nădăjduiesc că numai tulburarea Te face să vorbeşti aşa... Sau poate Vrei să-nţeleg şi altceva...

POSA

(cu ton mai ferm)

Să-i spuneţi Lui
Carlos să-şi aduc-aminte. De jurămîntul nostru de-altădată Pe-o sfîntă nafură-mpărţită-n două. Eu jurămîntul mi-aro ţinut. I-am fost Pînă la moarte credincios. Acum E rîndul lui să-şi ţină jurămîntul.

REGINA

Pînă la moarte?

POSA Să îndeplinească, Vă rog să-i spuneţi visul îndrăzneţ Al statului cel nou ce l-a creat Prietenia noastră. La clădirea Aceasta el să pună-ntîia piatră. Şi să nu-i pese dacă izbuteşte Sau cade copleşit. Să pună mîna Şi să lucreze. După ce vor trece Cîteva veacuri, providenţa iarăşi Va aşeza pe-un tron un fiu de rege Asemenea cu el, şi-i va aprinde In inimă acelaşi foc. Să-i spuneţi Să-şi amintească mai tîrziu, cucernic, De visurile lui din tinereţe Şi să nu-şi lase inima, această Dumnezeiască floare, să i-o roadă Ucigătorul vierme-al

raţiunii Şi să nu-şi piardă minţile atunci cînd înţelepciunea pulberii, măruntă, Huleşte inspiraţia cerească. I-am spus demult...

REGINA

Dar pentru ce, marchize? Ce-nseamnă toate-acestea?

POSA

Să-i mai spuneţi Că reazem fericirea omenirii De sufletul său mare, şi-i cer asta Stăruitor, acum, pe pragul morţii, Fiindcă am tot dreptul să i-o cer. Aş fi avut puterea să împrăştii Zori nouă peste toate-aceste ţări. Monarhu-avea încredere în mine. Spunea că-s fiul său. Ii port sigiliul. Şi Alba nu mai este.

(Uilîndu-se cu atenţie la regină.)

De ce plîngeţi? O, nobil suflet 1 Ştiu, aceste lacrimi De bucurie sînt. Acuma însă S-a isprăvit, s-a isprăvit. Ori Carlos, Ori eu. Cumplit de iute trebuia Să se aleagă într-un fel sau altul Fără zăbavă. Unul dintre noi Era pierdut. Şi-acela, maiestate, Vreau să fiu eu... mai bine să fie eu. Mai mult nu mă-ntrebaţi.

REGINA

Acum de-abia, Acum de-abia încep să te-nţeleg. Nefericitule, o, ce-ai făcut?

POSA

Am dat un ceas sau două de amurg
Ca să salvez o clară zi de vară.
îl părăsesc pe rege. Ce pot fi
Eu pentru rege? Pe pămîntu-acesta
Uscat, nu va mai înflori nici unul
Din trandafirii mei. Acuma soarta
Europei este-n marele-mi prieten.
Şi Spania o las în mîna lui.
Ea deocamdată sîngerează-n mîna
Lui Filip. Dar păcat ar fi de Carlos,
Păcat de mine, dacă am ales
Cumva mai răul Nu, nu! Cunosc pe Carlos.
N-o să se-ntîmple niciodată asta!
Şi drept chezaş vă am pe dumneavoastră,
Regină!

(După o pauză.)

Am văzut cum a-ncolţit Iubirea asta. Am văzut cum prinde,

în inima-i, cea mai nefericită Dintre iubiri vînjoase rădăcini. Puteam pe vremea-aceea s-o înfrunt. N-am înfruntat-o. Am nutrit această Iubire care mie nu-mi părea Primejdioasă. Lumea poate altfel Să judece, dar mie rău nu-mi pare; Şi inima mea nu mă-nvinuieşte. Văd viaţă unde lumea vede moarte, în focu-acesta fără de speranţă Eu am văzut lucind de mult speranţa. Am vrut să-1 duc către desăvîrşire, Spre frumuseţi supreme să-1 înalţ. Dar pentru asta n-am găsit în oameni Nici o imagine, nici un cuvînt în limbă; şi atunci l-am îndreptat Spre ţelu-acesta şi m-am străduit Să-i tălmăcesc iubirea lui, lui însuşi.

REGINA

Atît de plin ţi-i sufletul, marchize, De-amicul dumitale-ncît pe mine Uitatu-m-ai de tot. Cum? M-ai crezut Pînă-ntr-atîta de puţin femeie, încît ai vrut să faci din mine-un înger De pază pentru el şi-ai vrut drept armă Să-i dai virtutea? Dar tu nu te-ai gîndit Ce greu e pentru inimile noastre Să pună dragostei astfel de nume?

POSA

E greu pentru-orişice femei-afară De una singură şi eu pe-aceea Jur şi-n aceea cred. Ori vi-i ruşine De cea mai nobilă dintre dorinţe: De-a insufla eroice avînturi?

Ce-i pasă regelui că un tablou Pe care-1 are în Escurial Insuflă pictorului care-l vede Dorinţa nemuririi? Armonia Ce doarme-n coardele lăutei este A surdului ce-a cumpărat lăuta? A cumpărat doar dreptul ca s-o sfarme Dar nu şi meşteşugul ca să scoată Dintr-însa sunete şi să le-adune în cîntece frumoase. Adevărul E pentru înţelepţi şi frumuseţea E pentru-o inimă ce simte. Sînt Făcute una pentru alta. Nici o Prejudecată nu mă poate-opri Să cred că este-aşa. Făgăduiţi-mi Că-**1** veţi iubi mereu şi nu veţi fi De nici o teamă şi de nici un fals Avînt eroic îndemnată Iubirea asta s-o tăgăduiţi. Statornic să-1 iubiţi şi-ntotdeauna. Făgăduiţi-mi asta, maiestate. Vreţi să-mi făgăduiţi?

REGINA

Făgăduiesc
Că inima-mi va fi judecătorul Etern şi
unic al iubirii mele.

POSA

Acuma pot în linişte să mor. Am isprăvit tot ce mi-am pus în gînd. ***(Se înclină gi vrea să plece.)***

REGINA ***(urmărindu-l cu privirea)*** Cum?
Pleci, marchize, fără să-mi spui daca Ne mai vedem şi cînd?...

(revenind şi întorcînd ochii în altă parte)

Da, negreşit!
Ne mai vedem.

REGINA

Te-am înţeles prea bine... Şi totuşi...
spune-mi... pentru ce-ai făcut Tot ce-ai făcut?

POSA Ori el, ori

eu.

REGINA

Nu! Nul Te-ai
aruncat în fapta asta care Ţi s-a părut sublimă... Te cunosc, Nu, nu tăgădui. De multă vreme' Rîvneai s-o săvîrşeşti. Chiar mii de inimi Dacă s-ar rupe, nu! puţin îţi pasă! Numai mîndria să ţi-o mulţumeşti 1 De-abia acum te înţeleg. îţi place Să te admire lumea.

POSA

(uimit, în sine)

Nu! La asta Nu m-aş fi
aşteptat...

REGINA ***(după***

o pauză)

Marchize, spune,
Scăpare nu mai este?

POSA

Nu.

REGINA

Nici una?

Gîndeşte-te. Nu-i chiar nici o scăpare? Nici cu ajutorul meu nu este?

POSA

Nici chiar cu ajutorul dumneavoastră. **REGINA**

Nu mă cunoşti destul de hine încă. Sînt curajoasă.

POSA REGINA

Ştiu.

Nici o scăpare? **POSA**

Nici una.

REGINA

(acoperindu-şi faţa)

Pleacă! Nu mai preţuiesc Pe lume-acum nici un bărbat.

POSA

(adînc mişcat, aruncindu-i-se la picioare)

Regină!

O, doamne! Viaţa totuşi e frumoasă.

(Se ridică şi pleacă în fugă. Begina intră ln odaia ei.)

Anticamera regelui. *DuceU ie Alba* şi *Domingo* se plimbă încoace şi încolo, in tăcere, şi fiecare în altă parte. *Contele de L,ernu* iese din cabinetul regelui. După aceea, intra *ion Ramon de Tazis,* ministrul poştelor.

LERMA

Marchizul încă n-a venit?

ALBA

Nu încă.

(Lerma '••rea să se întoarcă în cabinetul regelui.)

TAXIS

(intrînd repede)

Vă rog să m-anunţaţi la rege, conte De Lerma.

LERMA Suveranul nu primeşte

Pe nimeni.

TAXIS

Spuneţi-i neapărat Că trebuie îndată să-i vorbesc. Ceva de foarte mare-nsemnătate, Privind pe însuşi maiestatea sa. Vă rog nu-ntîrziaţi.

(Lerma intră la rege.)

ALBA

(ducîndu-se la Taais)

Iubite Tajţis, Obişnuieşte-te să ai răbdare. Nu poţi vorbi cu regele.

TAXIS De

ce?

ALBA

Ca să vorbeşti ai fi avut nevoie Să capeţi
prea înalta învoire A. cavalerului de Posa,
care îi ţine închişi pe tată şi pe fiu.

TAXIS

Cum? Posa? Posa-i cel care mi-a dat Scrisoarea asta.

ALBA O

scrisoare?

TAXIS

Da.
Ca s-o trimit în grabă la Bruxelles.

ALBA ***(cu atenţia trezită)***

Cum? La Bruxelles?

TAXIS

Şi-acuma vreau s-o dau în
mîna suveranului.

ALBA

Bruxelles 1
Auzi, părinte, la Bruxelles!

(apropiindu-se)

E foarte
Suspect.

T I VI? JlilAlO

Mi-a dat-o foarte tulburat Spunîndu-mi să
am grijă...

DOMINGO

Tulburat?

ALBA

Şi către cine-i scrisă?

TAXIS

Către prinţul
De-Orania.

ALBA

Cum? Wilhelm de Orania? Părinte, asta e
trădare!

DOMINGO

Da,
Ce poate altceva să fie? Da, Scrisoarea asta trebuie-
nmînată, în toată graba, regelui. E-o cinste S-arăţi
această străşnicie, Taxis, în slujba regelui 1

TAXIS

Eu mi-am făcut
Doar datoria.

ALBA Bine ai

făcut.

LERMA ***(ieşind de la rege, către Taxis)*** Intraţi la maiestatea sa.

(Taxis intră.)

Marchizul

Tot n-a venit?

DOMINGO îl caută dar nu e
Pe nicăieri.

ALBA

Ciudate lucruri. Prinţul E prizonier de stat
şi suveranul Nu ştie încă pentru ce.

DOMINGO

Marchizul Nici n-a venit să
spună ce-a făcut?

ALBA

Şi suveranul cum a primit ştirea?

LERMA

N-a spus nici un cuvînt.

(Zgomot în cabinet.)

ALBA

Dar ce se-aud

Tăceţi, vă rog, o clipă.

TAXIS ***(ieşind din***

cabinet)

Conte Lerma! ***(Intră***

amîndoi la rege.)

ALBA

(lui Domingo)

Dar ce-o fi oare?

DOMINGO

Ce speriat era t Scrisoarea, poate? Duce, nu presimt Nimica bun.

ALBA

Pe Lerma 1-a chemat... Şi ştie doar că noi sîntem aici!

DOMINGO

Eu cred că vremea noastră a trecut. **ALBA**

Sînt oare eu cel care-aici vedea Cum larg i se deschide orice uşă? Schimbat e totu-n preajma mea, străin..

DOMINGO

(care s-a dus la uşa cabinetului şi trage cu

urechea) Sst! Parc-aud ceva.

ALBA ***(după***

o clipă)

Tăcere-adîncă. S-aude cum

răsuflă.

DOMINGO

Uşa dublă
[năbuş-orice sunet.

ALBA

Vezi! Vine cineva.

DOMINGO

(plecînd de la uşă)

Pluteşte o nelinişte în aer.
Eu cred că-n clipa asta se întîmplâ
Ceva hotărîtor şi însemnat.

S C E N A 23

Aceiaşi.* Intră *prinţul de Parma, ducii de Feria* şi *Medina Sidonia* împreună cu *alţi granzi.

PARMA

Putem vorbi cu regele?

ALBA Nu.

PARMA

Nu?
Dar cine e la suveran?

FERIA

Marchizul De Posa fără
îndoială?

ALBA

Tocmai
Pe dînsul îl aşteaptă.

PARMA

Chiar acum Sosim din
Saragosa. Tot Madridul E-nspăimîntat. E deci adevărat?

DOMINGO Da, din nefericire.

FERIA

Cum? Marchizul

L-a arestat?

ALBA Aşa **e,** da.

PARMA

De ce?

Ce s-a-ntîmplat?

ALBA

De ce? Nu ştie asta Decît monarhul şi marchizul Posa.

Şi fără ca să cheme Adunarea Regatului?

FERIA

Vai celui care-a fost Părtaş la siluirea legii ţării.

ALBA

Vai lui! 0 spun şi eu!

MEDINA SIDONIA Şi eu. ..

CEILALŢI NOBILI

Şi noi!

ALBA

Cu mine cine vine-acum la rege? Vreau în genunchi să-i cad...

LERMA

(ieşind în fugă din cabinet)

Duce de Alba!

DOMINGO

A! în sfîrşitl Slăvit să fie domnul! ***(Alba se repede înăuntru.)***

LERMA

(cu sufletul la gură, foarte emoţionat)

Şi cînd marchizul va veni, **să**-i spuneţ **Că** suveranul **e** cu cineva Şi-1 va chema...

DOMINGO

(lui Lerma, în timp ce ceilalţi se strîng, curioşi, tn jurul lui)

Dar ce se-ntimplă, conte? Eşti galben ca un mort!

LERMA ***(dînd să plece)***

Ce groaznic lucru!

PARMA ŞI FERIA Ce-anume? Ce e?

MEDINA SIDONIA

Regele ce face?

DOMINGO

Dar ce e groaznic?

LERMA

Regele a plîns.

DOMINGO A. plîns monarhul I

TOŢI

(cu uimire)

Regele a plîns I

(Se aude clopoţelul tn cabinet. Lerma intră la rege.)

(după el, vrlnd să-l reţie) **O vorbă, conte! Spune... A plecat! Sîntem cu toţii înlemniţi de spaimă.**

S C E N A 24

Prinţesa de Eboli, Feria, Medina Sidonia, Partna, Domingo* şi *ceilalţi granzi.

EBOLI

***(intrtnd repede, foarte tulburată)* Vreau să vorbesc cu suveranul.**

(lui Feria)

Duce,

. .... y.- ..... , ~v

FERIA

Acum nu poate Sâ vă primească. Treburi însemnate. Nu are voie nimenea să intre.

EBOLI

Semnează, poate, groaznica sentinţă? A fost minţit. Am să-i aduc dovezi C-a fost minţit.

DOMINGO *(făctndu-i semn, cu înţeles)*

Prinţesă Eboli!

EBOLI *(îndreptîndu-se spre el)* A, eşti aici, părinte? Foarte bine. Ai să-ntăreşti ce spun. ***(Il ia de mină şi vrea să intre cu el în cabinet.)***

Eu? Ce vorbeşti,

Prinţesă?

FERIA

Regele nu poate-acum S-asculte ce-o să spuneţi.

EBOLI

CARLOS

E nevoie Neapărat s-asculte. Adevărul O să**-1** asculte! Adevărul, chiar De-ar fi el zeu de zece ori!

DOMINGO

Nu! Nu!

Puteţi să pierdeţi totul. Staţi aici! **EBOLI**

Să tremuri tu, dacă pofteşti, în faţa Mîniei idolului tău! Eu n-am Nimic pe lumea asta de pierdut! *

(Vrea să intre în cabinet, dar uşa se deschide şi apare ducele de Alba.)

ALBA

(Ochii îi strălucesc. E triumfător. Se duce la Domingo şi îl îmbrăţişează.)

Părinte, spune să slujească-n toate Bisericile cîte un tedeum. Izbînda e a noastră!

DOMINGO

Da? A noastră

ALBA

(lui Domingo şi granzilor)

Şi-acum, duceţi-vâ la suveran Cu toţii. Veţi mai auzi de mine.

POSA

ACTUL AL CINCILEA

SCENA 1

O odaie în palatul regal, despărţită printr-o uşa de fier cu gratii de o curte în care se plimbă santinele. *Carlos* stă la o masă cu capul pe braţ, ca şi cum ar dormi. în fundul odăii, *cîţiva ofiţeri* care sînt închişi cu el. *Marchizul de Posa* intră fără să-1 vadă Carlos şi spune în şoaptă cîteva vorbe ofiţerilor care ies imediat. Posa se apropie de Carlos şi îl priveşte cîteva clipe tăcut şi cu mîhnire. în sfîrşit, face o mişcare care îl trezeşte pe Carlos din amorţire.

CARLOS

(se ridică, vede pe Posa şi tresare speriat; apoi se uită la dînsul cu ochi mari şi îşi trece mîna peste frunte ca şi cum ar vrea să-şi aducă aminte de ceva)

POSA

Carlos, eu sînt.

CARLOS

(dîndu-i mîna)

Vii să mă vezil Ce bine! Asta-i
frumos din parte-ţi.

M-am gindit
Că ai nevoie de un prieten.

CARLOS

Da?
Adevărat? Chiar te-ai gîndit aşa? Mă bucur, o l mă bucur foarte multl Ştiam, ştiam că-mi eşti mereu prieten.

POSA

Şi-s vrednic să crezi asta despre mine. **CARLOS**

Da, negreşit. Noi ne-nţelegem bine i-acuma chiar! îmi place că-i aşa. ngăduinţa şi blîndeţea asta Şed bine unor inimi mari cum sîntem Şi tu şi eu. Şi dacă din dorinţi Vreuna mi-o fi fost nesocotită De ce acuma mi-ai tăgădui Şi cele care sînt cuminţi? Virtutea E aspră dar nu-i crudă niciodată, Nici inumană... Cred că greu ţi-a fost! 0 , ştiu că inima ta milostivă A sîngerat în timp ce-şi pregătea De moarte jertfa.

POSA

Cum? Ce vrei să spui?

CARLOS

Vei isprăvi acum ceea ce eu Am vrut şi n-am putut. Vei dărui Spaniolilor acele vremi de aur Pe care ei zadarnic de la mine

Le-au aşteptat. Cu mine s-a sfîrşit, Pe totdeauna s-a sfîrşit. Şi tu Ai presimţit aceasta. Şi cumplita-ţi Dragoste a rupt atît de timpuriu, Năprasnic, floarea spiritului meu. Eu pentru marile-ţi nădejdi sînt mort. Destinul tău sau poate întîmplarea Te-au dus la rege. Şi l-ai cucerit Cu preţul tainei mele. Pentru mine Scăpare nu mai este. Poate însă Mai este pentru Spania. 0, nu! Nu-i nimeni vinovat aici decît Nebuna mea orbire. Pînă astăzi Eu n-am văzut că tu eşti tot atît De mare, pe cît eşti de iubitor.

POSA

Nu! Asta-ntr-adevăr nu bănuisem! Nu bănuisem că mărinimia Unui prieten ar putea să fie Mai iscusită decît

POSA

înţeleaptă Mea prevedere. Şi clădirea mea Se năruie fiindcă am uitat De sufletul tău.

CARLOS

ı*j,* ue**-ai 11 putuL,** De-ai fi putut măcar pe ea s-o cruţi De soarta asta, ţi-aş fi mulţumit Din fundul inimii! Cum? **Nu** era De-ajuns că sufăr eu? Mai trebuia Să sufere şi ea?... Şi-acum, destul! Nu vreau să te acopăr de mustrări. Ce-ţi pasă ţie de-o regină? Eşti îndrăgostit de ea? Virtutea ta Cea aspră are timp să ia în seamă

a grijă a iubirii mele? **m** tost, nedrept cu tine. Să mă ierţi!

POSA

Acuma eşti nedrept. Nu însă pentru Mustrarea asta. Dac-aş merita-o, Aş merita orice mustrări. Şi-atunci Eu n-aş mai sta în faţa ta cum stau.

(îşi scoate portofoliul.)

Aicea iată cîteva scrisori Din cele date
mie spre păstrare. Ţi le înapoiez.

CARLOS

fuitîndu-se mirat cînd la scrisori, cînd la Posa)

Cum?

POSA

Ţi le dau
Fiindcă-n mîna ta vor fi acum Mai sigure
decît în mîna mea.

CARLOS

Ce-i asta? Regele nu le-a citit? Cum? Nici nu le-a văzut măcar?

POSA

Ce-anume

Să fi văzut? *Scrisorile acestea?*

CARLOS

Atunci, nu i le-ai arătat pe toate?
Dar cine-ţi spune că i-am arătat Vreuna?

CARLOS ***(foarte mirat)*** Cum se poate? Mie

Lerma...

POSA

A! el ţi-a spus? Acuma înţeleg! Cum să prevăd şi asta? Lerma deci? Şi el e-un om ce nu ştie să mintă. E-adevărat, aşa e: celelalte Scrisori se aflâ-n mîna regelui,

CARLOS ***(se uită lung la el, uimit)***

Atunci, de ce sînt eu aici?

POSA

Din prevedere, Dacâ-ţi mai vine-n gînd cumva să spui Prinţesei Eboli ce ai pe suflet.

CARLOS

(ca trezit din vis)

Ab! în sfîrşit am înţeles. Acuma E totul limpede...

POSA ***(ductndu-se la***

uşă)

Dar cine vine?

S C E N A a

Alba, aceiaşi.

ALBA

(intră, se apropie de Carlos şi stă tot timpul cu spatele la Posa)

POSA

Alteţă, sînteţi liber. Suveranul Prin mine vă trimite-această veste. ***(Carlos se uită mirat la marchiz. Toţi tac.)***

Şi totodată mă socot, alteţă, Prea fericit că eu sînt cel dintîi...

CARLOS

(se uită cu atenţie la ceilalţi doi; după o pauză, către duce)

Sînt arestat, pe urmă iar sînt liber Şi nu ştiu pentru ce.

ALBA

Dintr-o greşeală La care, după cîte ştiu, monarhul A fost ademenit de-un mincinos.

CARLOS

Eu din porunca regelui mă aflu Aici, aşa e?

ALBA

Dar dintr-o greşeala **A** maiestăţii sale.

Rău îmi pare, într-adevăr; dar dacă suveranul A săvîrşit greşeala, se cuvine Tot el să vie-n carne şi în oase Ca să îndrepte iarăşi ce-a greşit.

(Caută cu ochii privirea lui Posa şi are o atitudine minară faţă de duce.)

Se zice-aici că-s fiul lui don Filip.
Bîrfeala, curiozitatea stau
Cu ochii aţintiţi asupra mea.
Nu vreau să par cumva că datoresc
Milostivirii maiestăţii sale
Ceea ce regele-i dator să facă.
Sînt gata, de-altfel, să mă-nfăţişez
La judecata Marii Adunări.
Din mîna dumneavoastră nu iau spada.

ALBA

Această dreaptă cerere monarhul O va îndeplini fără-ndoială, Dacă, alteţa voastră, îmi daţi voie Să vă conduc la dînsul.

CARLOS

Stau aici Pînă mă scoate de la închisoare Sau suveranul sau Madridul său. Răspunsu-acesta-ndată să i-1 duceţi!

(Alba iese. Mai este văzut cîteva clipe in curte unde dă cîteva ordine.)

S C E N

A 3

Carlos,

Posa.

CARLOS

(după ce ducele a ieşit, plin de mirare şi curiozitate, către Posa)

Ce-nseamnă asta? Nu-nţeleg nimic. Nu eşti ministru?

POSA

Vezi şi tu: am fost.

(Se duce spre el, emoţionat.)

0, Carlos! totul merge de minune. Am izbutit! Am izbutit! Slăvit Să fie cel-de-sus că mi-a dat sprijin Să izbutesc!

CARLOS

Să izbuteşti? Ce-anume? Nu pot pricepe...

POSA

(lulndu-l de mină)

Carlos, ai scăpat! Eşti liber, ai scăpat; iar eu...

POSA

(Se oprește

brusc.)

CARLOS

Iar tu?

POSA

Iar eu... te strîng la piept... şi am acum
întîia oară dreptul să te strîng,
Fiindcă mi l-am dobîndit plătindu-1
Cu tot, cu tot ce am mai scump. 0, Carlos,
Ce dulce şi ce mare-i clipa asta î Sînt
mulţumit de mine însumi.

CARLOS

Cum te-ai schimbat la faţă dintr-o dată 1 Eu nu te-am mai văzut aşa. Ce mîndru Se-nalţă pieptul tău! Şi ochii tăi Sînt plini de strălucire.

POSA

Şi acum Noi trebuie să ne luăm adio. Nu-ţi fie teamă. Fii bărbat. Orice Ai auzi, făgăduieşte-mi, Carlos, Că n-ai să-mi copleşeşti cu o durere Nevrednică de nişte inimi mari Această despărţire. Carlos, tu Mă părăseşti acum pe multă vreme, Nebunii spun pe veşnicie.

(Carlos își trage mîna, se uită fir. la el si nu răspunde.)

Fii tare, Carlos. Eu mi-am pus în tine Speranţe mari şi nu m-am dat în lături Să-ndur cu tine ceasu-acela groaznic Ce se numeşte cel din urmă. Carlos, Mărturisesc că eu m-am bucurat De ceasu-acesta. Să şedem aici. Sînt ostenit.

(Se apropie de Carlos, care stă mereu nemişcat** şt **mut şi care se aşază maşinal.)

De ce-ai căzut pe gînduri Şi nu-mi răspunzi? Atunci, să-ţi spun, pe scurt. A doua zi după-ntîlnirea noastră Din urmă, de la mănăstire, am fost

Chemat de rege. Ce-a ieşit de-aici
Ştii, astfel cum întreg Madridul ştie.
Dar tu nu ştii că taina ta a fost
Descoperită şi că în caseta
Reginei s-au găsit nişte scrisori
Primejdioase pentru tine,
Nu ştii că eu aceste lucruri toate
Din gura regelui le-am auzit
Şi că am fost chiar confidentul lui.

(Se opreşte brusc, aşteptînd răspunsul lui Carlos. Acesta tace.)

Da, Carlos! Chiar cu gura mea mi-am rupt Credinţa către tine şi-am condus Eu însumi uneltirea în vederea Pieirii tale. Faptele vorbeau Cu totul împotrivă-ţi. Nu puteam Să te mai apăr. Prea tîrziu era. Nu-mi rămînea decît să iau asupră-mi Ca să-1 răzbun. Şi-aşa eu m-am făcut Duşmanul tău ca să-ţi slujesc mai bine. M-asculţi ori nu?

CARLOS

Te-ascult. Hai, spune, spune.

POSA

N-am nici o vină pîn-aici. Dar iată Că strălucirea neobişnuită Carc-mi venea de la prietenia Monarhului m-a dat de gol. Şi zvonul Ajunse pîn'la tine, aşa cum prevăzusem. Dar eu, momit de-o falsă gingăşie, Orbit de îngîmfare, m-am gîndit Să isprăvesc făr-ajutorul tău Tot ce urzisem şi s-ascund de tine Primejdioasa-mi taină. M-am grăbit

Schillcr — Teatru voi. II 289

Prea tare şi-am făcut o grea greşeală, încrederea aceasta-n mine-a fost
0 nebunie. Iartă-mă. Era
întemeiată pe adînca ta Prietenie,
bine încercată.

(Se opreşte. Carlos trece de la neclintirea lui. la o vie agitaţie.)

Şi s-a-ntîmplat atuncea tocmai lucrul De care mă temeam. Tu te-ai speriat, Cînd unul şi-altul îţi înfăţişau

POSA

Tot felul de primejdii născocite. S-aude că regina e rănită... Palatul tot vuieşte... Şi mai vine Şi Lerma cu nefericita-i grabă De-a-ţi face un serviciu... Şi-n sfîrsit Tăcerea mea cu totul ne'nţeleasă... Acestea toate copleşesc deodată Sufletul tău şi-1 uluiesc... începi Să şovăieşti şi crezi că m-ai pierdut. Dar prea cinstit tu însuţi ca să crezi Că-i necinstit prietenul tău bun, Pui măreţie în căderea lui Şi-ţi spui că e necredincios abia Cînd necredinţa lui poţi s-o stimezi. Şi părăsit de singuru-ţi prieten Te-arunci în braţele prinţesei Eboli, Adică tocma-n braţele satanei. Nefericitule! ***Ea*** te-a trădat.

(Carlos se ridică.)

Noroc că te-am văzut cînd alergai La dînsa. Prins de-o presimţire rea, Te-am urmărit. Dar prea tîrziu era.
1 te-aruncaseşi la picioare şi-i Destăinuiseşi totul.
Pentru tine Nu mai era acum nici o scăpare...
Ba nu! Te-nşeli. A fost adine mişcată De ce i-am spus...

POSA

Cînd am văzut şi asta,
Privirile mi s-au întunecat. Nimic nu mai găseam, nici o ieşire Şi nici un ajutor... nici unu-n toată Nemărginirea firii... Deznădejdea în furie, în fiară mă preschimbă. Ridic pumnalul, gata să înjunghi Pe o femeie... cînd deodat'o rază De soare parcă-n suflet îmi pătrunde; Şi mă gîndesc: „Ce-ar fi să-nşel pe rege? Ce-ar fi să fac chiar eu pe vinovatul? De necrezut sau nu, dar pentru rege Va fi de-ajuns... fiindcă pentru dînsul Tot ce e rău e-adevărat. Să-ncerc! Şi poate că un trăsnet ca acesta Lovindu-1, îl va face pe tiran Să şovăie... Ce-mi trebuie mai mult? în timp ce el va sta la gînduri, Carlos Va izbuti să fugă în Brabant".

CARLOS

Şi... ai făcut tu asta?

POSA

Da. Am scris Lui Wilhelm
de Orania că sînt îndrăgostit la culme de regină, Că datorită unei mincinoase învinuiri ce ţi se aducea

Am izbutit să scap de bănuiala
Monarhului; că însuşi el mi-a dat
Prilej să mă apropii de regină;
Că totuşi mi-a fost teamă şi că tu,
Aflînd de pasiunea mea, te-ai dus
In grabă la prinţesa Eboli
S-o rogi să dea numaidecît de veste
Reginei de cele ce se-ntîmplă;
Că eu te-am arestat dar văd că totul
E-acum pierdut şi vreau să fug în Flandra.
Scrisoarea asta...

CARLOS

Cred că n-ai trimis-o Cu poşta.
Doar tu ştii prea bine: toate Scrisorile către Brabant şi Flandra...

POSA

Sînt date regelui... Eu cred că Taxis Şi-a şi făcut acuma datoria.

CARLOS 0,

doamne, sînt pierdut!

POSA

Tu eşti pierdut?
De ce?

CARLOS

Nefericitule, şi tu Pierdut vei fi cu mine împreună! Minciuna asta nemaipomenită Nu-ţi va ierta-o tata niciodată.

Minciună? cine oare îi va spune Că e minciună?

CARLOS

(privindu-l drepi în ochi)

POSA

Cine? Chiar eu însumi. ***(Vrea să plece.)***

POS

A Stai! Eşti nebun!

CARLOS

Nu! Dă-te într-o parte ! Nu!
Pentru dumnezeu, nu mă opri! In timp ce stau aici de vorbă, el A şi tocmit un ucigaş.

POSA

Atunci
Ni-i timpul cu atît mai preţios.
Doar mai avem atîtea să ne spunem!

CARLOS

Nu! Dacă vrea cumva...

(Vrea din nou să plece.)

POSA

(îl apucă de braţ şi îl priveşte adine)

Ascultă, Carlos! Eu tot atît de tare m-am grăbit Şi tot aşa de inimos am fost
Atunci, ţii minte, în copilărie, Cînd ai primit pedeapsa-n locul meu?

CARLOS

(mişcat, se opreşte uimit în faţa lui) 0, sfîntă providenţă!

POSA

Pentru Flandra Tu trebuie să scapi de-aici. Menirea ta e să domneşti. A mea E să-mi dau viaţa pentru tine.

CARLOS

(îl ia de mînă, adine mişcat)

N
u
!

El nu se va împotrivi, nu poate Să nu se-nduplece cînd va vedea Asemenea-nălţime sufletească. Mă duc la el cu tine şi-i spun: „Tată, Vezi, asta a făcut-o un prieten Pentr-un prieten!"... Se va-nduioşa. De lacrimi au să i se umple ochii Şi-o să ne ierte...

(Prin gratiile uşii din fund se trage un foc de armă, Carlos tresare.)

Pentru cine-i asta? **POSA**

Cred că e pentru mine...

(Cade la pâmînt.)

CARLOS

(se prăbuşeşte cu un ţipăt lingă el)

O1 Doamne, dumnezeule !

(cu glas întretăiat) .

Da... regele... se vede că-i grăbit... , Credeam... că... mai durează... cîtva timj Vezi... caută de fugi... cît mai curînd... Auzi?... Să fugi... să scapi de-aici... să sca Regina ştie totul... Nu mai pot!...

(Carlos rămîne nemişcat Ungă mort. După cîteva clipe, intră regele însoţit de mai mulţi curteni şi, cînd îi vede pe cei doi, se dă înapoi, tulburat. Pauză lungă. Curtenii se aşază în semicerc în jurul celor doi şi se uită cînd la rege cînd la Carlos. Acesta stă mereu neclintit. Regele îl contemplă în tăcere.)

S C E N A 4

Regele, Carlos, ducii de Alba, Feria şi Medina Sidonia, prinţul de Parma, Contele de Lerma, Domingo, nobili.

REGELE

(cu blîndeţe)

POSA

Răspund la rugămintea ta şi vin Cu toţi mai marii ţării împreună Să te vestesc eu însumi că eşti liber.

(Carlos se uită de jur împrejur ca un om trezit din vis. Ochii lui se îndreaptă cînd spre rege, cînd spre mort. Nu răspunde.)

Ia-ţi spada înapoi. Nu s-a lucrat Cu chibzuială.

(Se apropie de el, îi întinde mîna, şi-l ajută să se ridice.)

Fiul meu aici Nu e la locul lui. Ridică-te Şi-n braţele părintelui tău vino.

CARLOS

(se lasă ridicat de rege, dar tresare deodată, se opreşte şi îl priveşte ţintă)

Tu miroşi a omor. Nu, nu te pot îmbrăţişa.

(îl respinge. Mişcare printre nobili.) Nu fiţi uimiţi. E-atît De groaznic ce-am făcut? V-aţi supărat C-am îndrăznit să mă ating de unsul Lui dumnezeu? Fiţi fără nicio grijă; Nu pun pe dînsul mîna. Nu vedeţi Pe fruntea lui pecetea crimei? Gerul L-a însemnat.

REGELE ***(brusc)*** Urmaţi-mă, curteni.

CARLOS

Dar încotro? Nu, sire, nu aşal Nu vei pleca de-aici...

REGELE

(îl ţine de braţ cu amîndouă mîinile şi, în mişcarea asta, apucă cu o mînă spada pe care a adus-o regele. Spada iese din teacă.)

Cum? împotriva Tatălui tău tragi spada?

NOBILII

(scoţînd săbiile)

îl omoară Pe rege!

CARLOS

(ţinînd cu o mînă pe rege, cu cealaltă spada trasă)

Puneţi săbiile-n teacă! Ce? Credeţi că-s nebun? Nu, nu-s nebun Căci dac-aş fi, rău, rău aţi fi făcut Să-mi amintiţi că viaţa lui atîrnă De spada asta. Staţi, vă rog-, deoparte. Cu-o fire ca a mea se umblă numai Cu binişorul. Aşadar, deoparte! Ceea ce am acum de discutat Cu regele, aceasta n-are-a face Cu jurămîntul vostru de credinţă Nimic. Vedeţi? I-s degetele pline De sînge 1 Da? Uitaţi-vă la dînsul, Uitaţi-vă şi-aici. El a făcut Aceasta, el cu marea-i dibăcie.

REGELE

(către nobilii care vor să se siringă, îngrijoraţi împrejurul lui)

De ce vă temeţi? Daţi-vă-napoi! Doar sîntem fiu şi tată. Am s-aştept Să văd pînă la ce nelegiuire Natura îl...

CARLOS

Natura? Nu cunosc Nici o natură. Şi acum lozinca Este omorul. Orice legătură De omenie este sfărîmată; Şi tu ai sfărîmat-o, sire, tu, Pe tot întinsu-mpărăţiei tale! Cum să cinstesc atunci ceea ce tu Huleşti? Priviţii Nici un omor la fel Cu-acesta nu s-a săvîrşit pe lume. Nu este dumnezeu? Pot oare regii In lumea lui. să-şi bată joc aşa? întreb: Nu este dumnezeu? De cînd

Sînt mame pe pămînt doar *unul* numai, Doar *unul singur* a murit în chip Atît de crud şi de nedrept. Ştii tu, Ştii ce-ai făcut?... Nu ştie! Nu, nu ştie Că a răpit din lumea noastră-o viaţă Mai scumpă, mai înaltă decît este L.1 împreuna cu tot veacul lut.

REGELE

(domol)

Şi dacă m-am grăbit se cade oare Ca tu cel pentru care m-am grăbit, Să-mi ceri de fapta asta socoteală?

CARLOS

E cu putinţă? Cum? Nu bănuieşti Ce-nseamnă mortu-acesta pentru mine? 0 , spuneţi-i, vă rog... şi ajutaţi Atotştiinţa lui să lămurească Această grea enigmă. Mortu-acesta Mi-era prieten. Vreţi să ştiţi acum De ce-a

murit? Atunci vă spun că omul Acesta pentru mine a murit.

REGELE Ha!

presimţirea mea 1

CARLOS

Prieten drag, îţi cer iertare că-ţi dezvălui taina! Dar vreau să-i crape-obrazul de ruşine Acestui vechi cunoscător de oameni, Cînd va afla că-nţelepciunea lui Bătrînă-a fost amarnic înşelată De isteţimea unui tînăr. Da! Da, sire! Am fost fraţi! Şi fraţi uniţi

De-o sfîntă legătură mai frumoasă
Decît cea făurită de natură.
Iubire a fost viaţa' lui. Iubire
Faţă de mine moartea lui frumoasă.
A fost al meu atunci cînd tu credeai
Că are-o stimă-adîncă pentru tine,
Cînd, aprinzîndu-şi vorbele în glumă,
Cu mintea ta cea mîndră se juca.
Credeai că-1 stăpîneşti şi erai numai
Unealta planurilor lui înalte.
Şi arestarea mea n-a fost decît
O faptă mare-a prevederii lui.
Lui Wilhelm de Orania i-a scris
Numai şi numai ca să mă salveze.
A fost •—■ o, Doamne! — cea dintîi minciunu
A vieţii lui! Şi ca să mă salveze
S-a aruncat în moarte. Tu i-ai dat
Bunăvoinţa ta — el a murit
De dragul meu. Ai vrut să-i dai cu sila
Prietenia şi iubirea ta.
Şi sceptrul tău a fost în mîna lui
0 jucărie. El 1-a aruncat
Şi a murit acuma pentru mine.

(Regele stă nemişcat, cu ochii în pămînt. Curtenii îl privesc uimiţi şi tulburaţi.)

Cum ai putut să crezi minciuna asta Atît de grosolană? Ce puţin Te preţuia dac-a-ncercat s-ajungă La tine cu-acest ieftin vicleşug! Ai îndrăznit să-i ceri prietenia Şi n-ai putut să-nfrunţi o încercare **Uşoară** cum a fost aceasta! Nu, n**-a** fost **omul** care-ţi trebuiai Ştia el

asta de cînd te-a respins **Cu** toată-ngrămădirea-ţi de coroane. Această liră gingaşă s-a spart **în mîna ta** de fier. Şi l-ai ucis.

ALBA

(care nu l-a slăbit din ochi pe rege şi i-a urmărit cu nelinişte, mişcările feţei, s-apropie de el cu sfială)

De ce tăcerea asta, maiestate? Uitaţi-vă-mprejur. Vorbiţi cu noi.

CARLOS

Şi totuşi nu era nepăsător
Faţă de tine. El, de multă vreme,
Te urmărea cu ochi prieteneşti.
Şi poate te-ar fi ajutat să fii
Mai fericit. Avea un suflet foarte
Bogat, aşa încît prinosul lui
Chiar şi pe tine ar fi izbutit
Să te îndestuleze. Mici fărîme
Din mintea lui ar fi făcut din tine
Un zeu. Pe tine însuţi te-ai prădat.
Cu ce-ai putea să-nlocuieşti vreodată
Un suflet ca al lui?

(Tăcere adîncă. Mulţi nobili se uită în altă parte sau îşi ascund în mantie faţa.)

0, voi ce staţi Aici, cuprinşi de spaimă şi uimire, Nu-nvinuiţi pe tînărul ce-aruncă în regele şi tatăl lui aceste Cuvinte grele. Iată omu-acesta! El pentru mine a murit! Ştiţi voi **să** plîngeţi? Dacă-n vine sînge **Vă** curge, nu aramă clocotită, Atunci priviţi şi nu mă-nvinuiţi!

(Se întoarce spre rege mai liniştit.)

Aştepţi să vezi cum se va isprăvi Povestea asta nemaipomenită?

Poftim, aici e spada mea. Acum
Eşti regele meu iarăşi. îţi închipui
Că eu mă tem de răzbunarea ta?
Ucide-mă, aşa cum ai ucis
Pe cel mai bun, mai vrednic dintre oameni.
S-a isprăvit cu viaţa mea. Da, ştiu.

POSA

Şi ce e viaţa pentru mine-acuma?
Zvîrl tot ce m-aştepta pe lumea asta!
Printre străini să-ţi cauţi un fecior.
împărăţia mea aicea zace...

(Se prăbuşeşte Ungă cadavru şi nu mai ia parte cu nimic la cele ce urmează. începe să se audă în depărtare zgomot de voci şi tropăituri. Tăcere în jurul regelui. Else uită de jur împrejur la fiecare, dar nici unul nu-i răspunde la priviri.)

REGELE

Ei? Nimeni nu răspunde? Fiecare Se uită-n jos şi îşi ascunde faţa. Sentinţa mea-i rostită. O citesc Pe chipurile-acestea amuţite. Supuşii mei m-au judecat.

(Aceeaşi tăcere din partea tuturora, ca şi adineauri. Zgomotul de afară creşte şi se apropie. Printre curteni trece un murmur. Se uită unii la alţii şi îşi fac semne de uimire. Lerma se apleacă spre ducele de Alba.)

Auzi? Asta-i răscoală 1

A

L

B

A

(

î

n

c

e

t

)

Şi eu cred!

LERMA

S-aud cum vin încoace.

S C E N A 5 ***Aceiaşi, un ofiţer din gardă.***

OFIŢERUL

(inlrtnd repede)

Răzvrătire I

Unde e regele?

(Îşi face loc printre ceilalţi şi ajunge la rege.)

Madridul tot S-a înarmat. Soldaţii şi mulţimea înconjură, cu miile, palatul. Se spune că don Carlos e-arestat, Că viaţa-i e-n primejdie. Poporul Vrea viu să**-1** vadă; dacă nu, dă foc Madridului.

TOŢI GRANZII ***(agitaţi)***

Să apărăm pe rege!

ALBA

(către rege, care stă calm şi nemişcat)

Fugiţi! Primejdia e mare, sire! Şi nu ştim cine înarmează braţul Mulţimii.

REGELE

(se trezeşte din toropeală, ridică fruntea şi înaintează maiestuos spre dînşii)

Tronul meu mai stă-n picioare? Mai sînt eu regele acestei ţări? Nu, nu mai sînt. Fricoşii-aceştia plîng înduioşaţi de-un băieţandru. Toţi

\

Aşteaptă doar o vorbă ca să fugă Şi să mă părăsească. Sînt trădat De nişte răzvrătiţi.

ALBA

Ce-ncbipuire îngrozitoare, sire!

POSA

REGELE

Uite-acolo! Acolo prosternaţi-vă cu toţii! Acolo-n faţa regelui cel tînăr! Eu nu mai sînt nimic... un biet moşneag!

ALBA

0, spanioli... Aicea am ajuns!

(Toţi se îngrămădesc în jarul regelui şi îngenunchează cu săbiile scoase in faţa lui. Carlos rămîne singur şi părăsit de toţi, lingă mort.)

REGELE

(smulgîndu-şi mantia şi aruncind-o)

Puneţi-i lui podoabele regale! Şi ridicaţi**-1** peste trupul meu!

(Cade leşinat în braţele lui Lerma şi ale lui Alba.)

LERMA 0,

Doamne! Ajutor!

FERIA

Ce întîmplare!

A leşinat.

ALBA

(lasă pe rege în mîinile lui Lerma şi Feria) Luaţi-1 şi culcaţi-1 Domol în pat. Iar eu în vremea asta Voi face linişte-n Madrid.

(Iese. Regele e dus pe braţe. Toţi nobilii îl însoţesc.)

S C E N A 6

***Carlos* rămîne singur lîngă mort. După cîteva clipe intră *don Luis Mercado,* se uită cu teamă de**

jur împrejur şi stă o clipă tăcut lîngă prinţ, care nu-l observă.

MERCADO

Vin de la maiestatea sa regina.

(Carlos nu răspunde.)

Sînt medicul reginei. Mă numesc Luis Mercado. Am aici dovada.

(Arată lui Carlos un inel cu pecete. Carlos rămîne neclintit.)

Regina vrea numaidecît, chiar astăzi, Să vă vorbească. Lucruri însemnate.

CARLOS

Pe lume pentru mine nu mai este Nimic de seamă.

MERCADO

E ceva din pârlea
Marchizului de Posa.

CARLOS ***(ridicindu-se deodată)***

Cum? Să mergem!

(Vrea să iasă.)

MERCADO

Alteţă, nu acuma. S-aşteptăm Pînă la noapte. Sînt păzite toate Intrările cu cîte două străji. In partea-aceea a palatului Nu poţi pătrunde făr-a fi văzut. Primejdia-i prea mare.

CARLOS

Bine, dar...

MERCADO

POSA

Un singur mijloc mai avem, alteţă. Regina 1-a găsit şi vi-1 propune. Dar e-ndrăzneţ, ciudat şi-aventuros.

CARLOS

Ce mijloc?

MERCADO

Ştiţi că după o legendă, La miezul nopţii, printr-o galerie Boltită a palatului regal,

Ar fi umblînd în haine de călugăr Năluca împăratului. Toţi cred. Şi străjile acolo stau cu frică. Dac-aţi voi de-această travestire **Să** vă slujiţi, aţi izbuti să treceţi Prin toate străjile, nevătămat, Pîn'la odăile reginei. Cheia Aceasta vi le va deschide. Năluca sfîntă o să vă păzească De orişice primejdie. Şi-acum, Alteţă, să luaţi numaidecît O **hotar**îre. Veţi găsi-n odaie, La dumneavoastră, hainele şi masca De trebuinţă. Plec să duc reginei Răspunsul.

CARLOS Şi cînd trebuie să vin?

MERCADO La miezul nopţii.

CARLOS

Spune-i să m-aştcpte. ***(Mercado iese.)***

S C E N A 7

Carlos, Lerma.

LERMA

Fugiţi, alteţă. Rcgele-i furios
Pe dumneavoastră. Se urzeşte-acum
Ceva-mpotriva libertăţii, poate

Chiar şi-mpotriva vieţii dumneavoastră. Mai mult nu mă-ntrebaţi. M-am strecurat încoace ca să vă pot da de veste. Fugiţi, fugiţi, alteţă 1

CARLOS

Sînt în mîna
Atotputernicului.

LERMA

Cum mi-a spus Regina, trebuie să părăsiţi Madridul, astăzi chiar, şi să plecaţi în grabă la Bruxelles. Nu-ntîrziaţi. Răscoala vă-nlesneşte fuga. Tocmai De asta chiar, regina a stîmit-o. Acuma nimeni nu va îndrăzni Să vă înfrunte. Caii-s pregătiţi La mănăstire. Iat-aici şi arme Dacă se-ntîmplă să aveţi nevoie.

(îi dă un pumnal şi nişte pistoale.)

CARLOS

îţi mulţumesc, îţi mulţumesc.

LERMA

Ce s-a-ntîmplat cu dumneavoastră astăzi
M-a tulburat adînc. Nici un prieten
N-a fost aşa ca el. Toţi patrioţii
Vă plîng... Mai mult nu pot să vă mai spun.

CARLOS

Cel care zace-aici, conte de Lerma, A spus că eşti un om mărinimos.

20* **307**

Alteţă, înc-o dată vă urez Drum bun. Veni-vor vremuri mai frumoase Dar eu nu voi mai fi. Şi-acum, alteţă, Primiţi-mi jurămîntul de credinţă.

POSA

(Se lasă într-un genunchi in fata lui.)

CARLOS

(vrea să-l oprească, foarte înduioşat)

Nu, nu aşa... Nu vreau... Mă simt mişcat.. N-aş vrea ca-nduioşarca să-mi slăbească Curajul.

LERMA

(îi sărută mîna .)

Rege al fiilor mei! O! fiii mei, da, vor putea să moară In slujba dumneavoastră, dar eu nu. Aduceţi-v-aminte-n fiii mei De mine. Şi în pace să vă-ntoarceţi în Spania. Pe tronul lui don Filip Fiţi om! Ştiţi ce înseamnă suferinţa. Să nu-ncercaţi cu planuri sîngeroase în tatăl dumneavoastră să ţintiţi. Feriţi-vă de sînge-alteţă. Filip Al doilea 1-a silit pe împăratul, Bunicul dumneavoastră, să se dea Jos de pe tron. Acelaşi Filip, astăzi, Se teme de feciorul lui. La *asta* Să vă gîndiţi, alteţă, şi cerul să v-ajute!

(Pleacă în grabă. Carlos face cîţiva paşi să plece şi el, dar se întoarce brusc, se azvîrle lingă trupul lui Posa pe care îl mai strînge o dată în braţe, apoi iese în fugă.)

S C E N A 8

Anticamera regelui plină de granzi. E seară şi se aprind luminările. ***Alba şi Feria*** **intră vorbind între ei.**

ALBA

Oraşu-i liniştit. Şi suveranul Ce face?

FERIA

Tulburat îngrozitor, S-a-nchis la el şi-a spus că nu primeşte Pe nimeni, orişice s-ar întîmpla. Trădarea asta gravă a lui Posa l-a răvăşit deodată toată firea. Nici nu-1 mai cunoşti.

ALBA

Neapărat Eu trebuie să-1 văd. De data asta Nu pot să-1 cruţ. 0 foarte însemnată Descoperire care s-a făcut Acuma chiar...

FERIA Descoperire? Iarăşi?

ALBA

La prinţ s-a strecurat mai adineauri, In taină, un călugăr. Ar fi vrut Să afle amănunte despre moartea Lui Posa cu atîta stăruinţă, C-a dat de bănuit. Străjerii mei

L-au prins, l-au cercetat. De frica morţii
Călugărul făcu destăinuiri,
Spunînd că are-asupra lui scrisori
De mare preţ pe care răposatul
I le dăduse ca să le-nmîneze
Lui Carlos, dacă pînă astă-seară
Nu se va-ntoarce.

FERIA

Şi?

ALBA

Dintr-o scrisoare Se vede că în noaptea asta prinţul Ar trebui să plece din Madrid.

FERIA

Ce?

ALRA

Am aflat de-asemeni că în Câdiz E gata o corabie să-1 ducă La Vlissingen, că Ţările de Jos 'L-aşteaptă doar pe dînsul ca să poată Să sfarme lanţurile spaniole.

FERIA

E cu putinţă?

ALBA

POSA

0 scrisoare spune Că Solimân a şi trimis o flotă Din Rbodos — potrivit cu un tratat — Să nimicească în Mediterana Puterea Spaniei.

FERIA

Se poate oare Aşa ceva?

ALBA

Scrisorile acestea Mă fac să înţeleg acum ce rost Aveau călătoriile lui Posa Prin Europa. Ele-aveau drept scop Să înarmeze şi să-ndemne toate Puterile din nordul Europei Să cucerească libertatea Flandrei.

FERIA

Auzi, ce om!

ALBA

Mai este şi un plan Amănunţit a-întregului război Ce trebue să despărţească Flandra De Spania pe totdeauna. Totul E prevăzut; puterea, apărarea Sînt bine cumpănite. Orice mijloc Ce poate fi-ntrebuinţat şi tot Ce poate să dea ţara e-nsemnat In amănunt şi însemnate sînt Şi normele ce trebuiesc păzite Şi toate alianţele ce sînt De încheiat. Un plan demonic, dar Alcătuit cu mare măiestrie.

Ce trădător!

ALBA

Tot în scrisoarea asta Mai este vorba şi de-o întîlnire Ascunsă-ntre don Carlos şi regină în seara-n care el va trebui Să fugă.

FERIA

Cum? Atunci, chiar astă-seară! **ALBA**

La miezul nopţii. în privinţa asta Am şi dat ordine. Vezi, aşadar, Că lucru-i grabnic. Nu e de pierdut Nici o clipită. Lasă-mă să intru La rege.

FERIA Nu.

Intrarea e oprită.

ALBA

Atunci deschid eu singur. îndrăzneala-mi Va fi iertată din pricina marei Primejdii.

(Se repede să intre, dar uşa se deschide şi apare regele.)

FERIA lată-1

chiar pe rege!

S C E N A 9

Aceiaşi, regele. **Toţi se sperie cînd îl văd cum arată, se dini înapoi şi-1 lasă respectuoşi să treacă. El păşeşte ca un somnambul. Hainele şi trăsăturile feţei tot mal arată neorînduiala în care l-a aruncat leşinul. Trece încet pe dinaintea granzilor şi se uită rînd pe rînd la fiecare, fără să cunoască pe nici unul. In'sfîrşit, se opreşte îngîndurat, cu ochii în pămînt, pînă cînd tulburarea lui izbucneşte în cuvinte.**

REGELE

Dă-mi mortul înapoi. E-al meu şi vreau Să-1 am din nou.

DOMINGO ***(încet, ducelui de***

Alba)

Vorbeşte cu el, duce!

REGELE

(acelaşi joc)

M-a socotit nevrednic şi-a murit. De-aceea trebuie să-1 am din nou Şi să gîndească altfel despre mine.

POSA

ALBA ***(apropiindu-se cu sfială)*** Sire, vă rog...

REGELE Cine vorbeşte-aici? ***(uitîndu-se lung de jur împrejur)*** Uitat-aţi oare cine sînt? De ce Nu-ngenuclieaţi în faţa mea?
Sînt încă rege. Vreau să văd la toţi Supunere. Toţi vor să mă hulească Fiindcă unulm-a dispreţuit?

ALBA

Să nu mai pomenim de dînsul, sire! Un nou duşman, mai mare, s-a ivit In inima împărăţiei voastre.

FERIA

Don Carlos...

REGELE

A avut un bun prieten Care s-a dus la moarte pentru el. Da, pentru el! Cu mine un regat Ar f i-mpărţit! Cum mă privea de sus! Nici de pe tron chiar nu priveşti aşa De mîndru. El ştia cît preţuieşte Ce cucerise. Şi durerea lui Mărturisea ce pierdere-ndurase. Nu plîngi aşa un lucru trecător. Dac-ar trăi, o Indie i-aş da! Ce biat-atotputernicie, care Nu poate măcar să-ntindă braţu-n Mormînt şi să îndrepte o măruntă Greşeală care costă o viaţă omenească! Nu-nvie morţii! Cine poate spune Că-s fericit? E în mormînt acuma Acela care nu m-a preţuit; Ce-mi pasă de cei vii? Un om întreg Şi liber s-a născut în veacu-acesta... Doar unul singur... M-a dispreţuit Şi a murit.

ALBA

Deci noi trăim degeaba! Deci, spanioli, să coborîm în groapă! Chiar mort ne izgoneşte omu-acesta Din inima monarhului!

REGELE

(aşezîndu-se şi sprijinindu-şi capul în mină) O,

dacă

Ar fi murit el pentru mine-aşa!
Drag mi-a fost, drag. Mi-era la fel de seu
Ca şi un fiu- In tînărul acesta
îmi răsăreau zori noi şi mai frumoşi.
O, cine ştie ce i-aş fi păstrat!
El a fost dragostea mea cea dintîi!
Să mă blesteme toată Europa!
Nu-mi pasă de blestemele Europei!
Dar de la el am meritat să am
Recunoştinţă.-..

DOMINGO Prin ce vrajă oare...

REGELE

Şi cui făcut-a el această jertfă?
Unui copil, fiului meu. O, nu!
Nu cred. Pentr-un copil nu moare-u'n Poss
Săraca flacăr-a prieteniei
Nu umple-o inimă cum e-a lui Posa.
Pentru-omenirea-ntreagă bătea inima lui!
Iubirea-i cuprindea întreaga lume
Şi generaţiile viitoare.
De dragul lor el a găsit un tron...
Şi a trecut pe lîngă el? Această
Trădare faţă de-omenire poate S-o săvîrşească Posa? Nu, o, nu! Eu îl cunosc mai bine. Nu pe Filip L-aduce jertfă el lui Carlos, Ci pe bătrîn discipolului său Mai tînăr. Soarele către-asfinţit Al tatălui nu mai avea putere Destulă pentru opera cea nouă. Mai bine ea să fie luminată De-apropiatul răsărit Al fiului. O, totu-i lămurit! Ei aşteptau apusul meu.

ALBA

Citiţi
Aici şi veţi vedea că este-aşa.

REGELE

(se ridică)

S-a înşelat. Eu mai trăiesc. Natură, îţi mulţumesc! îmi simt în vine-o vlagă De tînăr. Am să-1 fac de rîs. Virtutea-i Fu nălucirea unui visător. Şi a murit ca un

POSA

nebun. O dată Cu prăbuşirea sa vor fi zdrobiţi Prietenul şi veacul lui. Să văd Ce-ar mai putea să facă fără minei Pe-o seară încă lumea este-a mea; Şi Seara asta vreau s-o folosesc Astfel încît în zece generaţii De-acuma înainte, pe pămîntul Acesta ars, nimic să nu-ncolţească. El omenirii, idolului său, A vrut să mă jertfească. Omenirea îmi va plăti în locul lui. Şi-ncep Cu omul lui de paie.

(Către Alba.)

Ce mi-ai spus Despre infant? Mai spune-mi înc-o dată. Ce este cu scrisorile acestea?

ALBA

în ele e cuprinsă moştenirea
Pe care-o lasă prinţului marchizul
De Posa.

REGELE

(se uită prin hirlii, în timp ce ceilalţi îl privesc. După ce a citit, le pune deoparte şi se plimbă încoace şi încolo)

Să chemaţi pe cardinalul Inchizitor. II rog să-mi hărăzească Un ceas de vorbă.

(Un nobil iese. Regele ia hîriiile, se mai uită o dată prin ele, apoi le pune deoparte.)

Aşadar, la noapte? **TAXIS**

La două vor fi caii pregătiţi La mănăstire.

ALBA

* Şi trimişi de-ai mei Mi-au spus că tot la mănăstire-au fost Aduse lucruri de călătorie Cu stema regelui.

FERIA

Şi sume mari De bani au fost, în numele reginei,

încredinţate unor zarafi mauri Spre-a fi trimise-n grabă la Bruxelles.

REGELE

Infantul unde-i?

ALEA

L-am lăsat alături De trupul cavalerului.

REGELE

Mai este Lumină la regină?

ALBA

E-ntuneric. Azi, doamnelor regina le-a dat drumul Mult mai devreme ca de obicei. Ducesa de-Arcos, care a ieşit La urmă din odaie, a lăsat-o Dormind adînc.

(Un ofiţer din gardă intră, îl ia deoparte pe Feria şi vorbeşte în şoaptă cu el. Feria se întoarce apoi tulburat, către Alba; mai vin şi alţii în jurul lor şi toţi vorbesc în şoaptă.)

FERIA, TAXIS, DOMINGO ***(toţi deodată)***

Ciudat 1

REGELE

Ce este?

FERIA Sire,

Ceva ce-aproape nu e de crezut... **DOMINGO**

Spun doi străjeri care-au venit acum Din postul lor că... Dar e caraghios Să povestim...

REGELE Ce

spun?

DOMINGO

POSA

Spun c-au văzut Cum umbra împăratului trecea Prin faţa lor cu paşi solemni şi rari. La fel vorbesc şi alte străji din partea Aceea a palatului. Mai spun Că umbra în odăile reginei Ar fi intrat.

REGELE Cu ce

înfăţişare?

OFIŢERUL

în straiele călugăreşti pe care Le-avea la mănăstirea de la Juste.

REGELE

în straie de călugăr? Cum? Străjerii Aceia l-au văzut pe cînd trăia? Fiindcă, altfel, cum erau să ştie Că-i împăratul?

OFIŢERUL

Au ştiut că-i el Deoarece ţinea în mînă sceptrul.

DOMINGO

Spun oamenii c-ar mai fi fost văzut Aşa şi altă dată.

REGELE

N-a vorbit Cu dînsul nimeni?

OFIŢERUL

Nimeni n-a-ndrăznit. Străjerii au şoptit o rugăciune Şi l-au lăsat respectuoşi să treacă.

REGELE

Şi zici că stafia ar fi pierit înspre odăile reginei?

OFIŢERUL Da, în anticamera reginei.

(Tăcere generală.)

REGELE ***(înlorclndu-se brusc) .***

Voi

Ce ziceţi?

ALBA Sire,

noi tăcem.

REGELE ***(după o clipă de glndire, ofiţerului)***

Să spui
Ostaşilor din gardă să păzească
Intrările din aripa aceea. Grozav aş
vrea să stau puţin de vorbă Cu-
această umbră.

(Ofiţerul iese.)

(Intră un paf.)

PAJUL

Sire I

Cardina

lul

Inchizitor.

R

EGE

LE

(căt

re

ceil

alţi)

Lăsa

ţi-

ne.

(Intră Cardinalul Inchizitor, un bătrîn de nouăzeci de ani, orb, sprijinindu-se în cîrjă si condus de doi dominicani. Toţi nobilii ise aruncă la picioare şi îi ating poala hainei. El ii binecuvînlează. Apoi nobilii pleacă.)

S C E N A 10

Regele, Marele Inchizitor.
O lungă tăcere.

MARELE

INC

HIZI

TOR

Aici

E regele? \

REGELE

Da.

MARELE INCHIZITOR

Nu mă aşteptam Să mă mai chemi.

REGELE

Trăiesc din nou acum O scenă de pe vremuri. Prinţul Filip Vorbeşte cu învăţătorul lui Şi-i cere sfatul.

MARELE INCHIZITOR

împăratul Carol, Şcolarul meu pe vremuri şi slăvitul Domniei tale tată, n-a avut De sfatul meu nevoie niciodată.

REGELE

Ferice-a fost. Eu însă, cardinale, Am omorît un om şi nu mai am Odihnă.

MARELE INCHIZITOR Pentru

ce l-ai omorît?

REGELE O

înşelătorie fără seamăn...

MARELE INCHIZITOR

Ştiu.

REGELE Ştii? De cînd şi de la cine?

MARELE INCHIZITOR

Ştiu

De ani de zile ce domnia ta Abia în seara asta ai aflat.

REGELE

(uimit)

Ştiai de omu-acesta?

MARELE INCHIZITOR

Viaţa lui De la-nceput şi pînă la sfîrşit E scrisă-n catastiful nostru sfînt.

REGELE

Şi totuşi l-aţi lăsat în libertate?

MARELE INCHIZITOR

Frînghia care îl ţinea legat Era mai lungă dar cu neputinţă De rupt.

REGELE

Fusese cîtva timp plecat Peste
hotaru-mpărăţiei mele.

MARELE INCHIZITOR Oriunde ar

fi fost eram şi eu.

REGELE

(plimbtndu-se agitat încoace şi încolo)

Deci se ştia în mîna cui mă aflu. Şi pentru ce
nu mi s-a **spu3** nimic?

MARELE INCHIZITOR

Această întrebare-o pun şi eu.
De ce n-ai spus nimic atunci cînd te-ai
Zvîrlit în braţele acestui om?
îl cunoşteai. Cu-o singură privire
Ai şi dezvăluit pe eretici
Ce te-a făcut atuncea să nu-1 dai
Pe mîna sfintei inchiziţii?
Te joci cu noi? Dacă monarhul însuşi
Se înjoseşte-atîta-ncît ajunge
Tăinuitor şi se împrieteneşte
Cu cei mai ticăloşi duşmani ai noştri,
Ce ne vom face? Dacă ierţi pe unul,
Ce drept ai să jertfeşti sute de mii?

REGELE A fost

şi el jertfit.

MARELE INCHIZITOR

Nu. El a fost Ucis... ucis pe-ascuns şi mişeleşte Şi sîngele ce trebuia să curgă în slava noastră a-mproşcat o mînă De ucigaşi. Al nostru era omul. Şi-atunci ce drept aveai să te atingi De bunuri sacre de-ale tagmei noastre? El trebuia prin mijlocirea noastră Să moară. Dumnezeu 1-a dăruit Acestor vremuri, căci era nevoie Ca-n duhul lui de hulă şi ocară Să iasă şi mai bine la iveală Zadamica-ngîmfare-a raţiunii. Acesta a

fost planul meu. Şi-acum S-a spulberat o muncă de-ani de zile!

Am fost prădaţi. Iară domnia ta Nu te-ai ales decît cu mîini pătate De sînge.

REGELE

Pasiunea m-a împins. Mă iartă.

MARELE INCHIZITOR

Pasiunea! Cine spune Aceasta? Prinţul Filip? Numai eu Să fi îmbătrînit? Ha! Pasiunea!

(Dă din cap nemulţumit.)

Dă libertate gîndului atunci în ţările împărăţiei tale, Dacă tu însuţi eşti în lanţuri.

REGELE

Sînt Novice-n lucruiile-acestea. Fii Mai îngăduitor.

MARELE INCHIZITOR

Nu-s mulţumit De loc de tine. Să pătezi aşa întreaga ta domnie! Unde-a fost Acel destoinic Filip, al cărui suflet tare Se-ntoarce veşnic şi nestrămutat în jurul lui, asemenea cu steaua Polară? Tot trecutul tău deodată S-a năruit? Şi lumea n-a mai fost Aceeaşi cum fusese înainte De-a-ntinde omului acesta mîna?

Otiava n-a mai fost otravă? Zidul Dmtre minciună şi-adevăr şi dintre Ce-i rău şi ce e bine a căzut? Ce-nseamnă hotărîre, neclintire, Credinţă bărbătească, dacă-ntr-o Sărmană clip-o rînduială veche De şaizeci de-ani se risipeşte Ca toanele unei femei?

REGELE

POSA

Da, m-am lăsat furat de ochii lui. Să-mi ierţi această revenire La slăbiciunea omenească. Una Din porţile spre inim-ale lumii Ţie-ţi lipseşte. Ochii tăi sînt stînşi.

MARELE INCHIZITOR

Dar ce nevoie-aveaî de omu-acesta? Tot ce putea să-ţi dea şi să-ţi arate Ştiai de multă vreme. Nu cunoşti Pe-aceşti înnoitori înflăcăraţi? Şi felul de-a vorbi plin de-ngîmfare Al celor care vor să-ndrepte lumea Părea atît de neobişnuit Urechii tale? Dacă edificiul Credinţei tale cade năruit De nişte vorbe, eu te-ntreb atunci Cum ai putut să iscăleşti sentinţa A zeci de mii de inimi slabe, care Au ars pe rug pentru aceleaşi fapte?

REGELE

Voiam să am pe lîngă mîne-un om, Fiindcă cei de soiul lui Domingo...

CIA RELE CSCHjZITO'JS

Ce trebuinţă, ai de oameni **î** Oauneiii
Sînt pentru tine aamai nişte cifra
Şi altceva nimic. Oare-i ne-vou
Să mai repet cu vechiul raeu sec la»
Principiile artei de-a dăinui?
Un zeu de pe păraînt ar trei **TU**
Să se dezveţe **<le**-a dori ui lucru
Ce nu se poate dobindi. Şi dacă
Tînjeşti după prietenie, e^ti
La fel cu ceilalţi; dar atunci c« drept.
Mai ai să-i stăpîneşti?

REGELE

(aruneîndu-se într-un jilț)

Sînt un biet om. Tu de la creatură ceri un lucru Pe care-**1** poate numai creatorul.

MARELE INCHIZITOR

Nu, sire. Nu mă-nşeli. Şi gîndul tău Ţi l-am pătruns. Ai vrut să scapi de no De lanţurile tagmei noastre, care Sînt grele şi te-apasă. Ai fi vrut Să fii stăpîn tu singur, să fii liber.

(Se oprește brusc. Regele tace.)

Dar sîntem răzbunaţi. Să mulţumeşti
Bisericii care te pedepseşte
Doar ca o mamă iubitoare. Faptul
Că te-a lăsat să te încrezi orbeşte
în omu-acela ţi-a fost cea mai bună
Pedeapsă. Ştii acuma tot. Şi-acum
Te-ntorci la noi. Şi dacă n-aş fi stat
Eu azi în faţa ta, o! negreşit
Că mîine-ai fi stat tu în faţa mea.

Pârhte! ÎTii vorbi aşa cu mine! Jlăsoară-ţi vorbele. Nu-ngădui asta. Uu-nri place tonu-acesta să**-1** aud.

MARELE INCHIZITOR

De ce te-ndemni acuma să chemi umbra Străveche a lui Samuil? Am pus Doi regi pe tronul Spaniei. Credeam Că las un lucru trainic după mine. Dar văd că rodul vieţii mele piere. Don Filip însuşi zdruncină clădirea Pe care-am ridicat-o... **Şi**-acuma spune Ce vrei cu mine. De ce m-ai chemat? **A** dona oară nu mai vin.

REGELE

Mai este
Un lucru, cel din urmă. Dup-aceea Te poţi retrage-n pace. Să uităm Ce-a fost şi iarăşi să ne împăcăm. Vrei?

MARELE INCHIZITOR

Fie! Dacă-şi pleacă Filip fruntea Cu umilinţă.

REGELE

(după o pauză)

Fiul meu urzeşte 0 răzvrătire.

MARELE INCHIZITOR Şi ce vrei

să faci?

Nimic sau tot.

MARELE m'CKrZTTOR

REGELE

îl las să fugă dacă n-am si pot Să-1 fac să moară.

MARELE INCHIZITOR

Da. Şi mai departe?

REGELE

Poţi să-mi întemeiezi cumva o riouă Credinţă-n stare să îndreptăţească Omorul unui fiu? Poţi oare?

MARELE INCHIZITOR

Fiul Lui dumnezeu s-a răstignit pe cruce Spre-a împăca dreptatea cea eternă.

REGELE

Părerea asta vrei s-o răspîndeşti în toată Europa?

MARELE INCHIZITOR

Pretutindeni, Acolo unde e slăvită crucea.

Jac un păcat dc moarte împotriva
Ifaiurii însăşi. Şi tu vrei chiar glasul
Tutemic al naturii să-1 înăbuşi?

MARELE INCHIZITOR

Eatura n-are glas în faţa Credinţei.

REGELE

Trec atunci în mîna ta Oficiul judecăţii. Pot să n-am Aici nici un amestec?

MARELE INCHIZITOR

Dă-mi-1 mie.

REGELE

E singurul meu fiu. Cui am să las Ce-am strîns în viaţă?

MARELE INCHIZITOR

Lasă putrezirii
Mai bine decît libertăţii.

REGELE ***(se ridică)***

Bine.
Să mergem.

MARELE INCHIZITOR

încotro?

Cu mks mea Să-ţi dau pe cel ce trebuie jertfit. *(Îl ia cu d&nsut.)*

U L T I M A   S C E S L

Odaia reglaşi. ***Carlos, regina.*** **Apei** ***regele*** **fi** ***suite.***

CARLOS

(în haine de călugăr, cu o mască pe faţă pe cam tocmai şi-o scoate, cu o spadă jără teaca sub bra). E întuneric. Se apropie de o uşă care se deschide în fala lui. Intră regina în haine de noapte, cu a luminare aprinsă în mină. Carlos pune un genunchi în pămint în faţa ei.)

Elisabeta!

REGINA

(privindu-l cu duioşie)

Vasăzic-apa. Ne
revedem!

CARLOS

Aşa ne revedem! ***(Pauză.)***

POSA

REGINA

(căutînd să-şi dea curaj)

Ridică-te. Să nu ne-nduioşăm
Unul pe altul, Carlos. Nu cu lacrimi
Neputincioase să ne amintim
De marele prieten mort. Cu lacrimi

001

Poţi alina necazuri mai mărunte.
E3 pssaîru ***tine*** s-a jertfit. Cu viaţa
Lui scumpă a plătit-o pe a ta.
Şi-a dat el sîngele pentru-o fantasmă?
Nu, CarlosI Am răspuns chiar eu de tine.
Şi pe temeiul chezăşiei mele
El a putut să moară mai voios.
Ai să mă faci acuma de minciună?

CARLOS

(cu înflăcărare)

Nu 1 Am să-i pun o piatră pe mormînt Cum nici un rege n-a avut vreodată Şi din cenuşa lui va înflori Un paradis!

REGINA

Aşa te-am vrut mereu! Aceasta-a fost înalta chibzuinţă A morţii lui! Pe mine m-a ales Să-ndeplinesc voinţa lui din urmă. La lucru, deci! Eu vreau ca jurămîntul Să fie împlinit. Mi-a mai lăsat Şi altceva-nainte de-a muri; I-am dat cuvîntul şi — de ce să tac? — Mi te-a lăsat pe tine. Nu-mi mai pasă De nimeni! Şi nu mă mai tem de oameni. Vitează vreau să fiu ca un prieten. Acum vorbesc din inimă. Virtute A zis el că-i iubirea noastră? Cred. Şi nu mai vreau ca inima să-mi fie...

CARLOS

Regină! nu sfîrşi ce vrei să-mi spui!... Eu pîn-acum trăit-am într-un vis Apăsător şi lung. Dar m-am trezit.

Uitat sâ fie tot trecutul! Iatâ-ţi
ScrisoriLe-napoi. Ia? pe-ale m«l«
Să le distrugi. Sâ ma-ţi mai Eie "tea.mă
De nici o izbucnne pătimaşă.

D>in partea mea. S-a isprăvit- Un foc
Curat mi-a limpezit funţa-ntreaga.
Iubirea-mi zace-aeuina în morramle,
Cu morţii. Nici **o** poftă pâmmtească
N-a mai rămas ***în*** pieptu-ini.

[După o* pauză, *l\iîndti-i mînc.)

Am venit
Să-ţi spun că plec şi bun rămas să-mi iau.
Văd, în sfîrşit, că este-n lumea asta
Un bun mai preţios şi mai înalt
Ca fericirea să te am pe tine.
O scurtă noapte doar a fost de-ajuns
Să-naripeze paşii lenevoşi
Ai vieţii mele, şi-astfel să mă facă
De timpuriu bărbat în toată firea.
Pe lumea asta nu vreau altă muncă
Decît aceea care îmi aduce
Aminte de prietenul meu mort.

(Se apropie de regină, care îgi acoperă faţa.)

Nu vrei să-mi spui nimic, Elisabeta?

REGINA

Nu-mi lua în seamă lacrimile, Carlos. Nu mi le pot opri.
Dar eu te cred Şi te admir.

CARLOS

Tu singură ştiai Ce strîns legaţi eram unul de altul. Şi din pricina asta vei rămîne Fiinţa pentru mine cea mai scumpă

De je pămint. Prietenia mea Nu "ţi-o pot da aşa cum n-am putut Să dhu iubirea mea altei femei. Dar pentrti mine văduva lui Filip Va fi de-a pururi sfîntă dacă soarta Mă *ya* urca vreodată pe-acest tron.

fRegeU, însoţit de Marele Inchizitor şi de nobili, tipare în. junei, fără să fie văzut de Carlos şi de regină.)

Plec, şi pe tatăl meu n-am să-1 mai văd In viaţa asta niciodată. Eu rui-1 mai preţuiesc de loc. în mine Natura a murit cu totul. Fii Din **31** ou soţia lui. Fiu nu mai are. întoarce-te la datoria ta. Mă duc să-mi scot poporul de sub jugul TiraniloT. De-acuma înainte Madridul mă va

POSA

revedea ca rege Sau n-o să mă mai vadă niciodată. Şi-acum, adio cea din urmă oară! ***(O sărută.)***

REGINA

0, Carlos! N-aş putea să mă ridic
La măreţia asta bărbătească,
Dar pot să te-nţeleg şi să te-admir.

CARLOS

Elisabeta! Vezi cu ce tărie
Mă-nving! Te ţin în braţe şi nu şovăi.
Nu mai departe decît ieri, de-aici
Nu m-ar fi smuls nici chiar primejdia morţii.

(0 lasă din braţe.)

S-a isprăvit. Acum înfrunt oricare Primejdii ale lumii muritoare.

Te-am sfcrtiia tu brale, ţi n-am şovăit. Dar ce se-aude?

(Suni* JC« *ctaa.f

REGINA

Nu sad decît Cumplitul omic care ne vesteşte Că-i ceasul despărţirii.

CARLOS

Noapte **bură** I Ai să primeşti din Gand întâia mea Scrisoare, care va dezvălui Ce-a fost ascuns în legătura noastră, La luptă trec pe faţă cu don Filip, De-acuma înainte nu mai vreau Să fie între noi nimica tainic. Tu n-ai nevoie să te-ascunzi de lume. Aceasta-i cea din urm-a mea minciună. ***(Vrea să-şi puie masca. Regele vine între ei.)*** **REGELE** E cea din urmă!

(Regina cade leşinată.)

CARLOS

(repezindu-se şi prinzînd-o în braţe) A murit?
O, doamne!

REGELE

(rece şi liniştit, către Marele Inchizitor)

Eu datoria mi-am făcut-o. Fă-o Pe-a dumitale-acuma, cardinale!

(Pleacă.)